

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ
Katedra psychologie

MENTALITA DĚTÍ Z VIETNAMSKÉHO ETNIKA
NA 1. STUPNI ZŠ Z HLEDISKA
INTERKULTURNÍ PSYCHOLOGIE

Diplomová práce

Jana Bartošová
Učitelství pro ZŠ: český jazyk-německý jazyk

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Jana Miňhová, Csc.

Plzeň, červen 2013

Prohlašuji, že jsem předloženou závěrečnou práci vypracovala samostatně s použitím zdrojů informací a literárních pramenů, které uvádím v příloženém seznamu literatury.

V Plzni dne 30. června 2013

.....
vlastnoruční podpis

Bibliografický záznam

BARTOŠOVÁ, Jana. *Mentalita dětí z vietnamského etnika na 1. stupni základní školy z hlediska interkulturní psychologie: Diplomová práce*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta pedagogická, Katedra psychologie, 2013. 116 s., 146 s. s příl.
Vedoucí diplomové práce: Doc. PhDr. Jana Miňhová, CSc.

Děkuji Doc. PhDr. Janě Miňhové, CSc. za odborné vedení mé diplomové práce a poskytování cenných rad. Zároveň bych ráda poděkovala vietnamským dětem, které se mnou spolupracovaly a jejich učiteli, který mi šetření zprostředkoval. Děkuji také své rodině a příteli za podporu během psaní mé diplomové práce.

Anotace

Diplomová práce se zabývá mentalitou vietnamských dětí mladšího školního věku na 1. stupni základní školy. V teoretické části vymezuje pojmy úzce související s tématem jako kultura, akulturace, asimilace, etnická skupina, národnostní menšina, stereotypy, předsudky a migrace. Poté popisuje historický kontext migrace vietnamských občanů do České republiky a česko-vietnamské vztahy od počátku jejich vývoje až do současnosti. Přibližuje vybraná specifika vietnamského náboženství, vietnamskou kulturu a její tradice, věnuje se vietnamskému jazyku a tradiční i současné výchově a vzdělávání ve Vietnamu. Dále se zabývá sociálně-psychologickou charakteristikou Vietnamců, jejich vztahem k českým občanům a České republice, rozebírá také vztahy Čechů k Vietnamcům, seznamuje nás s nejčastějšími stereotypy o Vietnamcích, s problematikou týkající se jejich integrace v České republice. Teoretickou část uzavírá popis možných odlišností vietnamských a českých dětí mladšího školního věku v české škole. V druhé části, s využitím empirického šetření, poskytuje práce hlubší pohled na mentalitu vietnamských dětí na nižším stupni základní školy. Za pomoci rozhovorů s vietnamskými dětmi vysvětluje příčiny některých odlišností, například jakou roli hraje v jejich životě vzdělání, co jim dělá ve škole problémy, v čem ve škole vynikají, jaká je jejich úroveň znalosti češtiny a vietnamštiny, zda se úspěšně integrují do české společnosti nebo jaký vztah mají k České republice a k Vietnamu. Cílem praktické části je tedy pomocí empirického šetření s využitím metody interview přiblížit mentalitu vietnamských dětí, které žijí v České republice a navštěvují zde 1. stupeň základní školy. Z dostupných informací je známo, že tyto děti vyrůstají v českém prostředí a českých modelech a téměř bez problému se integrují do české společnosti. Otázkou je tedy nejen míra úspěšnosti jejich integrace, ale také to, do jaké míry se ukazují jejich odlišnosti v závislosti na jejich mentalitě, nejen ve škole, ale i mimo školní prostředí.

Klíčová slova

Mentalita, vietnamské děti, Vietnam, kultura, etnikum, migrace, integrace, stereotypy, společnost, vzdělání, empirické šetření

Annotation

The concern of this Dissertation is a mentality of younger, school age Vietnamese children at the primary school. The theoretical part of the Dissertation defines terms closely connected with subjects such as culture, acculturation, assimilation, ethnic group, national minority, stereotypes, prejudice and migration. Afterwards it describes the historical context of migration of Vietnamese citizens to Czech Republic and a Czech-Vietnamese relationship, from the time these relationships started developing till the present day. It closely describes some specifications of Vietnamese religion, Vietnamese culture and its traditions, it also devotes to Vietnamese language and to both traditional and modern upbringing and education in Vietnam. Further it discusses the social - psychological characteristic of Vietnamese and their relationship to Czech and Czech citizens, it also analyzes the relationship of Czech people to Vietnamese, it tells us about the most common stereotypes about Vietnamese, problems connected with their integration in Czech Republic. The theoretical part is concluded by description of the possible differences between Vietnamese and Czech young school children in Czech schools.

The second part of the Dissertation gives us deeper view of the mentality of Vietnamese children at primary school, thanks to empirical inquiry. Thanks to this discussion with Vietnamese children it explains the causes of some differences like for example the role of education in their lives, what causes them problems at school, what are they good at, how well they can speak Czech and Vietnamese, whether they manage to integrate well into the Czech society or how they feel about Czech Republic and Vietnam.

The aim of the practical part is to give deeper insight into the mentality of Vietnamese children attending primary school in the Czech Republic. The practical part was based on empirical inquiry with interviewing techniques. It is known, from accessible information, that these children are growing up in Czech Republic environment and Czech models and they manage to integrate into the Czech society without big problems. The question is not only the degree of success of their integration but also to what extent are their differences based on their mentality at school and also out of school environment.

Keywords

Mentality, Vietnamese children, Vietnam, culture, ethnic group, migration, integration, stereotypes, society, education, empirical inquiry

Obsah

Úvod	10
1. Teoretická část.....	12
1.1 Základní pojmy interkulturní psychologie.....	12
1.1.1 Kultura, akulturace, asimilace.....	12
1.1.2 Etnická skupina versus národnostní menšina.....	16
1.1.3 Stereotypy a předsudky.....	19
1.1.4 Migrace.....	20
1.2 Česko-vietnamské vztahy.....	22
1.2.1 Historický kontext vietnamské migrace do ČR.....	22
12.1.1 Od kořenů vietnamské migrace do r. 1989	23
1.2.1.2 Od útlumu vietnamské migrace 90. let do současnosti.....	26
1.3 O Vietnamu.....	28
1.3.1 Náboženství ve Vietnamu.....	29
1.3.2 Vietnamské tradice a oslavy.....	31
1.3.3 Kulturní zvláštnosti a odlišnosti Vietnamců.....	33

1.3.4	Vietnamský jazyk.....	36
1.3.4.1	Jazyková situace Vietnamců v ČR.....	38
1.3.5	Školství ve Vietnamu.....	40
1.3.5.1	Tradice výchovy a vzdělávání ve Vietnamu.....	40
1.3.5.2	Současný vzdělávací systém ve Vietnamu	41
1.3.5.2.1	Předškolní zařízení a výchova v předškolním věku	42
1.3.5.2.2	Základní a střední školy	43
1.3.5.2.3	Vysoké školy	45
1.3.5.3	Vietnamský učitel	46
1.3.5.4	Aktuální problémy vzdělávání ve Vietnamu.....	48
1.4	Sociálně-psychologická charakteristika Vietnamců.....	51
1.4.1	Vietnamci v ČR.....	51
1.4.1.1	Vztah Vietnamců k Čechům a ČR.....	51
1.4.1.2	Integrace vietnamské skupiny.....	54
1.4.1.3	Stereotypy aneb co si Češi myslí o Vietnamcích.....	58
1.4.1.4	Odlišnosti vietnamských a českých dětí na 1. stupni ZŠ.....	61

2. Praktická část.....	65
2.1 Empirické šetření.....	65
2.1.1 Formulace cíle práce.....	65
2.1.2 Popis užitých metod.....	66
2.1.3 Popis zkoumaného vzorku.....	67
2.1.4 Zpracování výsledků šetření a jejich interpretace.....	69
2.2 Shrnutí a závěr.....	105
Resumé.....	110
Summary.....	111
Seznam použité literatury.....	112
Seznam příloh – interview.....	116

Úvod

„Od přírody jsou lidé téměř stejní; cvikem se zdaleka rozliší.“

(Konfucius)

Tato diplomová práce se zabývá mentalitou vietnamských dětí mladšího školního věku na 1. stupni základní školy, které žijí v České republice. Toto téma jsem si zvolila z toho důvodu, že jsem měla možnost učit jeden školní rok vietnamské děti ve všech ročnících prvního stupně na základní škole v Plzni. Práce s vietnamskými dětmi byla pro mě velmi zajímavá a obohacující, a díky této zkušenosti jsem se začala o Vietnam a vše s ním spojené více zajímat. Dalším z důvodů je také aktuálnost problematiky Vietnamců žijících v České republice. Je znatelné, že vietnamská národnost výrazně převažuje v České republice ostatní cizí národnosti, což se týká hlavně vietnamských dětí na základních školách, proto by neměla být tato problematika přehlížena. Vietnamské rodiny zde žijí pohromadě již několik let, avšak život rodičů a jejich dětí se značně odlišuje. Hlavním rozdílem je, že většina vietnamských dětí navštěvuje v ČR od malička mateřské školky a základní školy, je velmi dobře jazykově vybavena, téměř bez problému se integruje mezi české spolužáky a do českého prostředí. I když samy vietnamské děti necítí žádné odlišnosti mezi nimi a jejich českými spolužáky, je záměrem poukázat v této práci na to, že mentalita vietnamských a českých dětí je přeci jen v něčem odlišná a je důležité, aby s těmito odlišnostmi byly vietnamské děti v české společnosti akceptovány. Závisí tedy nejen na nich samotných a jejich rodinách, ale také na českých spolužácích a učitelích, jak budou ostatními přijati. Přála bych si, aby se do budoucna cesty nejen dětí, ale všech vietnamských a českých občanů stále intenzivněji střetávaly a jako majorita s minoritou se navzájem ze svých odlišností dokázaly obohacovat. Šance je veliká, ale záleží jen na nás. Diplomová práce je rozdělena do dvou úseků, teoretické a praktické části. V teoretické části práce je představena historie příchodu Vietnamců do České republiky a vývoj vzájemných vietnamsko-českých vztahů. Již v době vietnamských válek platila Česká republika za velkého přítele, kdy např. pomáhala získat vietnamským občanům pobyt v ČR za účelem dosáhnout potřebné kvalifikace a vzdělání, které představuje ve Vietnamu jednu z nejvyšších hodnot. Ve válečném období i po něm bylo na velmi špatné úrovni také vietnamské školství, jehož důsledky jsou znát ve Vietnamu dodnes a pro Vietnamce nebylo

lehké tyto časy ustát, toho jsou si Vietnamci velmi dobře vědomi. Díky těmto historickým událostem jsou i u dnešních vietnamských dětí patrné vlastnosti, jako je vlastenectví, skromnost, velká píle a cílevědomost, které jsou předávány z generace na generaci. Na tuto část navazuje kapitola, uvádějící důvody příchodu druhé generace Vietnamců, o jejichž dětech, které se již většinou narodily v České republice, také pojednává tato práce. Teoretická část se dále zabývá informacemi o Vietnamu, přibližuje vietnamská náboženství, např. jakou velkou roli hraje v životě Vietnamců filozofický směr konfucianismus, vietnamské tradice a svátky a některé kulturní zvláštnosti Vietnamců. Další kapitoly se věnují jazykové situaci Vietnamců v ČR a počátkům vietnamského školství až po aktuální problémy vzdělávání ve Vietnamu, také jaký význam má ve Vietnamu učitel. Poslední kapitola popisuje sociálně-psychologickou charakteristiku Vietnamců v podmínkách české společnosti. Součástí kapitoly je také problematika integrace vietnamských přistěhovalců spolu s několika příklady, co může procesu integrace bránit, nebo naopak co může integraci výrazně napomoci. Podkapitola, uzavírající teoretickou část, objasňuje odlišnosti vietnamských a českých dětí mladšího školního věku. Praktická část diplomové práce zkoumá na základě empirického šetření s využitím metody interview s 10 respondenty mentalitu vietnamských dětí na 1. stupni základní školy. Cílem této práce je přiblížit čtenáři nejen mentalitu vietnamských dětí, ale také vietnamskou kulturu, tradice, zvyky a tím např. napomoci učitelům, kteří se poprvé setkají s vietnamskými dětmi v české škole, pochopit způsob myšlení a chování těchto dětí i jejich rodičů a mohou na ně vhodně reagovat.

1. Teoretická část

1.1 Základní pojmy interkulturní psychologie

Jelikož se tato diplomová práce zabývá příslušníky vietnamského etnika, budou zde nejprve objasněny základní pojmy, které se k tomu tématu vztahují a budou se v práci objevovat. S těmito termíny operuje nejen interkulturní psychologie, ale jsou také součástí jiných psychologických disciplín jako např. sociální psychologie nebo disciplín s rozdílným pojetím, např. kulturní antropologie. V první kapitole budou tedy definovány vybrané pojmy jako kultura, akulturace a asimilace, dále pak etnická skupina, národnostní menšina, stereotypy a předsudky a pojem migrace. Zároveň zde bude popsána souvislost uvedených definic ve vztahu k vietnamskému etniku.

1.1.1 Kultura, akulturace, asimilace

Kultura

U pojmu kultura se setkáváme s velkým množstvím definic podle různých vědních disciplín. Průcha vymezuje v disciplínách jako je právě interkulturní psychologie, příp. kulturní antropologie, tzv. užší pojetí kultury:

„Podle užšího pojetí je pojem kultura vztahován spíše k projevům chování lidí – tedy kulturou určitého společenství se míní jeho zvyklosti, symboly, komunikační normy a jazykové rituály, sdílené hodnotové systémy, předávané zkušenosti, zachovávaná tabu“ (Průcha, 2010b, str. 45).

S tímto pojmem je původně spojován známý římský myslitel Marcus Tullius Cicero, který již v 1. stol. př.n.l. označil ve svých spisech filozofii za „kulturu ducha“. Odtud se dále přenesl ve významu lidského vzdělávání a rozvíjení lidských schopností. Posunul tedy význam slova označující obdělávání půdy na význam týkající se naší moderní civilizace tj. pěstování ducha. V tomto smyslu zůstává výzkum tohoto pojmu platný po celou dobu, tedy

od středověku do současnosti.

Ivanová 2002 charakterizuje kulturu např. jako produkt učení, která není instinktivní ani vrozená, osvojujeme si ji po narození prostřednictvím životních zkušeností. Přenáší se z rodičů na děti, tím i na další generace. Hlavním nositelem kultury je jazyk. Kultura je přizpůsobivá, integrující, je souhrnem určitých představ a má přinášet uspokojení (Švarcová, 2008, str. 22-23).

V souvislosti s globalizací a migrací obyvatelstva dochází v současné době k stále početnějšímu setkávání příslušníků různých kultur. *„Je to přímý důsledek toho, že lidé různých zemí se stále intenzivněji stýkají, vzájemně obchodují, spolupracují, ale také procházejí etnickými konflikty a vedou mezi sebou vážné spory a bohužel někdy i války“* (Průcha, 2010a, str. 17).

Dá se předpokládat, že i v České republice se budeme stále více střetávat s představiteli jiných etnických skupin, tedy i s Vietnamci. Bude také přibývat počet vietnamských žáků na školách, proto je třeba myslet při výuce nejen na větší potřebu znalostí o vietnamské kultuře, ale také vychovávat děti k toleranci a respektu, vzájemnému porozumění a spolupráci prostřednictvím multikulturní výchovy. Každá kultura, tedy i ta vietnamská, má své odlišnosti, a to nejen v jazyce, ale např. také v historii, tradicích, rodinném zázemí, vzorcích chování a je potřeba, aby podle těchto diferencí český učitel žáky vzdělával. Významnou roli hraje také škola, která nabízí učitelům podporu v podobě kurikulárních dokumentů jako je Bílá kniha nebo RVP.

Závěrem je nutno dodat, že základem pro porozumění odlišným kulturám by mělo být nejprve uvědomění si vlivu své vlastní kultury, tzn. ujasnit si, kdo jsem, kam patřím, co je pro mě charakteristické, jak můžu být vnímán jinou kulturou.. Až poté mohu být schopen pochopit a respektovat jiné kultury s jejich společnými i odlišnými znaky. Je nutné také zdůraznit, že všichni lidé mají právo uchovat si svou vlastní identitu. Každý člověk je sice součástí nějaké etnické skupiny, ale měla by být především posuzována jeho jedinečnost a individuálnost.

Akulturační procesy

S životem vietnamských imigrantů v naší zemi souvisí také socializační proces zvaný akulturační proces. Tento pojem objasňuje Průcha takto:

„Akulturační proces je sociální proces, který se uskutečňuje ve všech případech, když se dostávají do dlouhodobého kontaktu nebo do střetu dvě kultury nebo i několik kultur současně“ (Průcha, 2010b, str. 49).

Další teoretickou definici vymezuje např. Brouček:

„Akulturační proces je sociální proces, v němž dochází ke kulturním změnám trvalým stykem dvou nebo více kultur. Akulturační proces zahrnuje jak přebírání jedné nebo více prvků z jiné kultury, tak vylučování jiných nebo jejich přetváření“ (Průcha, 2001, str. 34).

Pro zajímavost uvádíme příklad empirického výzkumu zaměřeného na problém akulturační procesy ruských mluvících imigrantů (adolescentů) ve Finsku: *„Intenzita akulturační procesy se ukázala jako významně závislá na délce pobytu v hostitelské zemi: čím delší pobyt, tím intenzivnější akulturační procesy.“* Dle dalších výzkumů však hraje důležitou roli také věk, pohlaví, úroveň vzdělání a kulturní distance (Průcha, 2010b, str. 99-100).

Při styku různých kultur rozlišujeme tři jejich formy:

Kulturní kooperaci – je pozitivní, kultury se navzájem uznávají

Kulturní konflikt – je negativní, kultury se navzájem konfrontují

Kulturní izolaci – přerušování kontaktu mezi kulturami, jejich zánik

Berry 2011 rozlišuje 4 akulturační strategie, podle toho, do jaké míry si imigranti udržují svou vlastní kulturu a zda přijímají kulturu hostitelské země:

Integrace: Imigranti si udržují svou kulturní identitu, zároveň však získávají novou.

Asimilace: U příslušníků minority dojde ke splynutí jedné kultury s druhou.

Separace: Menšina se izoluje od majoritní společnosti, udržuje si pouze svou kulturní identitu.

Marginalizace: U přistěhovalců dochází k odsunutí obou kultur na okraj společnosti, jedná se o tzv. sociální exkluzi (Průcha, 2010b, str. 98).

Jedině strategií, kterou je integrace můžeme dojít k rovnoprávnosti, snížit či dokonce předejít předsudkům a diskriminaci, nejprve ze strany majority, dále pak i ze strany imigrantů.

Amstrong uvedl: „*Integrační vzdělávání je takový systém vzdělávání, který uznává práva všech dětí a mladých lidí na společné vzdělávací prostředí, v němž všichni mají stejnou hodnotu bez ohledu na odlišnosti v projevovaných schopnostech, pohlaví, třídě, etnicitě či způsobu učení se*“ (Smékal, 2003, str. 142).

Asimilace

Jak již bylo řečeno výše, v sociálním procesu nedochází vždy u imigrantů k zachování své kultury a přijímání prvků kultury odlišné. Může také dojít k tomu, že minoritní skupina se úplně přizpůsobí kulturním vzorcům majoritní skupiny, ať už submisivně či nikoliv. Tuto strategii nazýváme pojmem asimilace a Brouček 2003 jej formuluje takto:

„Asimilace je postupné včleňování jednoho etnika a jeho kultury do jiné kultury tak, že znaky původní kultury se ztrácejí a jsou nahrazovány znaky dominantní, přejímané kultury. V průběhu přirozené, nenásilné asimilace může docházet k vzájemnému obohacování participujících etnických aj. společenství“ (Průcha, 2001, str. 34).

Zajímavým případem asimilace, jako jedním z ideálních typů, které stanovil Gordon 2008, je tzv. „melting pot“ („tavící kotel“), který popisuje průběh asimilace imigrantů ve velkých městech vyspělých oblastí v důsledku globalizace, především v USA (míšení kultur Britů, Irů, Němců,..). Zde je pak stírání kulturních rozdílů nejvíce znatelné.

Při vzdělávání vietnamských dětí na 1. stupni ZŠ se tedy asimilace jeví jako nevhodný model, prostřednictvím kterého může dojít u dítěte ke ztrátě kulturní identity.

Naopak významnou roli při vzdělávání vietnamských dětí hraje proces akulturace. Zde by měl být důležitým prvkem pedagog, který prostřednictvím interkulturní výchovy vede děti ke kultivaci kulturní identity i pozitivní formě kulturních kontaktů. V rámci Evropské unie nazýváme takový vztah jako integrace (definice Amstrong, výše). U vietnamských dětí dnes dochází k těsnému kontaktu s českou společností, a to nejen ve školním prostředí. Ke kultuře rodičů již většinou nemají blízko. Proto je také opět na učitelích, aby ve vietnamských dětech podporovali zájem o jejich původní tradice a hodnoty a zároveň jim přibližovali českou kulturu.

Jak uvádí Kocourek a Pechová: „*Je pravděpodobné, že v dospělosti budou vietnamské děti významně těžit ze znalosti dvou kultur, neboť platí-li kolik jazyků umíš, tolikrát jsi člověkem, je nepochybné, že důvěrná znalost kultur má pro člověka ještě větší přínos*“ (Černík, 2007, str. 157).

1.1.2 Etnická skupina versus národnostní menšina

Na začátku roku 2012 zveřejnil Český statistický úřad a Sociologický ústav Akademie věd ČR v souvislosti s údaji o počtech lidí ze zahraničí informaci, že Vietnamci jsou třetí nejpočetnější etnickou skupinou u nás. K tomuto datu jich zde pobývalo 60,3 tisíc (Mají dokonce prvenství v tom, že u nás zakořenili a žijí zde dlouhodobě nejdéle.) (www.czso.cz).

K pojmu etnická skupina (etnikum) se vážou různé definice, uvedu zde tedy jeden z příkladů:

„Etnická skupina je společenství lidí, kteří mají společný rasový původ, obvykle společný jazyk a sdílejí společnou kulturu. Souhrnně lze říci, že etnikum se vyznačuje svou vlastní etnicitou“ (Vodáková, Petrusek, Velký sociologický slovník, 1996, s. 277).

S pojmem etnická skupina se pojí ještě další termíny:

1.Etnická příslušnost: Sounáležitost jednotlivce s etnickým společenstvím na základě objektivních (jazyk, barva kůže,..) a subjektivních (postoje, zvyklosti,..) komponentů jeho

ethnicity (Průcha, 2010b, str. 51).

2. Etnické vědomí: Vědomí sounáležitosti s určitou etnickou skupinou na základě společně sdílených objektivních komponentů etnicity nebo rodového původu. Jako forma společenského vědomí je souhrnem názorů na původ, etnický prostor atd. (Brouček, 1991, s. 244).

3. Etnická identita : Tento pojem je v podstatě shodný s uvedeným termínem „etnické vědomí“ (Průcha, 2010b, str. 52).

Národnostní menšina

Převážná část našich autorů a publikací se v dnešní době ztotožňuje s názorem, že pojem národností menšina je shodný s termínem etnická skupina.

V mezinárodní literatuře je také často používán synonymní výraz etnická nebo jazyková menšina, v Německu je to např. pojem národní skupina. Je tedy komplikované tento pojem přesně vymezit.

Pokud se opřeme o definici právní normy u nás v ČR, nalezneme ji obsaženou v platném znění § 2, ods. 1) zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin (tzv. menšinový zákon):

Národnostní menšina (minorita) je vymezena jako společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které je historicky utvořilo.

(Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin)

Šatava ještě dále rozděluje národnostní menšiny na 3 typy:

- a) malá etnika nedisponující vlastním národním státem
- b) části velkých státních národů sídlící na území jiného státu

c) specifické případy na pomezí etnografické či sociální skupiny
(Průcha, 2001, str. 25).

Práva národnostních menšin spravují dva mezinárodní dokumenty: Rámcová úmluva o ochraně práv národnostních menšin a Evropská charta regionálních či menšinových jazyků.

Vietnamci i přes jejich početnost nejsou zatím považováni za národnostní menšinu, většina z nich nemá české státní občanství, ani nespĺňuje další kritéria podle zákona. V současné době je na našem území uznáno 12 národnostních menšin, např. německá, romská, ruská,..
Státní občanství ČR nabytá během roku 2011 podle předchozího státního občanství:

(Podle výsledků sčítání lidu v roce 2011 se k české národnosti hlásilo 0,3% Vietnamců (odhadem se jedná o dvě stovky Vietnamců), k vietnamské národnosti se přihlásilo 29 660 lidí.)

Vietnamská komunita usiluje čím dál více o to, aby se stala uznávanou národnostní menšinou. Nedávno podpořila Česko-vietnamská společnost (jedná se o nevládní neziskovou organizaci, která si bere za cíl podporu česko-vietnamských vztahů a spolupráce a rozšiřování informovanosti o životě Vietnamců v Česku) v získání českého občanství pro narozené děti a uznání Vietnamců za národnostní menšinu. Spousta vietnamských dětí a mladých už dnes vnímá svou národnost jako českou, dá se tedy předpokládat i u nich jejich zájem o české občanství. Zároveň se stále více skloňuje slovo integrace, které s touto problematikou velmi úzce souvisí. Jelikož v ČR, narozdíl od některých menšin, žijí celé vietnamské rodiny, pro vietnamské rodiče jsou tak velkou motivací k postupné integraci jejich dětí narozené v ČR, které již nemají tak silnou vazbu k Vietnamu. Ovšem nevyhne se ani problémům, které integraci brání, jedním z hlavních argumentů je uzavřenost některých vietnamských komunit a xenofobie české společnosti. Skutečným problémem však může být to, že posledních 6 let se nejvíce dětí cizincům narodí v ČR Vietnamcům. Tisíce dětí pak u nás absolvují základní, střední i vysoké školy, jejichž prvním jazykem je čeština a kromě české země, kterou často považují za svůj domov, by pro ně bylo obtížné žít najednou ve Vietnamu, a to úměrně ke svému vzdělání a ne moc dobrému ovládnutí vietnamštiny.

Na druhou stranu by Vietnamci jako menšina mohli například využívat státní dotace na podporu vietnamského jazyka a kultury.

1.1.3 Předsudky a stereotypy

Již z historie můžeme doložit, jak se národy ve starověku vyznačovaly nejen tím, že mluvily různými jazyky, ale také svými *předsudky* a *stereotypy* vůči jiným národnostem.

Příkladem z tohoto období může být kulturní odlišnost Řeků od jiných etnických skupin, ti všechny cizince považovali za „barbary“, jelikož pro ně byly jejich jazyky směšné, podobné zvukům zvířat (Průcha, 2010a, str. 16). Sice dnes neexistují v této pro nás již komické podobě, ale přesto se jejich problematikou zabývá i naše moderní společnost.

Tyto postoje zde vymezíme na základě etnicity, národnosti či rasy, které hrají důležitou roli v dnešní multikulturní společnosti:

Předsudky

„Předsudky jsou předem formované postoje k nějaké třídě objektů, které se projevují bez ohledu na individualitu objektu. Výsledek jeho hodnocení je tak určen předem, bez ohledu na možná alternativní vysvětlení“ (Petrucciová, 2005, str. 40).

Předsudky jsou charakterizovány jako:

- rigidní
- konstantní
- emotivně zabarvené
- neodrážejí realitu

Nezapomínejme, že takový nepřátelský postoj jako je předsudek může vést až k diskriminaci.

Stereotypy:

„Stereotypy jsou mínění o třídách individuí, skupinách nebo objektech, která jsou v podstatě šablonovité způsoby posuzování toho, k čemu se vztahují; nejsou produktem přímé zkušenosti individua, jsou přebírány a udržují se tradicí“ (Průcha, 2001, str. 36).

Výše byl definován každý jev zvlášť, i přesto, že někteří vědci chápou oba pojmy jako synonymum. Více se však můžeme setkat u různých autorů s odlišením, hlavně z důvodu toho, že předsudky vždy vnímáme jako negativní pojetí, označované také jako negativní stereotypy, zatímco stereotypy obecně mohou mít na rozdíl od předsudků pozitivní hodnocení (např. Vietnamci jsou pracovití a skromní, vietnamské děti se dobře učí,..).

Dětem je přirozené, na rozdíl od postojů dospělých, že přijímají různé odlišnosti jako běžnou součást života, vyhledávají si spolužáky a kamarády podle povahových vlastností nebo koníčků a nezabývají se tím, jakou mají barvu pleti. Avšak každé dítě se setkává doma nebo v jiném kolektivu s nějakými etnickými předsudky. O Vietnamcích vznikají často předsudky jako např.: „Všichni Vietnamci jsou stánkaři, pašují zboží, neodvádí daně atd.“

Interkulturní vzdělávání dětí ve škole by tedy mělo přispět k uvědomění si, jakým způsobem nás předsudky a stereotypy ovlivňují, jak je lépe pochopit a eliminovat, jak vést děti cizinců a české děti společně k lepším sociálním vztahům. Od učitele to vyžaduje především dávku trpělivosti, jelikož v této problematice nelze v krátké době očekávat jednoznačné výsledky, které s sebou také často přináší značná rizika. Tato rizika mohou zmírnit právě programy multikulturní výchovy aplikované do výuky. Na sociálních vztazích mezi vietnamskými a českými žáky lze pak dobře vypořádat, do jaké míry jsou děti z tohoto etnika integrované a jak se dokáží navzájem s majoritou tolerovat.

1.1.4 Migrace

Migrace neboli přemístování, stěhování osob provází lidstvo od nepaměti. Jedná se o přirozený jev, který můžeme charakterizovat tímto způsobem:

„Pohyb osob, skupin nebo větších celků obyvatel v geografickém a sociálním prostoru, spojený s přechodnou nebo trvalou změnou místa pobytu“ (Jandourek, 2001, str. 159).

Jandourek 2001 pojem používá také v těchto významech:

- *přechod individua nebo skupiny z jedné společnosti do druhé*
- *taková změna jednoho sociokulturního prostředí v nějaké jiné a zásadně odlišné, že fyzické kontakty jsou kvůli vzdálenosti nemožné*
- *každá dobrovolná nebo nedobrovolná změna bydliště* (Jandourek, 2001, str. 159).

Mezi migranty nalezneme i skupinu lidí, která musela opustit svoji vlast nedobrovolně, ať už z důvodů politických, ekonomických či válečných, tzv. uprchlíky.

Podle údajů Vysokého komisariátu OSN pro uprchlíky je v současné době na světě kolem 23 miliónů uprchlíků (www.inkluzivniskola.cz).

Mezi země s největším počtem migrující populace patří v první desítce i Vietnam. Vietnamští přistěhovalci však opouští zemi dobrovolně např. z ekonomických nebo pracovních důvodů, kvůli studiu nebo následují své příbuzné.

Odchod obyvatel nejen ze země Vietnamu může tedy ovlivňovat mnoho faktorů, především ekonomické, politické, sociální nebo náboženské. To se týká především migrantů, kteří se usazují v rozvojových zemích. Ve své zemi jsou svědky politické nestability, občanských válek a etnických konfliktů či zhoršujícího se životního prostředí. Jsou tedy ovlivněny změnami vedoucí k odchodu, ale i důvody vedoucí k příchodu do cizí země jako je hospodářská stabilita, svoboda, vysoká životní úroveň. V dnešní době, kdy se díky migraci prostředí rychle mění, se stále více přibližuje i Česká republika.

Migraci lze posuzovat z dvojího pohledu:

- a) Z hlediska místa, které migrant opouští – emigrant.
- b) Z hlediska místa, kam migrant směřuje – imigrant.

Průcha například informuje o vlivu odlišnosti kultur imigrantů a hostitelské země.

Výzkumy v různých zemích dokazují, že postoje místních obyvatel k imigrantům ovlivňuje míra rozdílnosti jejich kultur. Čím menší je diference, tím větší je pravděpodobnost přijetí majoritní společností a větší diference zvyšuje šanci na možnost komplikací ve společném soužití. (Průcha, 2010b, str. 103-104).

Dle ČSÚ pobývalo na území ČR v roce 2010 60 289 občanů z Vietnamu, což je 14 % z celkového počtu cizinců – s trvalým pobytem nebo s některým z typů dlouhodobých pobytů nad 90 dnů. (www.czso.cz). Tyto imigranty, kteří se rozhodli natrvalo žít v naší zemi, čeká složitý proces integrace díky odlišnosti jejich jazyků a kulturních rysů, které mohou způsobit mnohá nedorozumění. V tomto může přistěhovalcům pomoci legislativa upravující pobývání cizinců na území ČR, která se zásadně promítá i do oblasti vzdělávání. Pro úspěšné začleňování žáků z cizí země je důležité orientovat se v typech pobytových režimů, které podstatným způsobem ovlivňují možnosti i povinnosti daných jedinců.

Základní demografické charakteristiky Vietnamců v ČR v r. 2012:

Podle posledních statistik bylo evidováno v ČR 60,3 tisíc Vietnamců (Svaz Vietnamců odhaduje jejich počet v ČR dokonce na 100.000).

Největší koncentrace vietnamských občanů je zaznamenána v Praze, Ústeckém a Karlovarském kraji. Nejvíce z nich podniká – nejčastěji v oblasti textilu, potravin nebo hraček, další jsou zaměstnání na pozicích kvalifikovaných dělníků nebo vlastní restaurace. V současné době se již také můžeme setkat s tím, že provozují např. cestovní a realitní kanceláře, právní poradny či překladatelské služby. Vietnamci posílají domů z výdělku 15%, což je umísťuje na třetí příčku po Ukrajincích a Moldavcích.

1.2 Vietnamsko-české vztahy

1.2.1 Historický kontext vietnamské migrace do ČR

V následující kapitole se budeme věnovat nástinu migrace vietnamských občanů do České republiky, tak jak probíhala a postupně se měnila v závislosti na situaci, která se ve Vietnamu právě odehrávala.

První společné kontakty jsou datovány daleko dříve, než došlo k obecně známým událostem v 2. polovině 20. století, které budou rozebrány níže. S prvním českým vstupem na vietnamskou půdu, tehdejší Čamskou říši (jižní částí dnešního Vietnamu), je spojován již v roce 1320 františkánský mnich Oldřich. V dochovaných prepisech jeho cestopisu O králi Zampovi se např. zmiňuje o Vietnamu jako o hojné a bohaté zemi, o králi, který má několik manželek, o velkém množství slonů, o rybích hejnech, která se nemusí lovit, protože vyskakují sama na břeh, o zemřelých mužích, jejichž tělo je pak spáleno i s žijící vdovou atd. K dalším návštěvám z Česka docházelo v 17. a 18. století – např. v r. 1679 to doložil zprávou o Vietnamu misionář jezuitského řádu P. Matyáš Kukulín. I další příležitostné cesty, které vedly na toto území, se týkaly církve, hlavně z důvodů lékařské pomoci nebo šíření křesťanství. Po další stoleté pauze se pak objevují na vietnamském území v době rakousko-uherské čeští námořníci, na konci první světové války jsou to legionáři sibiřských armád nebo cestovatelé z první republiky či legionáři a obrněné divize v souvislosti s 2. světovou válkou. Avšak teprve vznik Vietnamské socialistické republiky (VSR) v roce 1945 a vývoj Československé republiky (ČSR) po únoru 1948 je považován za počátek vzájemné spolupráce. Na druhé straně však není možné určit, kdy se poprvé objevili Vietnamci na českém území. Nedochovaly se žádné zprávy, které by toto potvrdily, a tak se předpokládá, že se první společné česko-vietnamské dějiny začaly psát až v moderním období, po navázání vzájemných diplomatických vztahů v 50. letech minulého století.

1.2.1.1 Od kořenů vietnamské migrace do r. 1989

Migrace vietnamských příslušníků do naší země se začala odvíjet od všestranné přátelské spolupráce a vzájemné pomoci na základě tzv. socialistického internacionalismu - ode dne 2. února 1950. Vietnam se v té době vypořádával s poválečnou krizí – bojoval se špatnou životní úrovní, počínaje hospodářskou krizí, dále nedostatečnou lékařskou péčí, konče tristní mírou vzdělanosti a vysokou nezaměstnaností. Československo se tak stalo spolu s Čínou, Mongolskem a Sovětským svazem, jednou ze zemí, které kvůli obdobnému politickému zaměření, a také z důvodu obchodních příležitosti (těžba nerostných surovin, exotické zboží, zemědělství,..) pomáhalo Vietnamu jako rozvíjející se zemi třetího světa postavit se na vlastní nohy.

Díky české pomoci i dobrým osobním vztahům české vlády s vietnamským prezidentem Ho Či Minem tak VDR obdržela nejen vysoký peněžní dar, ale na základě mezivládních dohod obdržela i pozvánku pro desítky vietnamských studentů do ČSR a udělení speciálních stipendií. V tomto období zde každý rok pobývalo kolem stovky studentů, v roce 1968 bylo uděleno dokonce kolem 400 stipendií. Účelem těchto studií bylo získat praxi (především v oboru ekonomickém, textilním, strojírenském, potravinářském, ale i filozofickém nebo např. oboru loutkoherectví), kterou pak po návratu uplatňovali při budování své země. Pobyt studentů podléhal přísným podmínkám např. stipendisté museli před odjezdem absolvovat roční kurz českého jazyka, studijní obor jim byl zvolen, ve volném čase byli pod dohledem studijních referentů a vietnamským velvyslanectvím, měli zakázaný styk se studenty opačného pohlaví. Pokud některý ze zákazů student porušil, mohl být ihned vykázán zpět do Vietnamu. V rámci mezinárodní pomoci k nám také přijelo získat kvalitní vzdělání kolem stovky dětských sirotků postižených válkou. Jen málo z nich zde zůstalo natrvalo, ostatní se na přání rodičů vrátili zpět do své země, hlavně kvůli obavám ze ztráty vietnamské kulturní identity.

Jednou z dalších dohod byl např. závazek Československa dodávat Vietnamu technologie, strojní zařízení, dopravní prostředky a léčiva aj. výměnou za dovoz rýže, kukuřice a krmiv. V těchto letech došlo také k vybudování a zařízení nemocnice Československovietnamského přátelství ve městě Hai Phong. Problémy poté nastaly v druhé polovině 60. let a začátkem 70. let. V důsledku americko-vietnamské války v tehdejší Indočíně (bývalá francouzská kolonie Kambodži, Laosu a Vietnamu) a reformačním hnutím v Československu došlo na nějakou dobu k nové podobě česko-vietnamských vztahů. Vietnamské území bylo rozděleno na dva tábory. VDR usilovala dále o sjednocení země a Republika Vietnam nebyla stabilní. Americká armáda tak začala provádět kroky proti komunistickému Severnímu Vietnamu. Československo tento krok USA tehdy odsoudilo a nadále ekonomicky i politicky Vietnam podporovalo.

V roce 1973 v Paříži došlo konečně k podepsání mírových dohod a válka ve Vietnamu tím skončila. Od této doby se ještě zvýšil počet vietnamských občanů, kteří k nám přijížděli za účelem získat profesní zkušenosti v zahraničí, aby jimi mohli přispět k dalšímu rozvoji Vietnamu. Po dvou letech došlo ke znovusjednocení země a v roce 1976 pak byla nově vyhlášena Vietnamská socialistická republika, v té době třetí největší socialistický stát.

Po třech letech od vzniku VSR se stal Vietnam dokonce členem RVHP, a tím vznikla povinnost naší republiky jako členskému státu pomoci Vietnamu v dalším ekonomickém rozvoji. V roce 1974 až 1977 k nám přijelo zhruba dalších pět tisíc občanů (především z komunistického Severního Vietnamu) studijního věku a jejich pobyt zde trval šest let.

V 80. letech byla na základě návštěvy tehdejšího československého prezidenta Gustava Husáka ve Vietnamu podepsána Smlouva o přátelství a spolupráci ČSSR a VSR, která měla vést k ještě intenzivnější spolupráci obou zemí. V tomto období 1. poloviny 80. let byl také zaznamenán největší vrchol migrace Vietnamců do ČR, každoročně docházelo k pravidelnému přílivu cca 30 000 občanů vietnamské národnosti. Jednalo se buď o to získat zkušenosti ve výrobních podnicích v rámci stáže na 3 roky nebo o učňovský pobyt s výrobní praxí na dobu sedmi let. Často byli tito občané zaměstnáváni v takových československých podnicích, kde chyběla levná pracovní síla nebo v automatizovaných provozech, o které čeští zaměstnanci nejevili zájem. Za zlomový bod je považován rok 1986, kdy došlo ve Vietnamu kvůli ekonomickým problémům k zavedení reformy pod názvem Doi Moi tzv. postupné ekonomické otevírání země. *„Byl zrušen zákaz styku s cizinci, zavedeny pobídky pro zemědělce a soukromé osoby získaly povolení samostatně podnikat (...) zahraniční firmy získaly možnost podnikat na území Vietnamu. Vietnam se tak stal novým trhem lačnicím po západním zboží“* (Barešová, 2010, str. 15).

Od 50. let 20. století do roku 1989 převládaly tedy u řady Vietnamců především tyto důvody migrace: získat kvalitní vzdělání, návštěva kvůli výborným studijním výsledkům, zlepšení ekonomické situace, lepší postavení ve vietnamské společnosti. Ve druhé polovině 80. došlo k situaci, kdy už nebyly vztahy směřovány jen na pomoc Vietnamu v podobě přijímání učňů nebo z důvodu hospodářské pomoci, ale v rámci migrace se spíše měnila na pomoc konkrétním jednotlivcům a rodinám. Obě strany tedy spíše využívaly situaci ve vlastní prospěch. Dá se říci, že československá společnost nebyla připravena na tak rozdílné a uzavřené vietnamské etnikum a ani Vietnamci si neuvědomovali, jaký dopad může mít přemístění svých občanů do naší evropské země, přesto díky pracovním a studijním kontaktům do jisté míry fungovala vzájemná komunikace mezi oběma příslušníky zemí. Dodnes starší generace Vietnamců, která naši zemi před rokem 1989 navštívila, na českou zemi vzpomíná jako na partnera, který jim velmi pomohl a díky kterému docílili kvalitního vzdělání a postavení v práci.

1.2.1.2 Od útlumu vietnamské migrace 90. let do současnosti

Po zavedení hospodářských reforem Doi Moi postupně docházelo z československé strany k ochladnutí vzájemných vztahů. Změny související s touto reformou neměla již česká republika jak dále využít. Splnila své finanční závazky vůči Vietnamu a odstoupila od společných smluv a dohod, také zrušila svůj konzulát ve městě Saigon. Československo se v té době také více soustředilo na svou ekonomickou situaci a následné rozdělení na Českou republiku a Slovenskou republiku. V kontextu této změny a končícímu kontraktu v roce 1991 začalo docházet k návratu většího počtu vietnamských studentů a pracujících zpět do vlasti. Někteří Vietnamci se však návratu do Vietnamu obávali, a tak přicházelo do České republiky velké množství Vietnamců ilegálně, nejen z Vietnamu, ale např. také hojně z Německa.

V devadesátých letech lze vietnamské etnikum v ČR rozdělit do následujících skupin:

1. *Vietnamci pracující zde na základě bilaterální vládní dohody*
2. *Vietnamci pracující zde na základě živnostenského listu*
3. *Vietnamští učni*
4. *Vietnamští vysokoškolští studenti a aspiranti*
5. *Smíšená manželství*
6. *Vietnamci ilegálně přítomní v ČR (Šišková, 2008, str. 138-139).*

I když na jednu chvíli došlo k oslabení migrace z Vietnamu, postupem 90. let začala nápor migrantů opět zesilovat. V roce 1991-1992 vytvořila Česká republika migrační mechanismy a řada Vietnamců, kterým se zde podařilo zůstat, začali zakládat spolu s českými kolegy s.r.o. společnosti, případně čerpali zkušenosti od vietnamských starousedlíků. Po určité době se tak mohli osamostatnit a začít podnikat na základě živnostenského oprávnění, bez ohledu na vzdělání. Dostali zde také povolení k pobytu a měli možnost podle zákona přivést si do ČR své rodinné příslušníky, což do roku 1989 bylo nemožné. Hlavním účelem migrace tak zůstávala vidina zlepšení kvality života, získání odpovídajícího vzdělání pro sebe a své děti a obchodní zisk. Také díky dohodou mezi oběma vládami z roku 1994 začali do ČR opět přijíždět ročně desítky vietnamských

pracujících a učňů.

O dva roky později byla podepsána ekonomická dohoda a VSR tak stále platila za jednoho z největších příjemců rozvojové pomoci od České republiky, a to i po roce 2000. Na důkaz toho se stále těší dobrému jménu Společnost vietnamsko-českého přátelství v Hanoji, kde jsou účastníky Vietnamci, kteří u nás studovali nebo Klub Praha v Ho Či Minově Městě, kde jsou pro Vietnamce mluvící česky k dispozici české knížky, filmy a hudební žánry, ČR také nadále podporuje nemocnici Česko-vietnamského přátelství v Hai Phongu. Navíc díky neustále rozvíjejícím se vzájemným politicko-hospodářským vztahům a navazováním osobních kontaktů dochází k stále většímu pronikání českých podnikatelů a společností na vietnamský trh, působení vietnamských firem v ČR a čím dál více oblíbeným turistickým zájezdům do Vietnamu. Díky pronikání do světového hospodářství a spolupráci s Evropskou unií se Vietnamu jako státu stále více daří přibližovat naší České republice, která by v budoucnu měla vést k rostoucí vzájemně výhodné ekonomické spolupráci.

Od počátku historie příchodu Vietnamců až dosud se z různých příčin jako např. velká odlišnost kultur nebo nedostatečná jazyková vybavenost vyznačuje vietnamské etnikum svou uzavřeností a nenápadností, která v lidech může vyvolat řadu předsudků. Vietnamští podnikatelé jsou v obchodě zaměřeni pouze sami na sebe, na svou obchodní činnost. I když se po práci a volném čase mají potřebu orientovat na vztahy, jedná se většinou o kontakty pouze uvnitř komunity – tráví čas v úzkém kruhu rodiny, navštěvují své příbuzné a známé, a když potřebují něco zařídit, využijí institutu vietnamských zástupců. Těžko už se pak najdou příležitosti, jak se integrovat v naší společnosti s našimi občany. To však již dnes neplatí o vietnamských dětech a mladých lidech, narozených v ČR, které dali od roku 1990 pojmu migrace nový rozměr. Vzájemnému kontaktu napomáhá generace těchto dětí, které u nás absolvovaly mateřské a základní školy, tráví svůj čas s českými dětmi ve školním prostředí i mimo něj a Českou republiku už dnes vnímají jako svůj domov. Ale i tyto děti v době pluralitní demokracie musí bojovat s uzavřeností vlastní vietnamské komunity. Vietnamskou komunitu je tedy potřeba vnímat jako celek, který tu existuje. I přesto, že je tato komunita stále brána jako uzavřená a homogenní, měli bychom ji chápat jako různorodou s rozdíly uvnitř jako jsou např. doba migrace, společenské postavení, region původu aj. Pobývají zde totiž nejen vietnamští příslušníci druhé a třetí generace jakožto vzdělaní a samostatní lidé, ale také lidé typu vietnamského dělníka, který je chudý,

zadlužený, závislý na ostatních, bez jazykové vybavenosti a mnohdy jeho úspěch může záviset na přijetí českou společností.

1.3 O Vietnamu

Dnešní Vietnam oficiálně nazýváme Vietnamskou socialistickou republikou s vlajkou žluté hvězdy uprostřed rudého pruhu, ve vietnamštině zní pak přesný název státu Cong hoa xa hoi chu nghia Viet Nam. Jedná se o republiku s monostranickým politickým systémem, kterému vládne Komunistická strana Vietnamu v čele s prezidentem Nguyen Minh Trietem. Světově významnou osobností je však dodnes pro Vietnamce prezident Ho Či Min, který se v roce 1945 zasloužil o částečné uznání nezávislosti VDR. Přímořský stát Vietnam leží na pevninské části poloostrova jihovýchodní Asie, nazývané také Západní Indie. Země sousedí na severu s Čínou a na západě s Kambodžou a Laosem, z jihu a východu je omýván Jihočínským mořem. Rozkládá se na ploše 331 211 km². Vietnam je tedy svou rozlohou zhruba čtyřikrát větší než Česká republika, vzdálený od nás asi 12 000 km vzdušnou čarou. Země čítá kolem 90 milionů obyvatel a tím se stává 13. nejlidnatější zemí světa. Vietnam lze rozdělit na severní, střední a jižní část, dále je dělen na 63 provincií a 5 měst. Hlavním městem Vietnamu je původní historické centrum Hanoj, nejvýznamnější a nejlidnatější metropolí je však Ho Či Minovo Město (bývalý Saigon) s 5,5 milionem obyvatel. Městská populace však ve Vietnamu tvoří pouze jednu třetinu. Přibližně 70 procent obyvatel žije na venkově a živí je zemědělství, především pěstování rýže. Důležitý zdroj nejen pro obživu v zemědělství představují vietnamské řeky - mezi největší a nejdůležitější patří Rudá řeka, protékající severním Vietnamem a řeka Mekong nazývaná Řekou devíti draků, na jejichž vodách závisí miliony životů. Vietnam patří mezi státy s rozmanitými přírodními podmínkami. Nachází se v tropických a subtropických pásmech, které díky monzumům způsobují horka a vysokou vlhkost vzduchu. Na severu země se dělí rok jako u nás na čtyři roční období, liší se ale svým průběhem i délkou, ve středu Vietnamu a na jihu jsou to jen dvě – teplá období sucha a období dešťů. Obyvatelstvo tvoří dnes již kolem 60 národnostních skupin různých etnik. Z toho asi 86 procent tvoří etničtí Vietnamci neboli Vietové. Průměrná hustota osídlení činí 254 obyvatel na km², naproti tomu v horách, kde žije většina minoritních etnik, je hustota daleko nižší. Oficiálním jazykem je vietnamština, která je mateřským jazykem Vietů a patří na 15. místo

mezi nejvíce rozšířené jazyky světa.

V náboženství se asi 85 procent obyvatel hlásí k buddhismu, ale život v zemi ovlivňuje také konfucianismus a taoismus. V menší míře se zde však můžeme setkat se všemi světovými náboženstvími jako je hinduismus, islám nebo křesťanství.

1.3.1 Náboženství ve Vietnamu

V průběhu věků pronikalo k Vietnamcům hned několik různých náboženských směrů. Mezi hlavní proudy patřily od prvních staletí našeho letopočtu buddhismus, konfucianismus a taoismus. Lidově je spojení těchto náboženství také často označováno jako tzv. Trojí učení. Své místo mají ve Vietnamu i další světová náboženství jako je například křesťanství, které sem začalo prostřednictvím misionářů pronikat od 16. století v době francouzské kolonizace. Ve větších městech i na venkově můžeme nalézt katolické kostely či katedrály. Vietnamská křesťanská obec je dokonce na druhém místě po Filipínách s největším zastoupením katolíků. Malá část obyvatel přijala také islámské náboženství, v zemi tak můžeme tak spatřit muslimské mešity a modlitebny.

Ve Vietnamu se všechny víry mohou navzájem prolínat spolu s vírou v nadpřirozený svět. Za nejstarší duchovní proud ve Vietnamu je považován animismus. Toto náboženství je založeno na myšlence, že všechno na zemi je živé, všechno má svou duši. Animistický kult tedy uctívá nejen lidské bytosti a zvířata, ale také slunce, přírodní živly, kameny, hory, řeky, pole a rostliny. K těmto tradicím také náleží uctívání národních hrdinů jako bohů. Za jednoho z těchto hrdinů, který se zasloužil o nezávislost vietnamského státu, je také považován například Ho Či Min. Většina venkovských obyvatel má v obci pro svého patrona a ochránitele postavenou svou svatyni. Součástí duchovního života ve Vietnamu je také tzv. kult předků. Tento kult má za myšlenku uctívání svých zemřelých příbuzných nebo dávného kmene. Každá vietnamská rodina má tak na vyvýšeném místě v domě oltář s jídlem a dary, zde se za jejich duše modlí a zapaluje vonné svíčky. Vietnamci ovlivnění vírou v posmrtný život tak prokazují úctu svým předkům, protože věří, že jejich příbuzní tak mohou pozitivně zasahovat do jejich života i po smrti. Ve vietnamské kultuře je také obecně uctívána rodina, povinnost ctít rodiče a starší jedince a role muže v rodině. Na tuto tradici navazuje další směr nazývaný konfucianismus, který patří ve Vietnamu mezi hlavní filozofické učení. Tento proud vychází z učení slavného čínského filozofa Konfucia (551 -

470 př. n. l.), jež velmi ovlivnil myšlení lidí a život ve Vietnamu.

Jeho hlavní myšlenkou bylo posílení významu vzdělání ve společnosti. Kládl důraz na sebezdokonalování a důležité morální vlastnosti jako je úcta k tradicím, úcta ke starším, povinnost dětí postarat se o své rodiče, snaha učit se aj. I v tomto učení se můžeme setkat s uctíváním předků, a to především významných učitelů a učenců. Učitel je dodnes brán jako vážená osoba – učitelé a vzdělání lidé byli od pradávna ve společnosti mimořádně uctívání. Z toho pramení, proč je i v současnosti pro vietnamské rodiče tak zásadní, aby jejich děti dosáhly kvalitního vzdělání a měly se tak lépe než oni sami. To bývá někdy spojováno až s nátlakem rodičů na školní výsledky dětí a studentů. Mezi věřícími najdeme nejvíce Vietnamců, kteří vyznávají buddhistické náboženství. Tento náboženský a filozofický směr vychází původně z učení Siddhárthy Gautamy neboli Buddha. Ten se dále rozděluje na dva typy, z nichž ve Vietnamu převládá hlavně méně ortodoxní tzv. mahajánový, který se prolíná s prvky taoismu a vyznává nejen Buddhu, ale i nebuddhistická božstva uctívaná taoisty. Budhismus vystoupil prvotně z hinduismu a shoduje se s ním v představách o převtělování a nauce o dosažení nirvány, kdy víra v Mahaján mluví konkrétně o existenci osvícených osob tzv. bóddhisatvů, kteří pomáhají ostatním lidem - mezi nejznámější patří bohyně milosrdenství Kuan-jin. Ve Vietnamu nalezneme snad v každé obci buddhistický chrám, kde můžeme tato božstva a jeho různá vtělení uctívat. Dva buddhistické chrámy můžeme dokonce nalézt v České republice ve městě Varnsdorf a pražské tržnici Sapa. Kromě toho se u nás po celém území nachází i komunita vietnamských křesťanů. Přestože jsou u Vietnamců zastoupena všechna výše zmíněná náboženství, každé z nich se částečně střetává především s prvky konfucianismu. Myšlení Vietnamců je i dnes hluboce poznamenané konfucianistickými vlivy, které můžeme pozorovat i ve škole u vietnamských dětí a studentů. Tyto děti mají z rodiny pevně zakořeněné hodnoty jako je velká úcta ke vzdělanosti a láska k učitelům a většina z nich se tak při učení vyznačuje velkou snahou a pílí. Rodiče si na studijních výsledcích svých dětí velice zakládají a snaží se své děti co nejvíce podporovat také tím, že většinu svých těžce vydělaných úspor investují do jejich vzdělání, aby tak dětem umožnili dosáhnout co nejvyššího možného vzdělání a vypracování se na uznávaná místa ve společnosti. „*Známé vietnamské přísloví praví: je-li syn lepší než otec, je rodina šťastná.*“ (Černík, 2007, str. 120).

1.3.2 Vietnamské tradice a oslavy

Kromě hlavních duchovních směrů konfucianismu, buddhismu, taoismu a jiných moderních filozofií, je dnes mnohé z vietnamské kultury ovlivněno také kulturou čínskou. Také všechny vietnamské svátky a oslavy se řídí tradičním čínským neboli lunárním kalendářem. Jednotlivé roky kalendáře nejsou označovány čísly jako jsme navyklí naši evropskou tradicí, ale názvy dvanácti zvířat zvěrokruhu (krysa, býk, tygr, drak,..). Každé zvíře má své typické charakterové vlastnosti, podle kterých se odhaduje, jaký daný rok bude. Vietnamci také často používají kalendář k věštění svého osudu a k vyhodnocení vhodných dnů např. pro svatbu, pohřeb nebo cestování.

Lunární Nový rok - Tết Nguyên Đán (Tết)

V lunárním kalendáři odpovídá prvnímu dni v měsíci to datum, kdy je měsíc v novu. Oproti našemu českému kalendáři tak díky posuvnému systému připadá vietnamský Nový rok pokaždé na jiné datum mezi 21. lednem a 20. únorem. Pro Vietnamce se jedná o nejvýznamnější svátek v roce, trvá zhruba jeden týden a je obdobný jako naše oslava vánočních svátků, Silvestra a Velikonoc v jednom spojení. V tento den také každý Vietnamec slaví své narozeniny. Většina Vietnamců, která odešla pracovat nebo studovat do cizí země se alespoň na toto období vrací zpět do Vietnamu, kde se schází s celou svou rodinou. Tyto svátky klidu začínají lidé úklidem a výzdobou domu nebo obchodu květinami, nejčastěji větvičkami broskvoní nebo mandarinek, které jsou symbolem nesmrtelnosti, a které mají odhánět zlé duchy. Připravují se tradiční pokrmy, nejznámější jsou rýžové bochánky z lepkavé rýže zabalené v banánových listech, oblíbené je také kandované ovoce a různé druhy zeleniny. K tradici také patří obětování jídla a dáreků mrtvým předkům, modlení se za jejich duše u oltářů a návštěva chrámů. Vietnamské děti dostávají od rodičů peníze ukryté v červené obálce, které si celý rok šetří, a které jim tak přinášejí štěstí. Důležitou roli také hrají návštěvy. Traduje se, že budoucnost rodiny ovlivní ten, kdo v tento svátek jako první překročí práh rodiny. Štěstí má přinést bohatý muž s dětmi, neštěstí naopak svobodná žena nebo nemocný člověk. Návštěvy jsou v tyto dny četnější než jindy, navštěvují se příbuzní, přátelé, ale třeba i učitelé nebo lidé, kterým je člověk za něco zavázán. Všichni společně hodují, veselí se a pozorují velkolepé ohňostroje.

Svátek středu podzimu - Tét Trung thu

Oblíbenou tradicí, především u dětí je dětský svátek nazývaný Tét Trung thu. Podle lunárního kalendáře připadá na 15. den osmého měsíce, kdy je měsíc nejvíce kulatý a nejjasnější. Vznikl již v minulosti, kdy rodiče dětí těžce pracovali na poli a měli více času se svým dětem věnovat až v době odpočinku, kdy se oslavovala sklizeň. Rodiče tak dodnes dávají najevo, že jsou pro ně děti to nejcennější na světě a je pro ně samozřejmostí je s vypětím všech sil podporovat. Součástí dnešních oslav je obdarování dětí různými sladkostmi, oblíbené jsou zejména koláčky Středu podzimu - bánh Trung Thu. Rodina společně navštěvuje místní pouťové atrakce, tančí, zpívá nebo se účastní lampionového průvodu. Často také bývají odměňovány děti, které měly v uplynulém školním roce výborné studijní výsledky. Také u nás na některých větších vietnamských tržnicích můžeme v tento den zhlédnout v rámci vietnamských oslav dětská taneční a pěvecká vystoupení, ohňostroje nebo slavnostní průvod dětí s rodiči.

Svátek ducha rodinného krbu

Jako poslední svátek v roce slaví Vietnamci Svátek ducha rodinného krbu. Svátek se oslavuje 23. dne posledního měsíce a uctívá ducha své rodiny, ale také ducha, který střeží např. celou jejich vesnici. Podle pověry opouští duch rodinu a putuje k Nefritovému císaři, kterému svěří, jak se rodina celý rok chovala, co se v rodině událo. Aby se k císaři nedostalo nic špatného, uplácí rodina ducha různými pochutinami. Otec rodiny zapálí vonné svíčky a posílá svá přání a modlitby do nebes. Pokud se rodina dostatečně modlí, přinese jim bužek v dalším roce zdraví, klid a dostatek jídla. Obřad končí vyhořením vonných tyčinek, bez jejichž kouře by nemohly být modlitby do nebe přemístěny.

Další svátky

Mezi další svátky patří například Svátek studeného jídla. Tento svátek připadá na 3. den třetího měsíce, kdy na počest dávného čínského učenice Vietnamci nesmí sníst žádné jídlo připravené na ohni. Většinou v toto datum jedí studené pokrmy nebo speciální koláčky.

Doan Ngo neboli Svátek letního slunovratu se slaví ve Vietnamu 5. den pátého měsíce.

Dnes už však postupně vymizela tradice, kdy se přecházelo všemu zlému způsobenému zlými duchy a démony. Pravidlem bylo si v tyto dny ještě více chránit své zdraví – pojídaly se kyselé nebo hořké pokrmy, popíjel se lektvar z pelyňku.

Tradiční svátek 7. dne sedmého měsíce lidé oslavují duše zemřelých, které se v tento den vrátily na zem. Na oltář se kladou oblíbené pokrmy a další potřebné předměty. Součástí rituálu je také osvobození duší těch osob, které zemřely náhodnou smrtí.

Obřady jako pohřeb nebo svatba se ve Vietnamu také od těch českých mohou odlišovat. Svatebním symbolem je červená barva, která přináší štěstí. Svatbě předcházela složitý rituál, který již dnes nemá takovou podobu. Stále však platí, že samotná svatba trvá tři dny, pořádá se vždy velká oslava s několika sty hosty. Pohřeb symbolizuje bílá barva, bílý šat. Opět se jedná o důležitou a také nákladnou událost, které se účastní velký počet lidí. Vietnamci, kteří opustili zemi, mají také na paměti, že tam, kde se narodili, by také měli zemřít. Ještě dodnes se při pohřbu udržují některé rituály jako je výběr posmrtného jména nebo přinášení darů rodině zemřelého.

Ve Vietnamu se také neslaví narozeniny ani jmeniny. Toto pravidlo ale neplatí pro některé vietnamské rodiny v Čechách, které začínají přebírat naše zvyky. Mladí Vietnamci u nás již běžně slaví své narozeniny a celé rodiny oslavují Vánoce a vánoční svátky tradičním českým způsobem.

1.3.3 Kulturní odlišnosti Vietnamců

„Kolik Vám je let, paní učitelko? Není to dítě drzé, když se takto ptá? To je skutečně trefná a důležitá otázka, třebaže odpověď je v tomto případě z pohledu vietnamských tradic záporná. Všechny učitelky ve Vietnamu jsou tety a učitelé se oslovují thay, což v některých nářečích znamená i otec. Výše uvedená otázka, kterou nás může zaskočit třeba i žákův otec nebo matka, souvisí s jinou vietnamskou, a vůbec východoasijskou konverzační zvyklostí. Je tam totiž zdvořilé zahajovat konverzaci otázkami po věku toho druhého, po vzájemných rodinných poměrech. Můžete se setkat i s otázkami: Kolik máte dětí? Vy nemáte děti? Proč?“ (Černík, 2007, str. 147).

Jako příklad interkulturního rozdílu je výše uveden komunikační styl vietnamského dítěte s českou paní učitelkou. Pokud si takový kulturní rozdíl učitel neuvědomí, může být takto

položená otázka od žáka jednou z příčin vzájemného nedorozumění. Je třeba si uvědomit, že vietnamská kultura vychází ze zcela jiných hodnot, se kterými souvisí odlišné kulturní zvyklosti. Ty jsou dány např. rozdílností geografické polohy nebo vyznáváním náboženství východního směru. Tyto vlivy pak působí nejen na komunikační projev, ale mají vliv i na pojetí rodiny, dodržování rituálů a tradicí aj.

V současné době se v České republice setkáme s různými kulturními odlišnostmi patrně více u rodičů než u jejich vietnamských dětí a český žák se dnes dostává do kontaktu hlavně s vietnamskými dětmi, které už se dnes dokážou pohybovat v prostředí obou kultur. Avšak přesto se můžeme setkat s případy, kdy je důležité si tyto kulturní odlišnosti osvojit a všimnout si jich např. při komunikaci učitele s vietnamskými rodiči.

V rámci pravidel etikety a slušného chování je pro vietnamskou společnost typická uctivost, taktnost, klidné pohyby a pomalá gesta. Na veřejnosti je pak kladen důraz na pozitivní vztahy bez známek přílišného sebevědomí nebo arogance. Nevhodné je také někoho před ostatními kritizovat. Za velmi neslušné se považuje křičet nebo nadávat.

Některé kulturní zvláštnosti a odlišnosti Vietnamců:

Dárek: Když chce vietnamský obchodník vyjádřit partnerovi z cizí země úctu nebo jde jednat na vietnamský úřad, je pro něj samozřejmostí, že s sebou vezme dárek.

Doteky na veřejnosti: Ve Vietnamu je běžné se na veřejnosti mezi přáteli objímat a dotýkat se, dokonce i mezi známými stejného pohlaví, avšak líbání mileneckých párů je přísně zakázáno.

Noha přes nohu: Při komunikaci, kdy má jeden z partnerů jednu nohu přes druhou a směřuje špičkou své nohy k sedícímu Vietnamcovi, může Vietnamec tento signál vůči němu chápat jako projev nadřazenosti.

Oblečení: Na schůzku ve Vietnamu je slušné přijít vždy formálně oblečen. Důležité je také čistý a upravený oděv. Neformálním oblečením je u žen dlouhá tunika nebo volné kalhoty, u mužů kalhoty a košile.

Podání předmětu: Úctu dle vietnamské tradice symbolizuje podání předmětu oběma rukama. Cokoliv nám Vietnavec dává, podá nejprve jednou rukou, s tím rozdílem, že druhá ruka spojí podané ruce obou partnerů. Jeho projev slušnosti můžeme opětovat tím, že danou věc také převezmeme oběma rukama.

Podání ruky: Při přivítání i loučení je mezi Vietnamci slušností podat si ruce. Pokud si jedinci podají obě ruce, dají tak najevo úctu k druhému, v případě pracovní schůzky pak vyjádří souhlas s dalším setkáním či dohodnutím obchodu.

Pohlazení po vlasech: Učitelé ve Vietnamu vědí, že se nesluší děti hladit po hlavě. Toto právo náleží pouze jejich rodičům, jinak může být pohlazení bráno jako ponižující gesto.

Pohled do očí: Pokud Vietnavec při rozhovoru sklopí zrak a hlavu, podle pravidel tak dává najevo slušnost a skromnost. Při konverzaci je pro Vietnamce naopak nepříjemný a neslušný přímý pohled do očí, který může pochopit i jako partnerovu nadřazenost.

Přivolání druhé osoby: Pokud k sobě chceme přivolat jinou osobu, musíme se soustředit na to, kam směřuje naše dlaň. Jako nadřazené je chápáno přivolání člověka s dlaní nahoru, naopak směřujeme-li ruku dlaní dolů s prsty u sebe, postupujeme tak správně.

Ruce zkřížené na prsou nebo ruce v bok: Pokud při společném rozhovoru s Vietnamcem zkřížíme ruce na prsou nebo dáme ruce v bok, vysvětlí si naše počínání jako známku toho, že jsme rozčilení.

Smrkání do kapesníku: Ve vietnamské společnosti je smrkání do kapesníku chápáno jako neslušné až směšné. V zimě tak uslyšíme děti spíše popotahovat, než posmrkávat do kapesníku.

Dlouhý nehet: Vietnamci pyšní se tím, že si nechají narůst na malíčku dlouhý několikacentimetrový nehet, se tak dle pradávných tradic považují za intelektuály nebo bohaté obchodníky, kteří nemusí fyzicky pracovat.

Stolování a pohoštění: Při vietnamském stolování není typické jen pojídání jídla hůlkami, ale také zašpiněný ubrus nebo mlaskání jako projev uznání lahodnosti pokrmu. U jídla je také zvykem mluvit, zvláště u večeře se schází celá rodina, která společně probírá události uplynulého dne.

Úsměv: Úsměv může být ve Vietnamu považován za projev několika pocitů. Vietnamci mají úsměv na tváři jako my, když mají radost, avšak v opačném případě může jít i o signál značící nepochopení, nepříjemný pocit, smutek, rozhořčení nebo nervozitu.

Vyjádření záporu: Na veřejnosti není vhodné dávat najevo negativní emoce nebo nesouhlas. Můžeme se setkat i s tím, že odpověď ano nemusí vždy znamenat souhlas, ale třeba jen skutečnost, že posluchač pozorně vnímá, co mu říkáme.

Vzhled: I když se Čechům mohou Vietnamci zdát od sebe svým vzhledem nerozeznatelní, je tomu i naopak. Vietnamci nás také mohou vnímat jako totožné bytosti vysoké postavy s velkým nosem. Ve Vietnamu může také tělesný vzhled značit určité sociální postavení. Např. světlá pleť, silnější vzhled nebo dlouhý nehet jsou chápány jako známka bohatství nebo vysokého postavení.

Ztráta tváře: Ztratit tvář může člověk, který na veřejnosti křičí, snaží se někoho zesměšnit nebo poukazuje před ostatními na chybu toho druhého. Podle vietnamské tradice se má kritika ostatním sdělovat opatrně, slušná není ani přímá argumentace nebo rozhovor o citlivých tématech. V takovém případě se na nás Vietnamec bude klidně usmívat, ale přitom nás nebude poslouchat. Ve Vietnamu může dojít ke „ztrátě tváře“ kdykoliv, když porušíme společenská pravidla nebo se zachováme tak, jak nám společnost nedovoluje.

1.3.4 Vietnamský jazyk

Také obecná znalost vietnamského jazyka spolu s jeho zvláštnostmi může občanům majority pomoci předejít různým nedorozuměním a předsudkům, které vychází z kulturní odlišnosti Vietnamců. Mateřským jazykem Vietnamců je vietnamština (ve Vietnamu tiếng Việt). Tímto austroasijským jazykem mluví až 90 procent obyvatel Vietnamu.

Přestože je tento jazyk od našeho českého jazyka velmi vzdálený, spolu s několika dalšími asijskými národními jazyky jako je filipínština, malajština nebo indonéština tvoří tu výjimku, že je jeho abeceda zapisována latinkou jako naše česká abeceda. Svůj původ má vietnamština v čínském písmu, byla tedy nejdříve zapisována čínskými znaky. Později došlo k rozdělení společenských vrstev. Bohatší vrstva zapisovala vietnamštinu vietnamskými znaky, chudší vrstva stále používala čínské znaky. Klasická čínština pak byla ve Vietnamu považována za známku vysoké vzdělanosti. Ke změnám došlo v průběhu 17. století, kdy zde francouzští kolonizátoři reagovali nesouhlasem na rozdělení vietnamských obyvatel podle stavu. Jeden z prvních průkopníků, který zavedl zjednodušený přepis latinky z vietnamštiny byl Alexandre de Rhodes, misionář šířící zde křesťanství a evropskou vzdělanost. Přesto se však v této době používala latinka jen v užším kruhu. Rozšířena mezi všemi lidmi začala být až od začátku 20. století. Vietnamština dnes už také není dávána do příbuzné skupiny s jazykem čínským, ale je řazena do vietmuongské jazykové skupiny. Ani dnešní Číňané už nerozumí slovům přejatým do vietnamského jazyka. Přesto nelze opomenout, že vietnamská slovní zásoba často čerpala z čínské tvorby, a tak vzniklo mnoho významných vietnamských literárních děl. Čínština tak za její stoleté působení v zemi velmi ovlivnila nejen vietnamskou literaturu, ale darovala také vietnamskému jazyku bohatou slovní zásobu a vytríbenost. Výraznou odlišnost oproti českému jazyku najdeme ve vietnamské gramatice. Vietnamský jazyk nezná časování, ani skloňování, rozdíl mezi množným a jednotným číslem nebo slovním druhem. Vietnamština má též často pevný slovosled, na začátku věty stojí podmět, poté následuje přísudek a za ním je předmět. Složitým pravidlem je také používání velkého množství zájmen, která mají vyjadřovat vztah a úctu k ostatním účastníkům komunikace. Důležité je tedy nejprve ověřit si společenské postavení a věk druhého aktéra, abychom věděli, které zájmeno máme použít. České vykání a tykání je tak pro Vietnamce oproti jejich složitému systému velmi nezvyklé a zjednodušené. Vietnamská slovní zásoba je složena z jednoslabičných slovíček. Pouze jednoslabičné použití slov může působit ohraničeně, avšak vietnamský jazyk patří mezi tzv. jazyk tonální ve vietnamštině totiž mohou mít stejně napsaná slova, vyslovená šesti různými tóny s různou melodií, odlišný význam. Jelikož čeština nemá k dispozici znaménka ke znázornění tónů, je pro nás velmi těžké vietnamská slovíčka vyslovit. Častým problémem pak bývá správná výslovnost vietnamského jména, které se většinou skládá ze tří slabik – příjmení, slova pomáhajícího k odhalení pohlaví nebo odlišení generace a na

posledním místě vlastního jména. Proto také stále více dochází k počestřování vietnamských jmen. Česká jména vybírají většinou dětem jejich rodiče před nástupem do školy a jsou většinou zvukově podobná těm vietnamským.

1.3.4.1 Jazyková situace Vietnamců v ČR

Vztah vietnamštiny a úroveň jejího osvojení je dnes mezi Vietnamci žijícími v Čechách velmi odlišná. Na rozdíl od rodičů je pro vietnamské děti čeština jejich prvním jazykem. Její stupeň ale také závisí na faktorech jako je délka pobytu nebo věk. Avšak většina vietnamských dětí, které jsou v Čechách od narození nebo školního věku, už bez jakýchkoliv potíží mluví i píše česky. K této bezproblémové komunikaci jim také pomáhá čas, který tráví se svými českými vrstevníky nebo českou chůvou či „českou babičkou“. Další podporou dětí cizinců by měl být učitel, který ve výuce správně využívá vhodné materiály a soustředí se hlavně na praktickou část užití jazyka. U této druhé generace dětí se stává jazykovou bariérou spíše jejich úroveň jazykové znalosti vietnamštiny. Ta může být u jednotlivých dětí různá, některé ji používají jen omezeně jako prostředek komunikace s rodinou. To se pak týká hlavně rodičů a příbuzných žijících ve Vietnamu, sourozenci už dnes mezi sebou komunikují také v češtině, což také může přispívat v rodině k nepříjemné komunikační bariéře. Některé děti používají jazyk jejich rodiny jen s velmi omezenou slovní zásobou, dokonce často neznají vietnamské písmo, některé nepoužívají vietnamský jazyk vůbec. V procesu akulturace je osvojování si českého jazyka a sžívání se s českou kulturou pro Vietnamce velmi důležitým bodem. Velkým pozitivem je, že u vietnamských dětí ho nalezneme v plné míře. Přesto stejně hodnotným prvkem, důležitým k zachování etnické identity, zůstává i znalost svého mateřského jazyka – vietnamštiny.

Mělo by být více vietnamských rodičů, kteří svým dětem umožňují předejít ztrátě mateřského jazyka např. tím, že umisťují děti do školek, kde se mluví česky i vietnamsky, o víkendech a prázdninách dochází děti na doučování vietnamštiny nebo se stýkají s lidmi ze své komunity. Hlavním centrem, kde je největší podíl různých jazykových škol a školek zaměřených na doučování vietnamštiny, je hlavní město Praha - ne ve všech krajích a městech však nalezneme příležitost tyto kurzy navštěvovat. Pokud budeme hovořit o starší generaci vietnamské příslušnosti u nás, opět si musíme uvědomit, že český jazyk je beze sporu nejdůležitějším prvkem integrace cizinců do naší společnosti. Nedostatečná znalost

češtiny může vést až k jejich segregaci. S tímto problémem se dnes můžeme setkat především u rodičů vietnamských dětí. Kromě první generace, která v tehdejší Československu studovala a umí dodnes výborně česky, zde nalezneme vietnamské příslušníky, nacházející se mezi první a druhou generací, kteří tu žijí s malou nebo žádnou znalostí českého jazyka. Jedním z důvodů bývá nedostatek příležitostí ke komunikaci v každodenním životě, také ale malé možnosti využití organizované výuky českého jazyka pro cizince, kterou pořádají hlavně neziskové organizace. Často jsou proto mezi Vietnamci oblíbené služby tlumočnicka, které tuto propast ještě více prohlubují. Aby měla zmíněná generace možnost osvojit si jazyk majority, a tím se i daleko lépe integrovat do české společnosti, je potřeba zajistit více takových zařízení pro výuku češtiny cizincům a také zvyšovat povědomí o těchto typech výuky, součástí pak musí být samozřejmě i samotná angažovanost Vietnamců v této oblasti. Problematice by také měla v současné době pomoci podmínka pro udělení trvalého pobytu v ČR cizincům – zavedení povinné zkoušky z českého jazyka úrovně A1. Jedině prostřednictvím rozvíjení jazyka obou zemí může dojít k situaci, kdy se jednu stranu budou moci Vietnamci a jejich děti pomocí znalosti jazyka majority integrovat lépe do české společnosti a zároveň budou mít příležitost uchovat si svůj rodný jazyk i v cizím prostředí a komunikovat tak mezi sebou a celou svou rodinou ve Vietnamu. Přesto se v různých vědeckých publikacích můžeme setkat s otázkou jazykové asimilace. Má cizinec přichozí do cizí země zapomenout na svůj mateřský jazyk a plně splynout s jazykem nové země? Má se při výchově a vzdělávání dítě (Vietnamec) učit pouze cizímu (českému) jazyku? Mají rodiče komunikovat s dítětem v cizí zemi pouze jazykem této země? Otázku dvojazyčnosti tzv. bilingvismu někteří vědci vnímají pozitivně, jiní zase negativně. V souvislosti s časovým obdobím popisuje tuto problematiku Morgensternová, Šulová takto:

„V padesátých letech minulého století byl považován bilingvismus některými vědci za škodlivý. Tvrdili, že bilingvismus způsobuje nižší inteligenci. Ještě v šedesátých letech minulého století se objevovaly hypotézy, že bilingvismus je pro dítě příliš velkým zatížením. Novější studie naopak poukazují na to, že bilingvismus je velmi dobrým tréninkem pro mozek, což vede k rozvoji ostatních kognitivních schopností“ (Morgensternová, Šulová, 2007, str. 40).

Pokud se přikloníme k novějšímu pojetí bilingvní výchovy, součástí výchovy vietnamských rodičů k vietnamštině a češtině by mělo být dětem umožnit kontakt s příslušníky obou jazykových prostředí. Vietnamské děti dnes většinou disponují perfektní češtinou a stýkají se převážně s českými spolužáky a kamarády. Aby se tato generace dorozuměla se svými rodiči a příbuznými ve Vietnamu, začíná už také běžně navštěvovat kurzy vietnamského jazyka. Avšak kromě komunikace s vlastní rodinou, která může být omezena určitou slovní zásobou, je také velmi důležité těmto dětem umožnit příležitost setkávat se i s ostatními dětmi a rodinami stejné menšiny a jazyka původu.

1.3.5 Školství ve Vietnamu

Abychom mohli lépe pochopit současný vietnamský model školství, je třeba nejprve uvést do souvislosti, z jakých tradic vietnamské školství vycházelo a jaké historické prameny ovlivnily dnešní pojetí výchovy a vzdělávání ve Vietnamu. Toto téma také může pomoci v objasnění chování vietnamských dětí a jejich rodičů, jejichž kulturní vzorce jsou závislé na rozdílném způsobu vzdělávání a odlišných vzdělávacích tradicích – např. jaký důraz klade vietnamská kultura na vzdělání, jaké jsou postoje rodičů ke školnímu výkonu dítěte, jaké styly výchovy rodiče uplatňují, jaké výchovné hodnoty vietnamské rodiny preferují aj. V rámci kulturní odlišnosti poukazuje např. Průcha také na rozdíly ve školním vzdělávání, např. v organizaci výuky, práci učitelů v hodinách, jejich komunikačním stylu nebo jejich postavení aj.

1.3.5.1 Tradice výchovy a vzdělávání ve Vietnamu

Kromě velkého významu soudržnosti rodiny má pro Vietnamce vysokou hodnotu také vzdělání. Většina rodičů zdůrazňuje při výchově dětí úctu k učitelům a vzdělanosti. Učitel je zde brán jako velká autorita, které si všichni lidé váží. Tyto tradice vychází z filozofického směru, jakým je konfucianismus, který má dnes ve Vietnamu největší vliv na výchovu dětí. Konfuciánská výchova pronikala do celého Vietnamu již od 11. století n. l. a byla založena na souboru zásad o morálním chování, mravních příkazech a mezilidských vztazích. Zdůrazňovala, že základem společnosti je kromě řádných vládců s přirozenou autoritou také rodina (muž musí být podle společenských pravidel hlavou rodiny a žena má

spravovat domácnost). Konfucius, též nazývaný „král filozofů“ (551 - 470 př. n. l.) spatřoval náboženství jako způsob vzdělávání. Kládl důraz na výchovu k humanismu, vlastenectví a vzdělání – pouze cestou vzdělávání můžeme dosáhnout dokonalosti. Cílem výchovy je také neustálé sebezdokonalování a předávání kladných vlastností, jedině takový člověk může dosáhnout mravnosti. Učitel má k žákovi přistupovat individuálně, rozvíjet v něm sebevýchovu, kreativitu, aktivní přístup při výuce. Z velkého významu konfuciánského vzdělání vycházela také možnost složit úřednické zkoušky, díky kterým měla každá rodina šanci zajistit svým dětem patřičné vzdělání a plnohodnotné zaměstnání, založené na jejich pílí a nadání a bez ohledu na rozdílné postavení bohatých a chudých. Až po devíti staletích byl tento systém vzdělávání v roce 1919 zrušen francouzskými kolonialisty, kteří přijeli do Vietnamu v 17. století. Konfuciánská výchova tak byla nahrazena osnovami moderního francouzského školství. Jelikož do té doby nebyly vyučovány některé předměty jako matematika nebo přírodověda, jednou z příčin nastolení nového systému školství bylo zavést do výuky vědní a filozofické obory, které jsou pro lidské vzdělávání nepostradatelné. Kolonizační krize však také způsobila, že vyučování na školách probíhalo pouze ve francouzském jazyce a příležitosti ke vzdělání se dostávalo hlavně bohatším vrstvám obyvatel, převážná část obyvatel tak zůstala negramotná.

1.3.5.2 Současný vzdělávací systém ve Vietnamu

O moderním pojetí vietnamské školství se dá hovořit až téměř třicet let po zavedení francouzských osnov do výuky, kdy došlo k povstání Vietnamců proti francouzským kolonizátorům. V roce 1945 získal konečně severní Vietnam nezávislost pod názvem Vietnamská demokratická republika v čele s prezidentem Ho Či Minem. V tomto období byl také položen základ současného moderního školství. Ho Či Min se velkou měrou zasloužil o odbourání negramotnosti, kdy měli všichni obyvatelé možnost vzdělávat se, aniž by byli škole finančně zavázáni jako je tomu dnes. Jeho další zásluhou bylo uzákonění přepisu vietnamského jazyka do latinky. Vzdělávání obyvatel probíhalo i během 2. světové války, po jejímž skončení byla teprve zavedena povinná školní docházka. Vietnam se však později začal zmítat v další válce. Tisíce lidí sužoval válečný stav a díky špatné ekonomické situaci se školství v zemi rozvíjelo velmi pozvolna a opět docházelo mezi obyvatelstvem k velké negramotnosti. Díky těmto událostem, kdy museli lidé bojovat na

frontě a museli dát přednost symbolu vlastenectví a boji před vzděláváním, je dodnes dětem silně zdůrazňována národní hrdost a patriotismus. K větším změnám došlo až po válce s USA, kdy byl již Vietnam vojensky uspořádán. V roce 1979 byl položen základ ke vzniku velké školské reformy, která byla v roce 1986 na základě nově zavedené reformy Doi Moi rozšířena na celý vietnamský systém školství. Od tohoto data dnes již uplynulo opět několik let, byly schváleny nové školské zákony a nejen vietnamské školství postupuje stále rychlejším tempem kupředu. Přestože se mnohá z tradičních pojetí výchovy a vzdělávání mění, u spousty Vietnamců stále přetrvávají některé způsoby výchovy vycházející z hluboce zakořeněné tradice konfucianismu. Národní tradicí pořád zůstává zájem rodičů o to, aby jejich děti dosáhly kvalitního vzdělání, zakončeného nejlépe vysokoškolským titulem, aby se co nejlépe uplatnily na trhu práce. Rodiče se také snaží učit děti tradiční úctě k učiteli, který má ve Vietnamu větší slovo než otec. Také dnešní vietnamské školy stojí na konfuciánských zásadách jako je výchova k morálnímu chování, humanismu, vlasteneckému cítění a sebezdokonalování, hlásící se hrdě k mottu: „Nezávislost, Svoboda, Štěstí“.

1.3.5.2.1 Předškolní zařízení a výchova v předškolním věku

Pro děti v předškolním věku jsou ve Vietnamu zajištěny jesle a mateřské školky. Pokud nemá žena po porodu zdravotní komplikace a její miminko je zdravé, trvá její běžná mateřská dovolená pouze čtyři měsíce. Poté musí nastoupit zpět do zaměstnání, kde však tráví první rok méně času, aby se mohla více věnovat svému dítěti. Ve městech je běžné, že děti od 3 měsíců do 3 let věku tráví celý den v jeslích. Jelikož žijí ve Vietnamu často pohromadě všechny generace v jednom domě, druhou možností rodičů jak pohlídat jejich děti jsou právě prarodiče, kteří s nimi rádi tráví v této době všechn svůj čas, někdy dokonce přijíždí prarodiče až z venkova, zůstávají v domě rodiny a starají se o dítě, dokud je potřeba. V dnešní době také začíná být ve Vietnamu u zaměstnaných matek populární využívání služeb chůvy. Od 3 let pak děti navštěvují mateřské školky, které se dělí na státní a soukromé jako u nás v Čechách. Předškolní vzdělávání není ve Vietnamu povinné, přesto rodiče služeb mateřské školky hojně využívají, neboť pobyt dětí ve školce formuje správně jejich osobnost a kvalitně je připravuje na nástup do školy. To platí především opět pro rodiny žijící ve větších městech. Převážná část obyvatel, kteří bydlí na vesnici a živí se

zemědělstvím, někdy takové možnosti nemají. Zejména v horských oblastech musí ženy pracovat už pár týdnů po porodu, ale v této situaci je podporují jejich příbuzní, pro které je pomoc při hlídání dítěte samozřejmostí. V těchto regionech je také stále problém s nedostatkem kvalifikovaných učitelů a finanční situace kolikrát nedovoluje ani takové školky postavit nebo jim zajistit kvalitní vybavení. Je tedy třeba nadále usilovat o výrazné zlepšení kvality vzdělávání, zvláště v těchto odlehlých oblastech Vietnamu.

1.3.5.2.2 Základní a střední školy

Povinná školní docházka ve Vietnamu se od české docházky částečně liší, a to především dobou jejího trvání. Základní škola trvá pouze pět let – od 1. do 5. třídy. Děti nastupují do školy většinou v 6-ti letech a na konci posledního ročníku skládají státní závěrečnou zkoušku, za kterou obdrží certifikát o absolvování základního vzdělání. Učitelé děti známkují v rozmezí od jedničky do desítky, kdy desítka je nejlepší známka, kterou však získá jen málokterý žák. Ve Vietnamu je také běžné, že v jedné třídě sedí až padesát dětí. Na základní škole jsou vyučovány povinné předměty jako je vietnamština (čtení, psaní, poslech), matematika, přírodní studia, dějepis nebo umění (kreslení, ruční práce) aj. Mezi nepovinné předměty patří např. tělesná nebo hudební výchova, na některých školách i cizí jazyk nebo informatika. Na vybraných základních školách, které navštěvují děti z jiných etnických skupin je také na základě předpisů kladen větší důraz na výuku vietnamštiny. Povinné předměty zaplní denně v rozvrhu max. čtyři vyučovací hodiny, kdy délka jedné vyučovací hodiny činí třicet pět minut. Přestávka mezi jednotlivými hodinami trvá deset minut. Každý den má každá vietnamská třída v rozvrhu vymezenou dobu dvacet pět minut, která je věnována zábavním a sportovním aktivitám. Týdenní rozvrh tak na vietnamské základní škole obsáhne celkem dvacet pět vyučovacích hodin. Není výjimkou, že ve Vietnamu navštěvují žáci školu i v sobotu. Děti jsou zde bohužel ochuzeni o školy v přírodě nebo různé výlety, jejichž pořádání je na českých školách běžné. Avšak oproti českým dětem mají vietnamští žáci tu výhodu, že si užívají tři měsíce prázdnin – od června do srpna. Některé děti přesto navštěvují školu už v srpnu kvůli doučování nebo přípravě. Žáci a žákyně musí také povinně nosit školní uniformy.

Černík informuje o problémech současného stavu povinné školní docházky ve Vietnamu:

„Povinná školní docházka nemá ve Vietnamu dlouhou tradici. Posledních tři sta let dějin tohoto státu jsou dějinami válek, které, až na krátké přestávky, sužovaly zemi a její obyvatelstvo. Snad nejhorší situace panovala v posledních padesáti letech. Vědecká úroveň a úroveň vzdělání obyvatel je nízká. Země je ještě chudá a investice do vzdělávání jsou omezeny. Školní docházce brání také zemědělský způsob života rodin žijících podle dávných tradic stejně jako život v horských oblastech obydlených zejména příslušníky národnostních menšin, kterých je ve Vietnamu kolem 60. Někteří obyvatelé si buď dosud neuvědomují důležitost vzdělání a ve svých těžkých podmínkách dávají přednost tomu, aby děti pomáhaly s hospodařením, nebo nemají finanční prostředky na to, aby mohly děti do školy poslat. Většina žáků po ukončení základní školy přechází na 1. stupeň střední školy, jen malá část z nich už navždy opustí školu. Situace je mnohem lepší ve městech, kde má 100 % dospělých lidí vzdělání 1. stupně střední školy (9 let) a většina z nich má maturitu“ (Černík, 2007, str. 134).

Střední školy

Na střední školu nastupují žáci po úspěšném absolvování základní školy zhruba ve věku jedenácti let. Středoškolské studium je ve Vietnamu rozděleno na první a druhý stupeň. První stupeň střední školy je součástí základního vzdělávání a děti tak navazují pátým ročníkem na povinnou školní docházku. Tento nižší stupeň středoškolského vzdělání má studenty především připravit na jejich budoucí povolání. Nejdůležitějšími předměty jsou vietnamský jazyk, matematika, přírodní vědy a předměty sociálního rázu. Po skončení tohoto stupně vzdělání (na konci 9. ročníku) a po úspěšném složení závěrečné zkoušky obdrží student certifikát o absolvování nižší střední školy. Pokud chtějí žáci pokračovat v dalším studiu, musí před nástupem na druhý stupeň střední školy (vyšší střední vzdělání) úspěšně projít obtížnými přijímacími testy. Vyšší střední vzdělání nabízí studium na různých typech škol jako jsou např. střední odborná učiliště (jedná se o různé kvalifikační kurzy trvající od jednoho do tří let), střední odborné školy (jde o tříletý nebo čtyřletý vzdělávací program) nebo školy gymnaziálního typu, které mají studenty připravit na studium na vysoké škole. Tyto typy škol jsou pak soustředěny do větších měst, a tak je většina dětí, které bydlí mimo město, závislých na veřejné dopravě. Stává se, že z některých vesnic nenavazuje do města žádný spoj a děti tak musí denně jezdit do školy

desítky kilometrů na kole, nebo kvůli velké vzdálenosti zůstávají na kolejích. Povinné a volitelné předměty jsou rozděleny do tří skupin: přírodní vědy, přírodní vědy a strojírenství a sociální vědy. Studium je zaměřeno na všeobecné znalosti, největší počet hodin pak zabere např. výuka matematiky, fyziky a cizího jazyka. Každá vyučovací hodina trvá čtyřicet minut, týdně stráví žáci ve škole třicet devět hodin. Součástí výuky jsou také skupinové aktivity, technická praxe a všeobecné odborné vzdělání jako součást obecné přípravy na budoucí povolání. Po třech letech absolvování tohoto studia čeká studenty výstupní zkouška, podobná naší české maturitě.

Povinná školní docházka na základní škole, studium na nižším stupni střední školy a studium na vyšším stupni střední školy existuje ve Vietnamu odděleně. Kromě druhého stupně střední školy, které je vedeno pedagogickým odborem provincie, jsou základní školy a školy prvního stupně spravovány pedagogickým odborem města.

1.3.5.2.3 Vysoké školy

Od roku 1993 fungují ve Vietnamu tři typy vyššího vzdělávání:

Bakalářské studium – pokud student úspěšně složí závěrečnou zkoušku na vyšším stupni střední školy a zároveň splní podmínky pro přijetí na bakalářské studium, může studovat na vyšší odborné škole. Tím se tento stupeň vzdělání liší od českých škol, kde je bakalářské studium součástí vysoké školy. Tato škola vyžaduje tříletou dobu studia a studenti po jejím zdárném zakončení získávají bakalářský diplom.

Magisterské studium – na tento typ studia mohou studenti přestoupit z tříletého studia na vyšší odborné škole a opět musí nejprve složit přijímací zkoušku. Tento typ studia je ve Vietnamu součástí vysokých škol, které se však liší délkou studia podle oboru. Např. nejdelší šestiletý plán mají studenti medicíny. Magisterské studium má obvykle dva cykly – první poskytuje všeobecné vzdělání, druhý je zaměřen na specializaci a student po něm obdrží magisterský titul.

Doktorandské studium – obory doktorandského studia se liší svou délkou podle formy studia a zvoleného oboru, kterým je např. studium ekonomiky, přírodních věd nebo

humanistiky. Na tento stupeň vzdělání však dosáhne pouze malé procento studentů, a to hlavně z finančních důvodů.

Akademický rok na vysokých školách ve Vietnamu trvá třicet týdnů a je rozčleněn na semestry. Výuka probíhá formou prezenčního, kombinovaného nebo distančního studia.

Ve Vietnamu je přibližně jedno sto institucí, které poskytují vysokoškolské vzdělání a zahrnují univerzity všeoborové, specializované nebo soukromé, spadající pod Ministerstvo výchovy a vzdělávání, příp. jiná ministerstva. Kompletní soukromé školy všech úrovní od předškolního po vyšší vzdělání však ve Vietnamu zatím nenalezneme.

K aktuálním problémům vysokoškolského vzdělávání patří stále nedostatečné vybavení učeben nebo jejich malá kapacita. Kvůli nízkému počtu učeben občas dochází k situaci, kdy je studium ve školách rozděleno i na tři směny – ranní, odpolední a večerní.

Velký problém nejen s vysokoškolským vzděláváním, ale vzděláváním obecně můžeme opět spatřit u venkovského obyvatelstva:

„V zemědělských oblastech žije více než 70 % obyvatel země a skrývá se zde vysoký intelektuální potenciál země. O to více vnímá stát problematiku vzdělávání venkovských regionů jako prioritních. Podle školských zákonů Vietnamu je učení povinnost i právo každého vietnamského občana bez ohledu na to, jaké je národnosti, pohlaví, společenského původu a ekonomické situace. Všichni mají rovný přístup ke vzdělání. Proto stát aplikuje vzdělávací politiku, která dětem příslušníků etnických menšin z horských oblastí umožňuje získat např. stipendium, sociální podporu a zvláštní školy a výhody (formou pozitivní diskriminace) při přijímacích zkouškách, a to od základní až po vysoké školy v celé zemi. Do těchto oblastí často směřuje finanční podpora státu na vzdělávání postižených dětí a žáků z chudých rodin či z rodin, které mají válečné zásluhy“ (Černík, 2007, str. 135).

1.3.5.3 Vietnamský učitel

Horské oblasti Vietnamu bojují také dodnes s nedostatkem kvalifikovaných pracovníků, zejména učitelů. Všichni učitelé jsou do těchto míst automaticky povoláni po absolvování pedagogického studia. Zde musí tito noví kantoři nějaký čas působit, aby přispěli ke

zlepšení kvality vzdělávání v odlehlých oblastech Vietnamu, poté se mohou vrátit zpět a pokračovat v učitelské profesi v místě svého bydliště. Díky rozdílným podmínkám je zpravidla kvalitnější výuka ve městech. Je zde dostatek kvalifikovaných pedagogů, a proto také děti dosahují často lepších studijních výsledků. Jedním z dalších důvodů je také možnost učitelů poskytovat dětem doučování. Kvůli tomu jsou učitelé ve městech více vytížení a motivovaní ke kvalitnější výuce. Na učitelský obor se ve Vietnamu může přihlásit každý student, který úspěšně složí maturitní zkoušku na střední škole a zvládne přijímací test. Studující mají možnost zvolit si jeden z více než devadesáti institutů, které tento obor nabízí. Jedná se o nejrůznější typy akademií pro učitele, pedagogické univerzity nebo pedagogické katedry na jiných univerzitách. Délka studia a druh školy, kde se budoucí učitelé vzdělávají, se liší podle typu učitelského oboru:

1. Učitelství pro základní školy: Jedná se o dvouletý program na střední pedagogické škole, kde všichni studují veškeré předměty, které se pak vyučují na základní škole.

2. Učitelství pro 1. stupeň střední školy: Jde o bakalářské studium na vyšší odborné pedagogické akademii, kde studenti středních škol musí absolvovat tříletý program o dvou oborech. Učitelé prvního stupně střední školy mohou pak učit na nižší střední škole, ale také na škole základní.

3. Učitelství pro 2. stupeň střední školy: Toto magisterské studium nabízí pedagogické univerzity, jejichž délka trvá čtyři až pět let podle zvoleného oboru. Učitelé vyšších středních škol studují oproti učitelům nižších středních škol pouze jeden obor a vyučují tedy na střední škole jeden předmět, jak na jejím prvním, tak i na druhém stupni.

Ve Vietnamu napomáhá stát budoucím pedagogům tím, že nepožaduje během studia učitelských oborů od studentů žádné poplatky, naopak je finančně podporuje prostřednictvím vyplacení stipendií. Je také běžné, že si učitelé během své praxe nadále rozšiřují svou kvalifikaci - průběžně dochází na různé kurzy a školení, aby se tak dostalo dětem co nejvíce kvalitního vzdělání. Dosáhnout nejvyššího vzdělání vychází o z konfuciánské tradice. Vietnamští rodiče a vietnamská společnost obecně si odedávna váží vzdělaných lidí a snaží se tak děti motivovat k učení a vést je k úctě k učiteli jako

ke vzdělanému člověku. Dodnes také platí, že učitelé ve Vietnamu patří ke společensky vysoce postaveným lidem, ačkoliv odjakživa pobírají nízký plat.

Ve Vietnamcích je respekt k učitelům zakořeněn nejen vlivem konfuciánských tradic, ale také z důvodu nedosažitelnosti vzdělání, a to zejména v období po druhé světové válce:

„Po skončení druhé světové války se jak ve VDR tak v Jižním Vietnamu dbalo na odstranění nigramotnosti, avšak všichni se potýkali s nedostatkem papíru, psacích potřeb a učebních pomůcek. Rozhodující roli v šíření znalostí měl tedy učitel, čehož si byla vědoma téměř celá společnost a chovala se k němu adekvátním způsobem. (Pro ilustraci si porovnejte dané období se situací v tehdejší Československu, s materiálně-technickou základnou tehdejšího školství, a posuďte společenské postavení učitele v naší republice.) Nikde není zaznamenáno, že práce učitele byla či je „pod úroveň“. To platí i o současné vietnamské společnosti (porovnejte tento fakt s postojem současné české společnosti k pedagogům všech stupňů škol)“ (Šišková, 2008, str. 144).

Jak již bylo řečeno, učitel je považován za osobu, která má u dětí velký respekt, a tak je např. ve Vietnamu obvyklé, že žáci pedagogům věnují při různých příležitostech dárky.

Na dárky od dětí jsou ve Vietnamu učitelé zvyklí a nenapadlo by brát je jako nějaký druh úplatku. Žáci nebo rodiče tím vyjadřují úctu k jejich pedagogické práci. Další běžnou zvyklostí je, že děti také občas navštěvují učitele v jeho domě. Například každého dvacátého dne v měsíci listopadu slaví lidé ve Vietnamu Den učitelů, kdy studenti navštěvují své současné i bývalé kantory a předávají jim drobné dárky, nebo je přijdou potěšit svou návštěvou v době jejich nemoci. Z této velké úcty k učitelům by si dnes mohli vzít příklad české děti i jejich rodiče.

1.3.5.4 Aktuální problémy vzdělávání ve Vietnamu

Třebaže se již dnes v oblasti vzdělávání docílilo ve Vietnamu velkých pokroků, např. úspěšným zaváděním některých učebních metod, stále dosud narážíme na spoustu nedokonalostí. Můžeme zde znovu nalézt souvislost s konfuciánským učením. Ve vietnamském vzdělávání byl vždy kladen důraz na teoretické základy jako jsou mravní a výchovné vlastnosti člověka, méně pak už na konkrétní poznatky např. z oblasti

přírodovědy, filozofie, psychologie či sexuální výchovy aj. Některé vyučované předměty jsou pak také velmi náročné z hlediska jejich délky trvání a vysoké obtížnosti, některé předměty nejsou navzájem provázané, často také dochází ke zdvojení předmětů. Metody a způsoby výuky, které zde stále převládají, a které také vychází z konfuciánských pamětně-verbálních metod, mohou vést k nepochopení učiva. Metoda frontálního vyučování a memorování spolu s jednostranným nasloucháním učitele je tedy dodnes pro vietnamské školství typická. Při vyučování se učitel zaměřuje hlavně na teoretickou část, tu se pak děti často učí nazpaměť, aniž by měly možnost procvičit si učivo v praxi. Především v této oblasti týkající se uplatňování vzdělávacích a výchovných metod je třeba usilovat o její modernizaci.

„V neposlední řadě je důležité připomenout, že oficiální osnovy jsou schvalovány v souladu s ideály a hodnotami jedné oficiální strany. V oficiálním dokumentu je psáno: „Politika vzdělávání a odborné přípravy je zaměřena na zvyšování intelektové úrovně obyvatel, rozvoj jejich odborné způsobilosti a podporu talentu. Vytváří fond pracovníků s potřebnými znalostmi, schopnostmi a dovednostmi, dynamickou kreativní myslí, vlastenectvím a láskou k socialismu. Přesněji řečeno je cílem vzdělávání vyškolení nezávislé a tvůrčí osobnosti, které mohou využít své odborné dovednosti, aby mohly tvrdě pracovat a naplnit potřeby národní svébytnosti a pokroku a zůstaly přitom věrně genialitě vietnamské kultury, kombinující dědictví národní tradice s univerzálními lidskými hodnotami.“ Formulace cíle vzdělávání se zásadně odlišuje od cílů definovaných většinou evropských zemí a od cílů v Rámcových vzdělávacích systémech ČR. Situace by se snad dala přirovnat k výukovým materiálům v období ČSSR. Dále je pro vietnamské školství charakteristický důraz na národní cítění a vlastní kulturní tradici. Vzhledem k tomu, že jsou jednotné učebnice, lze předpokládat, že pokud jsou učebnice používány, je vzdělávání i v tomto ohledu jednotné“ (www.inkluzivniskola.cz).

Horší kvalita vzdělávání se odvíjí také od nedostatečného finančního zajištění, což má vliv na kvalitu škol a vybavení jejich tříd a učeben, na kvalitu učebnic a pomůcek a v neposlední řadě také na kvalitu vzdělání učitelů. Tato problematika se týká hlavně venkovských škol, které jsou stále nepatrně materiálně zabezpečené, je zde nedostatek učitelů, kteří ještě k tomu pobírají velmi nízký plat. Další překážkou je také to, že stále velké procento venkovských dětí dosáhne pouze prvního stupně základního vzdělání.

V zemědělských oblastech nemají rodiče takové finanční možnosti, aby dětem mohli platit výdaje spojené s dopravou do školy, nákupem učebnic, doučováním a dalšími školními poplatky. A tak musí často ustoupit od svých zásad a zaměstnají své děti jako další pracovní sílu v zemědělství. Úkolem státu by tak mělo být jako prioritní směřovat finanční podporu do těchto chudých oblastí. Dalším problémem současného vzdělávacího systému je otázka vlivu morální výchovy vycházející z konfucianismu, tu objasňuje Černík:

„Volný ekonomický trh přináší na jednu stranu prudký rozvoj ekonomiky, na druhé straně mnoho negativních vlivů na mládež, pro kterou ekonomické a materiální hodnoty začínají být důležité. Škola by měla žáky připravovat na útok tržních principů, konkurence, peněz, jako prostředku k dosažení svých cílů. Právě v tuto chvíli by škola měla přispívat k záchraně a rozvoji kulturní tradice země“ (Černík, 2007, str. 138).

„Učte se, jako byste se hnali za někým, koho nemůžete dohonit, a jako by to byl někdo, koho nechcete ztratit“ (Konfucius)

Toto konfuciánské heslo může také připomínat další aktuální problematiku vztahující se k otázce vzdělávání vietnamských dětí z pohledu jejich rodičů. Rodiče bývají, co se týče vzdělávání a jejich potomků, velmi náročné. Jak již bylo řečeno, díky vlivu národních tradic je u nich na prvním místě, aby se jejich nástupci pravidelně učili, dosáhli výborných školních výsledků, a aby se jim dostalo co nejvyššího vzdělání a postavení ve společnosti. S tím pak často souvisí problém přetěžování dětí, které po příchodu ze školy chodí vypomáhat svým rodičům do jejich obchodu nebo na tržnici a po návratu domů si ještě musí stihnout připravit domácí úkoly, procvičit si probranou látku, k tomu ještě obvykle dochází na doučování různých předmětů, především na doučování češtiny nebo se pilně připravují na přijímací zkoušky na střední a vysoké školy. Tyto děti nemají téměř žádný volný čas, nestihnou se věnovat svým koníčkům nebo navštěvovat různé zájmové kroužky, ve škole pak mohou být unavené a nemusí díky tomu podávat kvalitní výkony. Priorita dosáhnout nejlepšího vzdělání způsobuje také problém, kdy vietnamští rodiče obvykle rozhodují za každou cenu za své děti, např. i ve věci dalšího vzdělávání – děti jsou tak často nuceni hlásit se na střední či vysoké školy, jejichž studium je obtížné - aniž by rodiče přihlédlí k jejich skutečným schopnostem, nebo připustili možnost volby mezi tím, co jejich děti zajímá a jakou školu či obor opravdu chtějí studovat, k jakému oboru mají předpoklady nebo čím chtějí v životě být. Oproti českým dětem tak mají některé

vietnamské děti daleko menší právo svobodně a samostatně rozhodovat o svém volném čase a budoucím vzdělání, o tom, jaký život chtějí žít.

1.4 Sociálně psychologická charakteristika Vietnamců

1.4.1 Vietnamci v ČR

1.4.1.1 Vztah Vietnamců k Čechům a ČR

Vztahy Vietnamců k Čechům a České republice se začaly vyvíjet již do doby 50. let minulého století, kdy k nám začali přijíždět první vietnamští příslušníci. Právě tato první generace imigrantů před rokem 1989 zvláště velmi dobře vzpomíná na Českou republiku jako na přítele, který jim pomohl v nouzi, hlavně v těžké situaci v době vietnamských válek, především tím, že jim umožnil zde studovat a pracovat, vydělat si více peněz a lépe tak zabezpečit svou rodinu ve Vietnamu. Díky vzdělání na vysokých školách, kterého zde dosáhli, se zlepšila po návratu do Vietnamu jejich životní situace a postavení ve společnosti. Naproti tomu dnešní potomci části této první generace, která se po roce 1989 navrátila zpátky do vlasti, častokrát o České republice nic nevědí, maximálně mají nějaké informace zprostředkované od svých rodičů, nemají tedy k Čechům vztah jako oni. V posledních letech dochází k tomu, že díky těmto dobrým zkušenostem z minulosti, vysílají někteří rodiče své děti do České republiky, aby zde zkusily štěstí, kladou jim na srdce, že je zde lepší místo pro život, avšak možná si často neuvědomují, že dříve to oni sami měli jednodušší, protože zde měli zajištěnou práci, studium a bydlení, měli domluvené kurzy češtiny, které museli povinně navštěvovat. Je třeba si uvědomit, že dnes je tedy situace o dost náročnější. Mladí lidé, kteří do České republiky přicestují za účelem studia na vysokých školách nebo za lepším výdělkem, jsou odkázáni sami na sebe a musí zkoušet štěstí sami. Přesto se dá říci, že dnešní životní podmínky v České republice jsou pro Vietnamce stále výhodnější než v jejich rodné zemi – pokud tvrdě pracují, vydělají si zde více peněz, mohou nechat vzdělávat své děti na lepší úrovni než doma, také se dá stále hovořit o lepších podmínkách pro podnikání, i když se v současné době tato situace zhoršuje a čím dál více se vietnamští podnikatelé setkávají s ekonomickými problémy, narůstá konkurence, dochází ke snižování příjmů. Vietnamci si také často pochvalují lepší

úroveň českých úřadů, než na kterou jsou zvyklí z domova, také jim často vyhovuje mírné příjemné podnebí, klidnější prostředí, zároveň však u většiny z nich přetrvávají silné vazby k Vietnamu. Objevují se zde však i negativní faktory, které mohou Vietnamcům znesnadňovat zdejší pobyt. To se týká dle jejich slov například některých českých úřadů, které jim mnohdy znesnadňují místní podnikání, případně vnímají také jako problematické jednání s českými institucemi ohledně prodlužování jejich pobytu. Pobyt v Čechách jim také neulehčuje situace, že se do Čech mnohokrát vydají sami, bez rodiny, což má určitě velký vliv na to, aby se zde cítili jako doma. I když dnes už je obvyklé, že do naší republiky přicestuje celá vietnamská rodina i se svými dětmi. A jsou to pak právě jejich děti, které se zde narodily, které jim pomáhají k lepší adaptaci do české společnosti. Kdybychom měli hovořit o tom, jaké další záporné pocity Vietnamci v české společnosti, ani vůči nim se nevyhneme různým nepřátelským projevům, nebo nedorozuměním. Vietnamci mluví o potížích, které při běžné komunikaci mohou vzniknout – velmi se jim například může dotknout situace, která již mnohokrát nastala, a to když se např. dostane do společné konverzace na vietnamské tržnici nebo v obchodě Čech s Vietnamcem a Čech automaticky začne používat tykání. Někdy se také Vietnamci setkávají s nezdrovilostí ze strany prodávačů v českých obchodech a supermarketech. V těchto případech je potřeba si uvědomit, že i vietnamští prodejci jsou často vysokoškolsky vzdělaní lidé, kteří zde nenašli odpovídající uplatnění, kteří jsou hrdí na svou vlast jako na zemi, která porazila ve válce Francouze i Američany a tento pohrdavý způsob jednání se jim tedy může velice dotknout. Avšak sami na otázku, jak vidí oni nás, můžeme očekávat od Vietnamce vždy pouze zdvořilou odpověď. Proto když Češi projeví při společné konverzaci více slušnosti, když s Vietnamci budou mluvit zdvořile a nebudou jim tykat, nebo dokonce použijí při společné konverzaci několik málo vietnamských slovíček, velmi rádi s nimi budou komunikovat. Co se týče názoru na samotné Čechy, nejen, že nám přijdou všichni Vietnamci stejní, ale také oni si myslí to stejné o nás, také jim připadáme víceméně totožní, dokonce už několikrát bylo řečeno, že jsme pro ně oškliví, vysocí lidé s velkým nosem. Je pro ně také nepochopitelné naše chování, jako když se chováme někdy na veřejnosti hlučně, během hovoru jsme nezdrovilí nebo arogantní, což opět vyplývá z odlišnosti kultur, kdy na západě je obvyklé jednat na rovinu, např. při obchodním jednání mohou vést tato rozdílná pravidla k různým nedorozuměním. Oproti naší kultuře Vietnamci přikládají věcem jinou váhu, kladou i v pracovních záležitostech důraz na budování vztahů a na slušné jednání, to se

také projevuje v rodinných hodnotách. Zajímavostí by mohlo být, že ve Vietnamu si celé rodiny navzájem sebe váží, rodiče pomáhají dětem a ti jim to ve stáří automaticky oplácí. Když přijede Vietnamec poprvé do Čech, nemůže pochopit, že rodiče, kteří nás celý život vychovávali a starali se o nás, žijí ve stáří v domově důchodců, ve Vietnamu totiž žijí všechny generace pohromadě, děti se o rodiče a prarodiče starají až do jejich smrti.

Všechny tyto problémy již patrně nepocítují vietnamské děti, které se v Čechách narodily a považují českou zemi za svůj domov. Nepoznaly život ve Vietnamu, a tak často nemohou ani posoudit rozdílné životní podmínky, k Vietnamu ani vietnamským tradicím nemají většinou silnou vazbu. Naopak mají běžně české kamarády, české babičky, chutná jim naše české jídlo, slaví české svátky jako jsou Vánoce nebo Velikonoce. Jediné negativum, které od nich uslyšíme, je to, že se jim stýská po prarodičích nebo dalších příbuzných žijících ve Vietnamu.

K této kapitole přidáváme ještě ukázkou výsledků z výzkumu Barešové. Jedná se o zkoumaný vzorek 67 dospělých příslušníků vietnamské národnosti se státním občanstvím v ČR, s trvalým nebo dlouhodobým pobytem - formou dotazníkového šetření prováděla Barešová výzkum týkající se života Vietnamců a jejich spokojenosti v ČR:

Nejčastější povolání Vietnamců v ČR: zaměstnanec u českého zaměstnavatele 8 %, u vietnamského zaměstnavatele 22 %, podnikatel 40 %, mateřská dovolená 12 %, student 18 %.

Schopnost domluvit se v českém jazyce: 12 % výborná znalost, 23 % chvalitebná znalost, 37 % dobrá znalost, 16 % dostatečná znalost, 12 % velmi malá znalost.

Kontakt s českými kamarády a přáteli: při práci či studiu 46 %, prostřednictvím kamaráda, příbuzného 12 %, jiným způsobem 11 %, bez významného kontaktu s českými přáteli 31 %.

Nové koníčky a záliby, ke kterým se Vietnamci dostali díky pobytu v ČR potvrdilo 42 %.

Spokojenost se životem v ČR: velmi se mi zde líbí 22 %, celkem se mi zde líbí 34 %, život v ČR má své výhody, ale mnoho nevýhod 24 %, v ČR se mi moc nelíbí 15 %, v ČR se mi nelíbí, ve Vietnamu jsem mnohem šťastnější 5 %.

Spokojenost s ekonomickou situací potvrdilo 64 % respondentů.

Spokojenost se vzdělávacím systémem uvedlo 82 % Vietnamců.

Spokojenost s politikou zaměstnanosti schválilo 73 %.

Hodnocení soužití Čechů a Vietnamců bylo u 22 % bezproblémové, s menšími problémy u 60 %, jako více problematické ho označilo 18 % respondentů.

Kolem 80 % získala pozitivní tvrzení jako např., že v ČR je čistota a pořádek na veřejnosti i v domácnostech, dobrá úroveň zdravotní péče, moderní způsob života nebo výborné české pivo.

Mezi negativa patřící k životu v ČR zařadili vietnamští respondenti především rasismus a předsudky vůči Vietnamcům, hlavně negativní postoj médií, označování Vietnamců jako „stánkařů“ či prodejců padělků nebo neochotu úředníků. Celkově ale z výzkumu vyplývá fakt, že Vietnamci jsou v České republice spokojeni (Barešová, 2010, str. 79).

1.4.1.2 Integrace vietnamské skupiny

Pokud bychom měli začít mluvit o problematice na téma integrace Vietnamců v České republice méně příznivě, je třeba si přiznat, že Česká republika je stále dle různých výzkumů označována jako homogenní země, vykazující známky uzavřenosti vůči národnostním menšinám, které zde žijí. Nejvíce znatelná byla vzájemná uzavřenost před rokem 1989, avšak také ještě dnes se objevuje mnoho problémů související s integrací. O to více může být integrace složitější, když se jedná pro nás o tak vzdálené a odlišné vietnamské etnikum, mezi nímž a majoritou může docházet k mnoha interkulturním rozdílům. Prvním krokem k pochopení této problematiky je tedy nutné si uvědomit odlišný způsob života různých menšin, týkající se nejen jejich kultury, ale i etnicity, náboženství, jazyka nebo společenského prostředí. Pokud se zaměříme na možnosti integrace z pohledu vietnamské komunity, obtíže se mohou projevat především u starší generace, která žije sice v České republice již nějakou dobu, ale přesto doufá v brzký návrat domů, do své vlasti. Tato generace zde obětuje vše své práci a jde jí hlavně o to vydělat co nejvíce peněz, zabezpečit své děti, rodiče, splatit dluhy, které mají ve Vietnamu, nebo z důvodu opětovného sloučení celé rodiny. Takový Vietnamec pak nemá potřebu, ani žádnou motivaci se do nově příchozí společnosti integrovat.

Nepovažuje kontakt s majoritou za nutný a setrvává v určité izolaci, pouze se svou

kulturou a často se ani příliš nesnaží osvojit si jazyk majority. Přitom hlavně jazyk jako společný dorozumívací prostředek minority s majoritou je základním faktorem integrace a v důsledku jeho selhání může dojít k separaci z majoritní společnosti. Často se však stává, že sny nejsou naplněny a daný jedinec si nemůže dovolit vrátit se zpátky do své vlasti podle plánu, je si vědom toho, že zde bude muset ještě dlouhou dobu zůstat a bude se muset zaměřit se na budoucnost, která s sebou nese potřebu integrace. Po delším pobytu v zemi majority pak má více příležitostí ke komunikaci v českém jazyce, k budování hlubších sociálních vazeb s příslušníky majority a všemu co integraci pomáhá. Mezi vietnamskou komunitou můžeme zaznamenat velké rozdíly nejen ve znalosti českého jazyka, ale i v míře jeho používání. Příležitosti naučit se českému jazyku v soukromém i pracovním životě Vietnamců brání také v poslední době fakt, že se neustále rozrůstají agentury, které vietnamská komunita využívá, a které za ně vše vyřizují, co potřebují – na úřadech, u soudu, a na dalších místech. To může být jeden z důvodů, kvůli kterému dochází k ještě větší neinformovanosti Vietnamců a jejich nedůvěře vůči českému prostředí. Problém se začleňováním také může nastat u vietnamských dětí, které začínají povinnou školní docházku bez jakékoliv znalosti českého jazyka. Zde pak hrají velkou roli nejen rodiče, ale i škola, která by jim měla pomoci se správným začleněním. Ve školním prostředí také mj. dochází k setkávání rodičů a pedagogů a stává se, že díky neznalosti jazyka nemusí proběhnout mezi učitelem a rodičem efektivní komunikace – dítě se zde stává překladatelem, případně některé školy mají zajištěny své tlumočníky. Znovu zde tak nastává problém, kdy rodiče nevyužívají komunikaci v českém jazyce a vyřizuje za ně povinnosti někdo jiný. Integraci neusnadňuje ani xenofobie a předsudky některých českých obyvatel – důležité je celospolečenské klima, bohužel pohled české společnosti na Vietnamce dotváří v současnosti média. Jsou to především kauzy známé z televize nebo tisku, které mají negativní dopad na celou vietnamskou komunitu. O vietnamské komunitě je zde nejčastěji hovořeno jako o trhovcích, pěstitelích marihuany nebo padělatelích zboží. I když nás média dokážou velmi ovlivnit, měli bychom se zamyslet nad tím, že je třeba vycházet především z vlastní zkušenosti, a také nesoudit podle konkrétního jedince celou komunitu a naopak. Podle některých výzkumů mají díky tomuto přístupu Češi přeci jen k Vietnamcům obecně pozitivní postoje. To stejné můžeme tvrdit i o Vietnamcích, i když je u nich pořád zřetelný malý zájem o Českou republiku jako o zemi, kde dlouhodobě žijí, o její kulturu či o to, jaká zde mají práva. Jejich velká část má silný vztah k Vietnamu a

snaží se žít alespoň částečně způsobem, jakým byla navyklá žít ve své vlasti – ve volném čase striktně dodržují vietnamské tradice, slaví vietnamské svátky, zajímají se pravidelně o informace z Vietnamu prostřednictvím vietnamských novin a časopisů. Ti, kteří neumí česky, se pak alespoň tímto způsobem dostanou i k informacím o České republice.

V pracovní době v zaměstnání, kde tráví téměř veškerý svůj čas, mají také tendenci izolovat se od majority, leckdy ani nemají příležitost se s ní setkat, dříve se to týkalo především masivně rozšířených tržnic, kde se sdružovala pouze vietnamská komunita, dnes je tento jev viditelný např. v pražské tržnici Sapa – jedná se o jakýsi uzavřený svět vietnamské komunity, kde je možné nalézt vše, co běžný člověk potřebuje k životu. Ať už kvůli tomu, aby Vietnamci zajistili svým dětem dobrý život, nebo kvůli narůstající konkurenci, tráví často v práci celý den. Nezbyvá jim tak téměř žádný čas pro sebe, natož aby měli příležitost setkávat se s příslušníky majority. Zbytek svého volného času jsou zvyklí trávit v rodinném kruhu se svými dětmi nebo se starají o domácnost, případně se schází s ostatními Vietnamci v místě svého bydliště. (Např. ve Vietnamu, pokud Vietnamcům zbyde trochu volného času, věnují se zábavě neboli „choi“. Choi znamená jakýkoliv druh zábavy přes sportovní aktivity až po chození do hospody, kde se všichni velmi rádi scházejí, jedí, pijí pivo a několik hodin diskutují, případně při tom sledují fotbalové zápasy, mezi nejpopulárnější patří zápas mezi Vietnamem a Laosem.) Naopak výhodou a šancí shledat se s českými spoluobčany je čím dál větší nárůst vietnamských podnikatelů, kteří si zde otevírají kamenné obchody, kde pak přicházejí s Čechy častěji do styku. Další předností je zaměstnávání českých zaměstnanců ve vietnamských obchodech, případně smíšená pracoviště, kde jsou v českých a zahraničních firmách zaměstnávání i vietnamské příslušníky. Právě kvůli práci, kde dochází ke kontaktu s českými občany, ale i z rodinných důvodů, např. aby lépe porozuměli svým dětem, nebo mohli využívat různoroději svůj volný čas v prostředí majority např. se účastnit různých společenských akcí, navštěvovat česká divadla či kina atd., se rozvíjí zájem Vietnamců navštěvovat kurzy českého jazyka, což přispívá k lepšímu navazování vztahů s majoritou a opět usnadňuje cestu ke společné integraci. Dalším pomocníkem mohou být čím dál častěji zakládané neziskové organizace, které se zabývají začleňováním minorit do české společnosti, nebo také různé druhy spolupráce českých a vietnamských organizací. Integraci také podporují zřídka uzavíraná smíšená česko-vietnamská manželství, avšak ta zde vznikala především před rokem 1989. Díky jednomu českému partnerovi může být

pro cizího partnera pro jejich společné děti jednodušší. Avšak ani děti z vietnamských rodin, jak zde bylo již vícekrát řečeno, nemají problém integrovat se do české společnosti snadněji a přirozeněji do české společnosti. Děti zde narozené mají často daleko bližší vztah k České republice, k české kultuře i češtině jako hlavnímu jazyku, naopak se u vietnamských dětí začíná čím dál více projevovat špatné porozumění vietnamštině.

V poslední době vietnamští rodiče podporují své děti nejen v lepší znalosti českého, ale i vietnamského jazyka. V Čechách ale mají prostor pro lepší integraci především díky znalosti českého jazyka, který je důležitý z hlediska jejich vzdělávání, pochopení učiva, obecně k začlenění se do školního kolektivu, v komunikaci s jejich spolužáky a kamarády. Podpora přichází i z druhé strany, kdy nejsou zaznamenány žádné obtíže s přijetím vietnamských dětí ze strany českých spolužáků a učitelů. Také učitel by měl svým dílem přispět k tomuto pozitivnímu klimatu a správně motivovat děti z prostředí minorit a pomocí tzv. integračního vzdělávání je pozitivně začleňovat:

„Integrační vzdělávání je takový systém vzdělávání, který uznává práva všech dětí a mladých lidí na společné vzdělávací prostředí, v němž všichni mají stejnou hodnotu bez ohledu na odlišnosti v projevovaných schopnostech, pohlaví, třídě, etnicitě či způsobu učení se“ (Armstrong in Smékal, 2003, str. 142).

S Čechy obecně mají děti Vietnamců vybudované dobré vztahy hlavně ve škole, ale také mají-li příležitost, tak i mimo školu. Pokud i ve svém volnu, tvořící také podstatnou část dne, např. při navštěvování zájmových kroužků, mají příležitost trávit další čas s českými kamarády, mohou tak lépe a rychleji zapadnout do dětského kolektivu a začlenit se mezi majoritu. Jedním z pozitiv, proč jsou vietnamští žáci bez problému přijímáni majoritou je fakt, že je jsou v současnosti vnímáni jako slušní, snaživí a pilní studenti, kteří nemají téměř žádné zameškané hodiny. Tyto vlastnosti opět vychází z vietnamských tradic a vlivu rodičovské výchovy vedoucí k úctě ke vzdělání a vstřícnosti a respektu k učiteli. Dá se říci, že tyto děti již většinou nepocítují nějaké nepřátelské postoje ze strany jejich českých spolužáků ve škole, ani v běžném životě a jsou v Čechách spokojené. Jejich rodiče, i když pochází z kulturně odlišného prostředí, by také měli své děti podpořit a pomoci jim co nejvíce usnadnit život v České republice, např. tím, že jim budou připomínat nejen Vietnam a vietnamské tradice a zvyky, ale dají jim také možnost poznat českou kulturu.

Zde někdy může dojít k situaci, kdy tato rychlá asimilace vietnamských dětí v českém prostředí sice přispívá k jejich integraci, ale naopak může vyvolat konflikt uvnitř rodiny – dochází pak k rozdílnému ovlivnění českou společností, jak již bylo řečeno - děti jsou ovlivněny více českou kulturou, neznají dobře hodnoty vietnamské společnosti, původní tradice, neovládají vietnamštinu, naopak chování jejich rodičů vychází z vlivů vietnamské společnosti. V České republice vede současná situace k úspěšné integraci Vietnamců a překonávání interkulturních překážek, především díky nové generaci zde již narozených vietnamských dětí. Na druhé straně je zde znatelná nedůvěra a strach z cizinců a vzájemná uzavřenost vietnamských komunit, oboustranně hlavně u dospělých. Ze strany vietnamských příslušníků je zde naděje, jelikož mají ke své vlastní kultuře kladný vztah, snáze přijmout odlišnou kulturu, její rozdílnosti, hodnoty a zvyklosti nové společnosti, a i tak si zachovat svou kulturní identitu. Na to pak může snadněji navázat majoritní společnost, která bude přemýšlet nad Vietnamci jako nad minoritou, která ji může obohatit a mimo organizace také usilovat o jejich začlenění do české společnosti v oblastech kulturního, společenského, politického nebo pracovního života. Je nutné si uvědomit, že vzájemné soužití s ostatními kulturami je v dnešní době nevyhnutelné a pro integraci cizinců je velmi zásadní to, jak je mezi sebe majorita příjem a zda vůbec má zájem o to, aby se stali součástí naší země, naší společnosti. Doporučení, že je třeba, aby obě strany byly aktivní, společně komunikovaly, vzbudily zájem vzájemně se poznávat, navzájem se obohacovaly, spolupracovaly, prezentovaly svou kulturu široké veřejnosti, udržovaly si své tradiční hodnoty a zároveň se zajímaly o tu odlišnou, ze které si budou umět vzít to dobré atd., je již v dnešní době čím dál více znatelné a snad směřuje pomalu ale jistě k úspěšnému cíli a vzájemné integraci napříč všemi generacemi jako jedna z přirozené součásti života kultur, které vedle sebe dlouhodobě žijí.

1.4.1.3 Stereotypy aneb co si Češi myslí o Vietnamcích

Stereotypy o Vietnamcích se začaly objevovat již od 80. let, v době, kdy do České republiky začali jezdit první obyvatelé Vietnamu. Ti sem nejprve přijížděli z důvodu studia, kdy s nimi mnoho Čechů do kontaktu nepřišlo – uzavřenost vietnamské komunity byla znatelná především díky tomu, že vietnamští studující a pracující byli v České republice pod přísným dozorem. Na druhou stranu ti co se dostali do užšího kontaktu

s českou společností se zde výborně naučili česky, žijí nyní ve Vietnamu, češtinou pořád mluví plynule a dodnes si Čechy pochvalují a vzpomínají na ně. Toto období bylo také nejvíce hojné na vznik smíšených česko-vietnamských manželství, která však většinou netrvala dlouhou dobu. Na přelomu dalších let se zde začali Vietnamci figurovat jako obchodníci, především jako prodejci na tržnicích. Češi je tedy v tomto období nevnímali jinak než jako stánkaře a trhovce. S tímto označením Vietnamců se setkáváme i v současnosti. I když se způsob podnikání stále mění a místo tržnic s oblečením se Vietnamci soustřeďují na podnikání v kamenných obchodech nejčastěji s potravinami, lihovinami a tabákem nebo textilem, stále je spousta Čechů, kteří s tímto podnikáním mají spojeny negativní názory, že Vietnamci prodávají nekvalitní zboží, vytlačují z českého trhu české podnikatele, snaží se zbohatnout i za cenu porušování pravidel atd. Z druhé strany je nelze zapřít, že ty stejné obchodníky, kteří tráví ve svých obchodech celé dny od rána do večera každý den v týdnu, vnímají Češi jako velmi pracovitě. To, že tráví někdy starší generace Vietnamců na úkor svého volného času ve svém obchodě přispívá opět k názoru na uzavřenost vietnamské komunity. Češi poukazují na malé navazování osobních vztahů s majoritní společností. Kromě nedostatku času tato uzavřenost může také plynout z toho, že Vietnamci nechtějí nikoho kolem sebe obtěžovat, jsou zvyklí starat se sami o sebe, případně se spolehnout na pomoc své vlastní rodiny, které však mají na rozdíl od nás široký počet, mohou mít s českou společností špatné zkušenosti nebo s ní nechtějí mít žádné problémy. Uzavřenost podporuje i vznik různých vietnamských čtvrtí, v České republice konkrétně pražská tržnice Sapa, která nabízí Vietnamcům všechny služby od kadeřníka po dětské školky nebo doktory. Jak již bylo řečeno, záleží na mnoha faktorech obou společností, jedním z velmi efektivních mohou být vietnamské organizace, které mohou být nápomocné díky své aktivitě a spolupráci s českými mezivládními organizacemi, občanskými sdruženími, pořádáním různých veřejných diskusí či kulturních činností nebo i komunitních akcí jako jsou různé turnaje, sportovní nebo hudební festivaly, do kterých budou zapojovat i české občany. I takovými aktivitami mohou napomoci eliminovat negativní náhled na Vietnamce, o kterých Češi hovoří v poslední době hlavně v médiích jako o pěstitelích marihuany, padělatelích zboží, zločincích páchajících hospodářskou kriminalitu, neplatičích daní, kteří mají konflikty s cizineckou policií nebo obchodní inspekcí. Je ovšem zřejmé, že se tyto negativní případy nevážou na osobní zkušenosti Čechů, ale zprostředkovávají je jim média, jejichž zprávy vrhají stín nejen na

konkrétní viníky, ale na celou vietnamskou společnost. V současnosti se na toto téma začíná šířit osvěta ze strany České obchodní inspekce, která vietnamským obchodníkům poskytuje informace, jak správně chápat platné právní předpisy, hospodářské zákony aj.

Přejme si, aby postupem času začala být média také více objektivní a prezentovala danou věc jako případ jednotlivce a ne celé komunity, které se toto téma může velmi citlivě dotknout. Každý Vietnamec se v České republice liší nejen místem pobytu, jeho délkou, věkem nebo pracovní aktivitou, ale také svými charakterovými vlastnostmi.

Uvádíme ukázky z některých výzkumů Barešové, které zkoumala u vysokoškolských studentů Pedagogické fakulty (139 mužů, 821 žen) postoje k lidem vietnamské národnosti menšiny:

- ochotné přijetí do blízkého příbuzenstva (manželství) - 15,7 % respondentů je ochotno přijmout do tohoto vztahu Vietnamce
- ochotné přijetí ke svým osobním přátelům – 64,8 % respondentů je ochotno přijmout Vietnamce do tohoto vztahu
- ochotné přijetí příslušníka vybrané skupiny do svojí ulice jako souseda – tento vztah je ochotno akceptovat 83,3 % respondentů
- ochotné přijetí Vietnamce do zaměstnání ve svém povolání – tento vztah je přijatelný pro 77,1 % respondentů
- ochotné přijetí Vietnamce jako občana do své země – tento vztah je přijatelný pro 75 % respondentů (4,4 % respondentů by vyloučily Vietnamce ze své země)

(Barešová, 2010, str. 79).

U výše uvedené části výzkumu můžeme vidět největší diferenci u otázky týkající se přijetí vietnamského příslušníka do své rodiny / do manželství. Zde většina respondentů odpověděla negativně. Opačná situace je vidět o bodu dotazujícího se na přijetí Vietnamce jako svého souseda – zde většina respondentů odpovídala kladně. Dá se tedy říci, že pokud máme navazovat užší vztahy s Vietnamci, mohou proto nastat obavy a projevit se negativní postoje, naopak pokud máme k Vietnamcům větší odstup, ze zkušenosti je bereme jako tiché a uzavřené sousedy, se kterými nejsou problémy.

Příznivější situaci snad má generace vietnamských dětí. Ty vnímají Češi často odlišně

od jejich rodičů, především díky dobrému ovládnutí češtiny, výborným studijním výsledkům. U této generace je to i pozitivní přístup médií, které uvedené informace o vietnamských dětech zprostředkovávají a na rozdíl od dospělých příslušníků napomáhají k rozdílnému pohledu lidí na Vietnamce nejen jako na obchodníky, ale také na rodiče, kteří po vzoru konfucíánské tradice chtějí pro své děti jen to nejlepší vzdělání, vedou je k učení a ke znalosti češtiny, aby měly co nejlepší studijní výsledky a byly v životě úspěšné. To je základní příčina úspěchu dnešních vietnamských dětí, o kterých mluví široká veřejnost např. v souvislosti s jejich úspěchy v různých znalostních soutěžích a olympiádách. Často se také hovoří o jejich nadprůměrných výsledcích v matematice. Oproti výše zmíněné uzavřenosti starší generace Vietnamců, nemůže být u mladé generace o uzavřenosti vůči české společnosti řeč. Je zde patrný vzájemný respekt, české a vietnamské děti spolu tráví čas ve škole i mimo školu, jsou si rovnocennými partnery a jak už bylo několikrát zmiňováno, ať už přes svůj odlišný vzhled nebo jiné rozdílnosti vycházející z původní vietnamské kultury, se do naší společnosti úspěšně integrují. Z toho vyplývá, že o stereotypech Čechů vůči vietnamským dětem se tedy dá hovořit hlavně v pozitivním slova smyslu, protože jsou velmi důležitým prostředníkem mezi jejich rodinou a českou společností a přispívají tak k lepšímu porozumění a vzájemné komunikaci, a tím i k dosažení lepší integrace.

1.4.1.4 Odlišnosti vietnamských a českých dětí na 1. stupni ZŠ

Pokud budeme hovořit z hlediska vietnamského etnika pouze o vietnamských dětech, na první pohled jsou mezi českými a vietnamskými dětmi rozdíly patrné snad pouze v odlišném vzhledu. Proto se dnes často mluví o dětech vietnamské národnosti jako o tzv. banánových dětech, zvenku jsou žluté a uvnitř bílé, tedy vypadají sice jako Asiati, ale blíže mají k České republice a českému prostředí, mluví především českým jazykem. V tomto případě se tedy odlišují spíše od svých rodičů, kteří mají větší vztah k Vietnamu než k České republice. Narozdíl od svých spolužáků však mají vietnamské děti většinou prvotní kontakt s vietnamštinou, s českým jazykem se setkávají až v mateřské školce nebo základní škole, je pro ně tedy o něco obtížnější se český jazyk naučit. Mohou mít s českým jazykem nějaké problémy, hlavně pokud zde žijí kratší dobu a narodily se ve Vietnamu. Tento příklad může být pak u vietnamských dětí příčinou horších studijních výsledků ve

škole nebo překážkou v komunikaci mezi nimi a českými spolužáky, což se týká především dětí, které nastoupí na českou základní školu v pozdějším věku bez jakékoliv znalosti češtiny. Většinou ale češtinu zvládají na dobré úrovni a jejich všeobecné úspěchy ve škole jsou známy. O vietnamských dětech můžeme slyšet, že jsou pilné a vytrvalé, při hodinách nevyrušují a neodmlouvají učitelé, mají téměř nulovou absenci. Dokonce je často zmiňován fakt, že mají lepší studijní výsledky než jejich čeští spolužáci a pedagogové k nim tak mají více kladný vztah. Avšak na tento fakt je třeba pohlížet individuálně, ani žádnými aktuálními výzkumy nebylo prokázáno, že by vietnamské děti svými studijními výsledky nějak nadprůměrně vybočovaly. Dobré studijní výsledky těchto dětí jsou však patrné, a to také např. díky pravidelnému docházení na doučovací kroužky nejen českého jazyka. S tématem doučování může souviset další odlišnost vietnamských dětí. Jak již bylo mnohokrát řečeno, vietnamští rodiče kladou na studijní výsledky a dosažené vzdělání svých dětí velký důraz, a tak vynakládají veškeré prostředky na to, aby svým dětem co nejvíce pomohli. Proto je na rozdíl od českých dětí běžné, že dochází vietnamské děti i přes své velmi dobré studijní výsledky pravidelně (častokrát i každý všední den, někdy i o víkendu a o letních prázdninách) na doučování různých školních předmětů, které jsou obecně ve škole obtížnější jako např. český jazyk, matematika nebo cizí jazyk. I když mluví velmi dobře česky, čeština jako vyučovací předmět často zůstává pro tyto děti jedním z náročnějších předmětů, především co se týče pravopisu a skloňování. Dalším z takových obtížných předmětů bývá dějepis, jehož učivo o českých dějinách není vietnamským dětem tak blízké. Od rodičů často znají pouze vyprávění o vietnamské historii, o období vietnamských válek, kdy museli Vietnamci vynaložit veliké úsilí, aby tyto těžké časy přečkali, na to jsou náležitě hrdí a tuto hrdost se snaží předat i svým dětem. Jelikož zde dnešní vietnamské děti vyrůstají odmalička v českém prostředí a pomalu se vzdalují vietnamskému způsobu života a jeho hodnotám, většinu času tráví ve škole a školní družině, potýkají se díky tomu s neznalostí vietnamštiny. Vietnamsky znají jen určitá slovíčka, proto je poslední dobou aktuální, že na přání rodičů, které často kvůli pracovní vytíženosti nestihnou u svých dětí budovat vztah k vietnamštině, dochází tyto děti ve svém volném čase ještě na doučování vietnamského jazyka. Je tedy obdivuhodné, jak jsou vietnamské děti disciplinované a kolik času tráví mimoškolní přípravou, někdy na úkor toho, že jim pak zbývá méně času pro sebe a své koníčky. Ve Vietnamu je běžné, že tamní žáci věnují studiu celý den, např. rodiče, které se přestěhují do Čech, nemusí být

nejprve zvyklí z vietnamského školství na to, že česká škola končí dětem již po obědě, proto se snaží jejich čas vyplnit ještě dalším vzděláváním jako je tomu ve Vietnamu. Zatímco české děti jdou po vyučování nebo návštěvě školní družiny domů, udělají si domácí úkoly a navštěvují různé sportovní kroužky, hudební školy nebo oddíly nebo mají čas jen sami pro sebe. Možná by nebylo na škodu, kdyby se vietnamské děti více zapojovaly do takových kroužků a rovnoměrněji rozdělovaly svůj čas po škole mezi školní přípravu a volnočasové aktivity. Avšak toto je spíše otázka na jejich rodiče. Celý tento postoj ke vzdělání je dán jinými tradičními hodnotami a vzorci chování, které si vietnamské děti přináší ze své rodiny. Rodina a její soudržnost, pomoc své rodině za každé situace a úcta ke vzdělání a učitelé patří mezi nejvyšší hodnoty vietnamské společnosti. Nejen, že rodiče vedou své děti k dosažení nejvyššího vzdělání, ale také učí děti lásce k učitelé, kterou mu děti vyjadřují předáváním dárků nebo návštěvou v době nemoci, což mezi českými dětmi není obvyklé. Rodiče také často přispívají škole sponzorskými dary a různými finančními příspěvky.

Rozdíly mezi dětmi mohou také nastat v případě předchozí zkušenosti se školní docházkou ve Vietnamu. Nejen, že mohou přijít do české školy s velmi omezenou slovní zásobou, ale také mohou být zvyklé na jiné podmínky. Ve Vietnamu např. děti nejsou zvyklé na to, že se ve škole pořádají školní výlety nebo školy v přírodě. Děti ve Vietnamu také nemají školní družinu, mají odlišnou stupnici známkování, také zde nejsou vyučovány některé předměty, které se děti učí v české škole, na základní škole je také např. vyučování ve Vietnamu zaměřeno hlavně na studium matematiky. Ve Vietnamu je také častým jevem, že mají děti tendenci učit se školní látku memorováním, naučí se učivo nazpaměť, ale jeho obsahu nerozumí. S tímto jevem pak mohou mít potíže při příchodu do české školy. Děti jsou také veřejně odměňovány za výborné studijní výsledky. Na vietnamských základních školách je také běžné nosit školní uniformy, v místních školních jídelnách jíst jiný druh obědů, než na než v České republice, během jídla mají také Vietnamci trochu jiné zvyklosti. Je třeba si uvědomit, že děti, které žily před tím ve Vietnamu, mohou mít jiné zvyky a české zvyky nemusí znát, jako např. že u jídla se nesmí mluvit, nebo když má někdo rýmu, vysmrká se běžně na veřejnosti do kapesníku, že slavíme jiné svátky nebo máme jiné komunikační zvyklosti. Jednou takovou odlišnou vietnamskou komunikační zvyklostí je např. úsměv. Ve škole může dojít k situaci, kdy český učitel něco dětem vytýká a vietnamský žák se začne usmívat. Učitel by si měl takové odlišnosti všimnout a nevyložit si úsměv jako

žakovu drzost, ale správně jako uznání viny nebo omluvu. Podobné je to v takové situaci se sklopeným zrakem, kdy si učitel může toto chování vietnamského žáka vysvětlit jako neslušné, přitom žák klopí zrak automaticky, ve Vietnamu je totiž výraz neslušnosti až odporu dívat se někomu přímo do očí. Je tedy nutné, aby učitelé, kteří pracují s dětmi z odlišné menšiny, ale i všichni ostatní, kteří s nimi mohou přijít do kontaktu, věděli, že se každá národnost něčím odlišuje, čím je od nás více vzdálená, je pravděpodobné, že tím více se bude odlišovat jako např. děti z vietnamského etnika, které ale mají také na druhou stranu s českými dětmi mnoho společného. Chodí společně do jedné školy, mluví stejným jazykem, mají společné kamarády a koníčky, vnímají se jako rovnocenní partneři. Pokud českým dětem poskytneme prostřednictvím školní výuky (multikulturní výchovy) dostatek informací o spolužácích různých menšin a vzbudíme u nich o tuto menšinu zájem, můžeme tím jako učitelé pomoci v boji s xenofobií, netolerancí a rasismem.

2. Praktická část

2.1. Empirické šetření

2.1.1 Formulace cíle práce

Cílem empirického šetření bylo zjistit nebo alespoň přiblížit mentalitu vietnamských dětí mladšího školního věku, které navštěvují 1. stupeň základní školy v České republice a pomocí tohoto výzkumu nalézt odpovědi na otázky s tím související. O dětech vietnamské národnosti se říká, že dosahují ve škole lepších studijních výsledků, velká část z nich dosahuje vynikajících výsledků v matematice, že jsou pilné, snaživé a cílevědomé, velkou část volna věnují přípravě na studium, dochází často na doučování především českého jazyka, v poslední době i vietnamštiny, kterou často narozdíl od jejich rodičů neovládají tak dobře jako češtinu, ale zase se narozdíl od svých rodičů bez problému integrují do české společnosti. Otázkou tedy zůstává, zda je mentalita vietnamských dětí v něčem odlišná: Musí se vietnamské děti vypořádávat s nějakými překážkami týkající se např. jejich vzhledu? Do jaké míry jsou ovlivněny vietnamskou kulturou a tradicemi? Jaké vyučovací předměty jsou pro ně ve škole náročné? V jakých předmětech tyto děti vynikají? Jak dobře zvládají český jazyk? Jaký vliv mají na výchovu a vzdělání vietnamských dětí jejich rodiče? Kolik volného času obětují mimoškolní přípravě? Zapadají hladce do třídního kolektivu? To jsou asi nejčastější témata, o kterých se mluví v souvislosti s vietnamskými dětmi, které žijí v České republice, a o kterých částečně pojednává i teoretická část práce. Přestože patří vietnamské děti na základních školách mezi nejrozšířenější menšinu, přesvědčila jsem se v průběhu vzniku této práce, když jsem na toto téma hovořila s různými typy lidí, že v podvědomí lidí je toho zatím o Vietnamcích, jejich způsobu chování, způsobu života, o vietnamských tradicích a zvycích celkem málo známo. Tyto informace mohou být přínosné pro ně, ale zejména pro učitele, kteří se pravděpodobně dříve nebo později s vietnamskými dětmi na českých školách budou setkávat. Cílem této práce a především tohoto šetření je tedy pomocí autentických výpovědí vietnamských dětí zodpovědět výše položené otázky, blíže čtenáře seznámit s mentalitou dětí Vietnamců, a také potvrdit nebo vyvrátit fakta o vietnamské menšině, která jsou nastíněna v teoretické části práce, a jež jsem v průběhu tvorby načerpala z

vlastní zkušenosti nebo z dostupné literatury.

2.1.2 Popis užitých metod

Pro dosažení výsledků empirického šetření jsem se rozhodla použít interview jako nejpřirozenější psychologickou metodu. Zvolila jsem si tuto metodu jako nejvíce vhodnou pro to, abych se co nejvíce dozvěděla o respondentech, o jejich povaze, jejich názorech, prožívání nebo zálibách. Úkolem bylo připravit si předem správně stylizované otázky, rozdělené do několika okruhů. Snažila jsem se dodržet jednotlivé fáze rozhovoru od úvodu zakládajícího se na navození důvěry, přes pokračování od obecných otázek k jádru věci, přes odkrytí problému až po závěr zahrnující uklidnění, uvolnění respondentů, následně zakončené vyhodnocením rozhovorů. Jelikož se jedná o respondenty mladšího školního věku v rozmezí od 6 do 11 let, přišla mi volba této metody vhodnější než např. dotazníkové šetření, u kterého bych nedocílila získání tak podrobného vyjádření a konkrétních příkladů, také by zde mohlo dojít k nejasnostem a k nepochopení uvedeným otázkám. Mého šetření se zúčastnilo celkem 10 vietnamských dětí, se kterými jsem vedla strukturovaný rozhovor dle zvolených okruhů, případně jsem ji pokládala doplňující otázky. Ptala jsem se na místo jejich narození a zkušenosti z Vietnamu, na českou školu, konkrétně na jejich prospěch a na to, co jim dělá ve škole potíže a naopak jaký vyučovací předmět je pro ně oblíbený, jak jsou na tom se znalostí českého a vietnamského jazyka. Dále jsem pomocí rozhovoru zjišťovala, jaké mají děti rodinné zázemí, na jejich mimoškolní přípravu, jak často a na doučování jakých předmětů nejčastěji dochází, kdo se s nimi doma připravuje na školu, zda rodičům hodně záleží na jejich školních výsledcích. Dotazovala jsem se také na jejich mimoškolní aktivity a volný čas, s kým a jak ho tráví. V neposlední řadě se mé otázky týkaly integrace např. jak se dětem podařilo zapadnout do kolektivu, zda mají ve škole dobré kamarádké vztahy, nebo jestli se jim někdo posmíval ohledně jejich vietnamského původu, zajímalo mě také, zda slaví společně se svou rodinou nějaké vietnamské a české svátky a zda je jim vůbec bližší Vietnam nebo Česká republika. Celkem jsem tedy vytvořila pro interview s vietnamskými dětmi 36 otázek, které měly napomoci přiblížit mentalitu vietnamských dětí mladšího školního věku, které žijí v České republice a navštěvují českou školu spolu s dalšími vietnamskými a českými spolužáky. Jednotlivé rozhovory jsem nahrávala na diktafon a následně předělala do písemné podoby.

Přepis interview uvedený v příloze je téměř doslovný, minimálně jsem jej upravovala, aby se zachovala jeho autentičnost. Respondenti byli také dopředu seznámeni s tím, že zůstanou v anonymitě a nemusí odpovídat na otázky, na které by jim nebylo příjemné odpovídat, této možnosti však ani jeden respondent nevyužil.

2.1.3 Popis zkoumaného vzorku

Tato diplomová práce se zabývá mentalitou dětí z vietnamského etnika na 1. stupni ZŠ, tedy mentalitou vietnamských dětí mladšího školního věku. Výběr respondentů pro empirické šetření měl tedy zahrnovat vietnamské a české děti v rozmezí 1. až 5. třídy základní školy, jejich učitele a příp. rodiče vietnamských dětí. Tento cíl se mi nepodařilo bohužel zcela naplnit, a to z důvodu, že mi byl přislíben výzkum na nejmenované základní škole, avšak na poslední chvíli byl celoplošně ředitelem zrušen. Musela jsem tedy operativně hledat náhradní řešení a podařilo se mi oslovit alespoň několik vietnamských dětí z uvedené základní školy prostřednictvím pana učitele, který tyto vybrané děti doučuje vybrané vyučovací předměty. Tuto základní školu navštěvuje poměrně velké množství žáků vietnamské národnosti, na 1. stupni je každá třída zastoupena alespoň dvěma dětmi, téměř všechny tyto děti také navštěvují školní družinu. Respondentů v podobě vietnamských dětí se mi tedy podařilo získat 10, od jejich rodičů jsem dostala souhlas k rozhovoru, rodiče si pouze nepřáli pokládat dětem otázky týkající se jejich soukromí. Záměrem bylo získat k rozhovoru i tyto rodiče, avšak nebylo mi to doporučeno kvůli jejich špatné úrovni znalosti češtiny a nedostatku času. Empirické šetření tedy zahrnuje 4 vietnamské dívky a 6 vietnamských chlapců. Respondenti zastupující vietnamské etnikum jsou v rozmezí od 6 do 11 let. Žádné dítě nemá zkušenost s výukou na základní škole ve Vietnamu, pouze 1 dívka navštěvovala ve Vietnamu mateřskou školku. Všech 10 uvedených dětí prospívá dobře, děti mají průměrný až nadprůměrný prospěch. Žádný z těchto žáků nemá ve škole větší problémy s prospěchem, chováním ani absencí.

Základní data o respondentech:

Všechny dotazované děti mají i svá česká jména, a tak jsem se rozhodla je v práci použít místo jmen vietnamských, protože jsou děti zvyklé být jimi ve škole oslovovány a také

kvůli jednoduššímu použití. V další kapitole jsou pak uvedeny v závorce zkratky těchto jmen, které jsou součástí přímých citací jednotlivých respondentů.

1. respondent: Daník

Vietnamský chlapec, věk 8 let, v současné době žák 3. třídy na základní škole v Plzni (stejnou školu navštěvují i všichni ostatní respondenti). Narodil se ve Vietnamu, ale již pátým rokem žije s rodiči v České republice. Daník má ještě staršího bratra Kubu, který s ním navštěvuje stejnou základní školu a je zde uveden jako následující respondent.

2. respondent: Kuba

Vietnamský chlapec, věk 10 let, v současné době chodí do 4. třídy na základní školu. Narodil se také ve Vietnamu, v České republice žije od svých 3 let a je bratrem výše uvedeného respondenta Daníka. S Daníkem mají ještě mladšího bratra Filipa, který v České republice navštěvuje mateřskou školku.

3. respondent: Kačka

Kačka je vietnamská dívka, které je 9 let a navštěvuje 3. třídu základní školy. Ve Vietnamu žila do svých 5 let, má tedy jako jediná z uvedených respondentů zkušenost s navštěvováním mateřské školky ve Vietnamu. V 6-ti letech se přistěhovala spolu se svým tatínkem a starší sestrou do České republiky. Maminka za nimi přijela kvůli pracovním povinnostem asi o rok později. Jediná tato dívka neuměla před nástupem české školní docházky téměř vůbec česky. Bylo tedy pro ni více než pro jakéhokoliv z ostatních respondentů obtížné naučit se dobře česky. Dnes je ve 3. třídě a český jazyk jí ještě trochu dělá problémy.

4. respondent: Majka

Vietnamská dívka Majka, věk 9 let, v současné době žákyně 3. třídy základní školy. Majka se narodila v České republice, kde žije se svými rodiči a starší sestrou a navštěvovala českou mateřskou školku, nyní základní školu. Ve Vietnamu byla naposledy, když jí bylo 5 let.

5. respondent: Evička

Evička je vietnamská dívka, je jí 6 let a nyní navštěvuje první třídu na základní škole. Evička žije s rodiči a starším bratrem v Čechách od narození, ve Vietnamu nikdy nebyla.

6. respondent: Tomáš

Vietnamský chlapec Tomáš, věk 8 let, momentálně navštěvuje 2. třídu základní školy v Plzni jako ostatní. Žije od malička v České republice, kde navštěvoval i mateřskou školu. Žije pohromadě s rodiči, sestrou a tetou. Ve Vietnamu nikdy nebyl, ale má tam příbuzné a chtěl by se tam někdy podívat.

7. respondent: Tonda

Tonda je vietnamský chlapec ve věku 9-ti let, nyní chodí do 3. třídy na základní školu. Navštěvuje stejnou třídu jako výše uvedená respondentka Majka. Ve Vietnamu se sice narodil, ale moc už si o něm nepamatuje, byl hodně malý, když se s rodiči a starším bratrem přestěhoval do České republiky. Ve Vietnamu má babičku a dědečka.

8. respondent: Hynek

Tento vietnamský chlapec se jmenuje Hynek, je mu 10 let a navštěvuje v současné době 4. třídu základní školy. Hynek se narodil ve Vietnamu, ale během pár let se s rodiči přestěhoval do Čech, kde už začátku navštěvoval mateřskou školku. Bydlí s rodiči a sestrou. Ve Vietnamu má babičku a tetu se strýcem, ale od té doby co žije v Čechách ve Vietnamu nebyl.

9. respondent: Adam

Adam je vietnamský chlapec, věk 11 let, chodí do 5. třídy na základní školu v Plzni. Žije od narození s rodiči v České republice, má dvě sestry a příští rok prý pojedje se svými rodiči na dovolenou do Vietnamu.

10. respondent: Lenka

Lenka je vietnamská dívka, věk 11 let, navštěvuje 5. třídu základní školy. Lenka žije od narození v Čechách, má tu i sestru a bratra. Občas jezdí s rodiči do Vietnamu na návštěvu za babičkami a dědečky, ve Vietnamu se jí velmi líbí.

2.1.4 Zpracování výsledků šetření a jejich interpretace

Jak již bylo uváděno, jako metodu získávání dat jsem si zvolila interview. Interview považuji při tomto empirickém šetření za vhodně zvolenou metodu, flexibilní a zajímavou,

ponechávající dětem dostatek prostoru pro jejich vyjádření, dále proto, abych zabránila jakýmkoliv nejasnostem a nedorozuměním, ke kterým by mohlo dojít zvolením jiné metody, např. dotazníkovým šetřením. Při interview jsem respondentům postupně pokládala 36 předem připravených otázek shrnutých do 6-ti okruhů. V případě potřeby jsem dětem pokládala doplňující otázky, které vylýnyly spontánně v průběhu rozhovoru. V následujících tabulkách jsou postupně uvedeny všechny položené otázky seřazené do tematických okruhů a jednotlivě zpracované. Mým cílem bylo získat podrobné odpovědi od jednotlivých respondentů, jejich výsledky zpracovat, shrnout a vyvodit z nich závěr. (Rozhovory s jednotlivými dětmi jsou přepsány v příloze této diplomové práce.)

Tabulka – Návod k rozhovoru – Vietnamské děti na 1. stupni ZŠ

Návod k rozhovoru
<p>1. Školní vyučování</p> <p>Kde ses narodil/-a? Kde jsi začal/-a chodit do školky / do školy?</p> <p>Pokud jsi chodil/-a do školy i ve Vietnamu, byly nějaké rozdíly mezi českou a vietnamskou školou?</p> <p>Povídáte si někdy ve škole s paní učitelkou o Vietnamu a vietnamské kultuře?</p> <p>Jak se ti líbí v české škole?</p> <p>Co tě ve škole nejvíce baví? Jaký je tvůj oblíbený předmět ve škole?</p> <p>Co ti dělá ve škole největší potíže?</p> <p>Máš nějaké problémy s českým jazykem? Co ti připadá nejtěžší na českém jazyce?</p>
<p>2. Mimoškolní příprava</p>

Věnuje se ti ve škole někdo navíc nebo mimo vyučování?

Navštěvuješ družinu?

Chodíš na nějaké doučování? Jak často? Na jaký předmět?

Kdo se s tebou doma připravuje na školu a dělá s tebou domácí úkoly?

Pomáhají ti nějak se školou rodiče? Zkouší někdo z rodiny tě z naučené látky?

3. Volný čas

Scházíš se s českými kamarády i mimo školu?

Trávíš volno i s vietnamskými dětmi?

Jak trávíš svůj volný čas po škole, co podnikáte s kamarády nebo rodinou?

Máš nějaké koníčky? Pokud ano, jaké?

4. Rodina

Máš nějaké sourozence? Umi česky? Jakým jazykem s nimi mluvíš?

Jakým jazykem mluvíš s rodiči? Mluvíte doma někdy česky s celou rodinou?

Záleží rodičům hodně na tom, jak se učíš? Jak to poznáš?

Máš nebo měl/-a jsi českou babičku na hlídání?

5. Znalost a užívání jazyka

Umiš lépe vietnamsky nebo česky?

Umíš vietnamsky číst i psát?

Chodíš někde na výuku vietnamštiny?

Kdy ses naučil/-a česky? Bylo pro tebe ze začátku těžké naučit se česky?

Kdo ti se zvládnutím českého jazyka nejvíce pomohl?

Chodíš na doučování češtiny?

6. Integrace

Měl/-a jsi problémy skamarádit se v české škole s novými spolužáky? Máš mezi nimi hodně kamarádů?

Zajímají se tví spolužáci např. o vietnamská slovíčka nebo vietnamskou kulturu?

Posmíval se ti někdo, že jsi Vietnavec/-ka? Pokud ano, jak?

Co se ti líbí na České republice?

Vadí ti něco na Čechách nebo České republice?

Co ti vadí nebo se ti naopak líbí na Vietnamu?

Máš ve Vietnamu nějaké příbuzné (babičku, dědečka)? Jak často tam s rodinou jezdíš?

Stýská se ti po Vietnamu?

Dodržujete v Čechách nějaké vietnamské tradice a svátky? Jaké?

Slavíte doma nějaké české svátky? Jaké?

Považuješ za svůj domov Vietnam nebo Českou republiku?

Údaje o respondentech – Tabulka

Dívky	počet respondentů	4
Chlapci	počet respondentů	6
1. třída	počet respondentů	1
2. třída	počet respondentů	1
3. třída	počet respondentů	4
4. třída	počet respondentů	2
5. třída	počet respondentů	2
Průměrný prospěch	počet respondentů	2
Nadprůměrný prospěch	počet respondentů	8

Interpretace dat

Okruh č. 1 Školní vyučování

Místo narození	Vietnam, Česká republika
Zkušenost se školní docházkou ve Vietnamu	Téměř žádná
Rozdíly mezi českou a vietnamskou školou	Viditelné
Prezentace vietnamských tradic učitelem	Zanedbatelná
Vztah ke škole	Kladný
Oblíbený vyučovací předmět	Matematika
Obtížný vyučovací předmět	Prvouka, Český jazyk
Obtížnosti v českém jazyce	Občasné

1. Kde ses narodil/-a? Kde jsi začal/-a chodit do školky / do školy?

Místo narození Vietnam	50% res.	Česká republika	50% res.
Zkušenost s mateř. školou ve Vietnamu	10% res.	V České republice	90% res.

Zkušenost se školní doch. ve Vietnamu	0% res.	V České republice 100% res.
---------------------------------------	---------	-----------------------------

Vietnamské děti, především ty, které dnes navštěvují 1. stupeň základní školy v České republice, žijí v Čechách většinou od narození. Jejich rodiče se zde většinou usadili na konci 90. let a od té doby zde žijí všichni pohromadě. Vietnamské děti byly zvyklé chodit pouze do české školky a poté zde od první třídy nastoupily povinnou školní docházku. Tento fakt vyplývá i z odpovědí dětí na výše položenou otázku.

„Narodila jsem se v České republice a chodila jsem do školky i školy v České republice“ (Maj./př.č. 4).

„Narodila jsem se v Čechách. Ve Vietnamu jsem nikdy nebyla“ (Ev./př.č. 5).

Avšak i přestože se většina vietnamských obyvatel přestěhovala z Vietnamu v období od 90. let, jsou i tací přistěhovalci, kteří imigrovali do Čech v pozdějších letech. Jejich děti se narodily ve Vietnamu, ale mateřskou školu a základní školu už navštěvovaly také v České republice.

„Narodil jsem se ve Vietnamu, ale do školky už jsem chodil tady. Už jsem tu 5 roků“ (Dan./př.č. 1).

„Narodil jsem se ve Vietnamu, ale odmalička už jsem pak žil v České republice a chodil tady do školky i do školy“ (Hyn./př.č. 8).

Tyto děti jsou v podobné situaci jako ty, které se narodily v Čechách. Sice žily prvních pár let svého života ve Vietnamu, ale jelikož přišly s rodiči do Čech v předškolním věku, nemusely se např. potýkat s nijak velkým jazykovým znevýhodněním. Navštěvovaly zde české mateřské školky a do školy už přišly plně jazykově vybaveni.

Takové jazykové znevýhodnění se může týkat těch vietnamských dětí, které se přistěhovaly s rodiči do ČR v pozdějším věku. Takovým příkladem může být jedna z mých

respondentek:

„Narodila jsem se ve Vietnamu. Do školky jsem chodila také tam. Byla jsem tam do svých pěti let. Maminka tam pak ještě chvíli zůstala a pak přijela brzy za námi“
(Kač./př.č. 3).

V České republice se tedy můžeme setkat i s dětmi, které nastoupí do prvního nebo i vyššího ročníku základní školy bez předchozích zkušeností týkající se znalosti českého jazyka nebo komunikace s českými dětmi. Je třeba počítat s tím, že tyto děti budou potřebovat větší pomoc se začleněním a jazykovou přípravou, jak od svých rodičů, tak i od svých učitelů a spolužáků. Tyto děti jsou také zvyklé na odlišný způsob výuky ve Vietnamu.

2. Pokud jsi chodil/-a do školy i ve Vietnamu, byly nějaké rozdíly mezi českou a vietnamskou školou?

Zkušenost s odlišnou výukou ve Vietnamu	10% res.	Bez zkušeností	90% res.
---	----------	----------------	----------

Jak již bylo popsáno v předchozím bodě, můžeme se setkat s dětmi vietnamských přistěhovalců, které musí absolvovat školní docházku bez předchozí přípravy na české prostředí a český jazyk, s českou školou nebo i mateřskou školou nemají žádné zkušenosti a z vietnamské školky a školy jsou zvyklé na odlišný způsob výuky. O některých těchto odlišnostech jsme se již něco dozvěděli v teoretické části práce, a i když naše respondentka nemá zkušenosti s výukou na vietnamské škole, určité rozdíly můžeme pozorovat i mezi vietnamskou a českou mateřskou školou:

„Ve vietnamské školce to bylo pěkné. Hrály jsme si tam, svačily, bylo nás tam hodně. Něco bylo jiného, například každý den jsme tam jedly jídla, která byla z rýže. Také paní učitelky tam byly hodně přísné. Někdy nám tam byla zima, tak jsme seděly ve školce v bundách“ (Kač./př.č. 3).

Z rozhovoru s touto respondentkou i z dostupné literatury je tedy zřejmé, že odlišný

způsob života ve Vietnamu nalezneme i v prostředí školního vzdělávání. Ve vietnamských třídách je daleko větší počet dětí, učitel tam má daleko větší respekt než v Čechách, děti jsou zvyklé jíst úplně jiný druh jídla, jehož obsah není tak pestrý jako v českých jídelnách. Ve Vietnamu je také jiné počasí, děti jsou tam buď zvyklé na velká horka nebo v zimě na větší chladno, protože ve třídách není v zimním období zvykem topit.

3. Povídate si někdy ve škole s paní učitelkou o Vietnamu a vietnamské kultuře?

Představení viet. kultury učitelem 20% resp. Bez představení 80% resp.

V dnešní době je zcela běžné, že téměř v každé české škole, ne-li v každé české třídě nalezneme dítě z odlišné národnostní menšiny. Aby mohlo dojít k vzájemnému pochopení a respektu mezi českými a vietnamskými dětmi a zabránilo se tak případným xenofobním postojům, je důležité zařadit do výuky představení obou kultur s jejich tradicemi a zvyky. Tato aktivita by měla být ve škole především součástí multikulturní výchovy. Avšak v tomto případě u dětí, s kterými byl tento výzkum prováděn, jsem se setkala ohledně představení vietnamských tradic jejich učiteli téměř ve všech případech s negativní odpovědí. Jelikož bylo interview prováděno pouze ze subjektivního pohledu dítěte, není zcela jasné, zda z tohoto výsledku vyvozovat nějaké závěry. Přesto je třeba mít na paměti, že průřezové téma multikulturní výchova by mělo být pro učitele závazné, a že prezentace vietnamské kultury na školách, kde jsou vietnamské děti, je velmi prospěšná, zvláště když učitelé zapojí do výuky tyto děti aktivně a ty pak mohou vietnamskou kulturu českým spolužákům přiblížit z vlastní zkušenosti. Otázkou zůstává, zda tyto děti, které sami často nemají dostatek příležitostí poznat vietnamskou kulturu, mají ostatním o Vietnamu co říci.

„S paní učitelkou jsme se nikdy o Vietnamu nebavili“ (Dan./p.č. 1).

„Ne, nepovídáme si ve škole s paní učitelkou o Vietnamu“ (Kub./př.č. 2).

„Ve škole si o Vietnamu moc nepovídáme“ (Len./př.č. 10).

„Někdy ano. Už si to moc nepamatuji, ale vím, že nám paní učitelka říkala např. o vietnamských svátcích" (Ton./př.č. 7).

„Když jsme byly ve druhé třídě, paní učitelka se ptala, jak se řeknou nějaká slovíčka vietnamsky" (Tom./př.č. 6).

4. Jak se ti líbí v české škole?

Kladný vztah ke škole	100% resp.	Záporný vztah ke škole	0% resp.
-----------------------	------------	------------------------	----------

Nejen z našich vlastních zkušeností s vietnamskými dětmi mladšího školního věku je zřejmé, že mají tyto děti kladný postoj ke vzdělání a s tím i související kladný postoj ke škole. Tento kladný vztah je založen na mnoha faktorech. Kromě faktoru osobnosti a charakteru k tomu nejčastěji přispívá fakt, že jsou vietnamské děti rodiči podporovány a motivovány ke vzdělávání, pilně se učí a to se odráží na jejich často velmi dobrých studijních výsledcích. Ve škole jsou obvykle v kolektivu oblíbené, platí za skromné, tiché a snaživé žáky. Není tedy divu, že mívají dobré školní výsledky, nemívají žádné větší problémy a tudíž chodí do školy chodí rády, což se potvrdilo i u vzorku dotazovaných dětí. Ve všech možných případech nezazněla ani jediná negativní odpověď na otázku, jaký vztah mají k české škole.

„Líbí se mi ve škole hodně. Mám tu kamarády a hodné paní učitelky" (Dan./př.č. 1).

„Ano, ve škole se mi líbí moc" (Kub./př.č. 2).

„Česká škola se mi líbí" (Hyn./př.č. 8).

„Líbí se mi tu" (Ad./př.č. 9).

5. Co tě ve škole nejvíce baví? Jaký je tvůj oblíbený předmět ve škole?

Nejoblíbenější předmět:

Matematika 70% resp.

Tělesná výchova 20% resp.

Výtvarná výchova 10% resp.

O vietnamských žácích se proslýchá, že velká část z nich vyniká v matematice. Dokonce v Čechách je známo mnoho případů o úspěších vietnamských žáků na matematických olympiádách nebo dokonce na mezinárodních matematických soutěžích. Ve Vietnamu se děti často učí násobilku už v první třídě a výukou matematiky tráví ve škole daleko více času než v české škole. Tuto skutečnost jsem chtěla prověřit i v mém šetření položením otázky, jaký mají vietnamské děti oblíbený předmět ve škole. V převážné většině se mi od respondentů dostalo předpokládané odpovědi, tj. Že ve škole mají nejraději vyučovací předmět matematiku, ve které také zároveň dosahují nadprůměrných výsledků.

„Nejvíc mi baví matematika, mám z ní většinou jedničky, někdy i dvojku“

(Dan./př.č. 1).

„Nejvíc mi baví plavání, výtvarka a matematika“ (Kač./př.č. 3).

„Můj nejoblíbenější předmět je matematika. Baví mě počítat a líbí se mi, že to mám vždy rychle hotové“ (Maj./př.č. 4).

„Nejvíc mě baví matematika a tělocvik“ (Ad./př.č. 9).

6. Co ti dělá ve škole největší potíže?

Problematický předmět:

Prvouka 60% resp.

Český jazyk 40% resp.

Přestože větší část vietnamských dětí platí za dobré žáky s kladným postojem ke vzdělání, mají také ony problémy s některými vyučovacími předměty. Úkolem bylo zjistit, zda se

jedná o konkrétní vyučovací předměty, nebo zda je tato problematika individuální u každého dítěte. Překvapivě se u vietnamských dětí neobjevil na prvním místě český jazyk a neprojevalo se tak jazykové znevýhodnění, které by mělo za následek špatné porozumění českému jazyku a s tím spojené potíže s jeho zvládnutím a také jeho neoblíbenost.

Na dotaz, jaký předmět dělá dětem ve škole problémy, odpovídaly nejčastěji, že jim dělá problém hlavně předmět prvouka, tento předmět je ani moc nebaví, protože se na něj musí učit nazpaměť. Z informací o vietnamské škole víme, že tamní školy jsou hlavně založené nejen na vyučování matematiky, ale také na memorování. U vzorku těchto dětí by tedy bylo možné toto tvrzení vyvrátit, jelikož právě memorování neboli učení se školní látky nazpaměť nejsou nakloněni a dělá jim problémy.

„Nemám moc rád prvouku, připadá mi těžká“ (Dan./př.č. 1).

„Čeština a prvouka. V prvouce bych si chtěla zlepšit známku“ (Kač./př.č. 3).

„Asi nejvíce mi dělá potíže prvouka. Tu se učím doma asi nejvíce a nebaví mě, že se toho musím učit hodně nazpaměť“ (Maj./př.č. 4).

7. Máš nějaké problémy s českým jazykem? Co ti připadá nejtěžší na českém jazyce?

Problematická látka v českém jazyce:

Pády	60% resp.
Diktáty	30% resp.
Bez problému	10% resp.

V předchozím bodu bylo již naznačeno, že vietnamské děti, zvláště děti, u kterých bylo provedeno empirické šetření, nemají žádné zvláštní problémy oproti českým dětem se zvládnutím českého jazyka. Se čtením a psaním nemají žádné problémy, navíc výhodou může být u psané formy to, že vietnamský jazyk používá stejně jako český jazyk latinku. Zaměřila jsem se tedy při interview na konkrétní gramatické jevy. Zde vyplynulo, že téměř všem vietnamským dětem dělají potíže české pády a skloňování, které mohou být dány faktem, že vietnamština žádné skloňování nezná, slova ve vietnamštině se neskloňují ani

nečasují, mají stále stejný tvar. V těchto obtížích by dětem měli napomáhat hlavně učitelé, které dětem poskytnou vhodné pracovní listy na procvičování této látky.

„*Ano, v českém jazyce mi dělají problémy pády*“ (Dan./př.č. 1).

„*Také mám problém s češtinou, dělají mi problém pády*“ (Kub./př.č. 2).

„*Trošku s českým jazykem problém mám. Teď děláme pády a to je těžké*“
(Maj./př.č. 4).

„*Trochu ano, potíže mám s pády podstatných jmen*“ (Tom./př.č. 7).

„*Jen trochu, mám tam celkem dobré známky, občas mi dělají potíže diktáty a mluvnické kategorie*“ (Len./př.č. 10).

Okruh č. 2 Mimoškolní příprava

Pomoc učitele a školy nad rámec vyučování		Nepotřebná
Navštěvování školní družiny		Běžné
Doučování		Pravidelné
Pomoc s domácími úkoly		Občasná
Pomoc rodičů s přípravou do školy		Výjimečná

1. Věnuje se ti ve škole někdo navíc nebo mimo školní vyučování?

Ano 0% resp. Ne 100% resp.

Příprava na školu je, zvláště u vietnamských dětí, které navštěvují 1. stupeň základní školy a vše je pro ně nové, velmi důležitá. Vietnamské děti jsou známé tím, že věnují přípravě do školy daleko více času než české děti. Někdy až na úkor svého volného času musí pravidelně docházet na doučování předmětů vyučovaných na základní škole, příp. také na doučování vietnamštiny. Pokud nastoupí na českou školu vietnamský žák, který není

vybaven dobrou znalostí českého jazyka, předpokládá se, že bude potřebovat pomoc v podobě návštěv odpoledního doučování, ale také pomoc ze strany učitele, který takovému žákovi může usnadnit pochopit učivo a začlenit se lépe a rychleji do kolektivu. Další úlohou bylo tedy zjistit, zda se učitelé těmto dětem věnují i po škole, ať už dobrovolně nebo povinně. Aktuální bylo toto téma především u respondentky, která přišla z Vietnamu do České republiky v 5 letech a po půl roce již nastoupila do první třídy v české škole jen s částečnou jazykovou vybaveností:

„Teď už mi paní učitelka nepomáhá více než ostatním dětem, ale dříve, když jsem ještě měla s češtinou problémy, to jsem nastoupila do první třídy, tak mi moje paní učitelka moc pomáhala při hodinách i po vyučování“ (Kač./př.č. 3).

Ostatní děti přiznaly, že nad rámec vyučování se jim již žádný z učitelů nevěnuje. Jedno z tázaných dětí uvedlo, že mu paní učitelka pomáhala mimo vyučování v první třídě. Tyto děti chodí od první třídy na českou základní školu a v jejich počátcích je vidno, že jim čeští učitelé pomáhají vše lépe zvládnout. Dnes jsou na tom se zvládnutím učiva na stejné úrovni jako jejich čeští spolužáci, a pokud není konkrétní potřeba, aby se těmto dětem učitel věnoval, je pro ně dostačující docházet na doučování vybraných předmětů mimo školu.

„Už mi paní učitelka nepomáhá, ale když jsem byl v první třídě, tak jsem s ní zůstal po škole ve třídě a pomáhala mi vysvětlit věci, kterým jsem nerozuměl“ (Kub./př.č. 2).

2. Navštěvuješ školní družinu?

Návštěvování školní družiny	90% resp.	Nenavštěvuje 10% resp.
-----------------------------	-----------	------------------------

Jak je známo, rodiče vietnamských dětí jsou velmi pracovně vytíženi a tráví často v práci celý den, od rána až do večera. Většina vietnamských dětí tedy pravidelně navštěvuje po vyučování školní družinu, což se potvrdilo i u převážné většiny dotazovaných respondentů. Školní družina je pro tyto děti navštěvující 1. stupeň základní školky velmi důležitá. Ve školní družině a na doučovacích kroužcích tráví v průběhu školního roku vietnamské děti

podstatnou část dne a v případě, že přijdou z Vietnamu a nově nastoupí na základní školu, školní družina jim pomáhá začlenit se do kolektivu, paní vychovatelky dětem pomáhají se slovní zásobou, pomohu jim vysvětlit probrané učivo. Vietnamské děti jsou tedy zvyklé navštěvovat školní družinu každý den, tráví tak po škole další čas se svými spolužáky a je vidět, že ji navštěvují rády.

„Ano. Už od první třídy. Chodím do družiny rád, mám tam hodně kamarádů, s kterými si hraje“ (Kub./př.č. 2).

„Chodím do družiny každý den po škole, protože bych jinak byla sama doma, ale baví mě to tady“ (Len./př.č. 10).

3. Chodíš na nějaké doučování? Jak často? Na jaký předmět?

Návštěva doučování ANO 100% resp. NE 0% resp.

Četnost navštěvování Každý všední den 100% resp.

Matematika, český jazyk, prvouka, angličtina

V textu práce se často objevuje, že vzdělání svých dětí a dobré školní výsledky jsou jednou z nejdůležitějších priorit vietnamských rodičů. Tyto rodiče i jejich předkové jsou z Vietnamu zvyklí na jiný, daleko složitější způsob života a pro své děti si přejí lepší život. Do vzdělání svých dětí tedy investují mnoho úsilí i peněz. I když mají vietnamské děti častokrát ve škole dobrý prospěch, posílají je jejich rodiče pravidelně na doučovací kroužky. Zde tráví některé děti celé odpoledne každý všední den, během celého školního roku, což se pak kladně promítá na jejich výsledcích ve škole. U dětí na 1. stupni základní školy se nejčastěji jedná o vybrané vyučovací předměty jako je matematika, český jazyk, prvouka a angličtina. Tento fakt potvrzují i vietnamští respondenti:

„Ano, každý den chodím na doučování po škole. Učíme se český jazyk, matematiku a prvouku a chodím také na logopedii“ (Dan./př.č. 1).

„Ano, chodím každý den na doučování, tam se učíme češtinu, matematiku a

prvouku“ (Kač./př.č. 3).

„Ano, chodím od pondělí do pátku na češtinu a matematiku“ (Ev./př.č. 5).

„Chodím na doučování skoro každý den. Doučujeme se matematiku a češtinu nebo angličtinu“ (Hyn./př.č. 8).

4. Kdo se s tebou doma připravuje na školu a dělá s tebou domácí úkoly?

Pomoc rodičů 30% resp. Pomoc sourozence 60% resp. Jiná pomoc 10 % resp.

Z přechozích článků vyplývá, že vietnamské děti dochází často po škole do školní družiny nebo na doučování, kde jim vychovatelé a učitelé pomáhají s probranou látkou a s domácími úkoly. Od dotazovaných dětí, které všechny dochází na doučovací kroužek vybraných předmětů téměř denně, bylo zjištěno, že si téměř veškeré domácí úkoly zvládnou udělat právě tam. Pokud si nesou nějaké domácí úlohy s sebou domů, často jim s nimi pomáhají jejich starší sourozenci. Právě oni jsou pro ně důležitým pomocníkem a podporou, jelikož jejich rodiče jsou každý všední den dlouhou dobu v zaměstnání a nemají téměř žádný volný čas na to, aby jim s přípravou do školy pomohli.

„Pomáhá mi bráška a já zase někdy jemu“ (Kub./př.č. 2).

„Pomáhají mi rodiče nebo někdy i brácha, nebo mi pomáhá strejda na doučování“ (Ev./př.č. 5).

„Připravuju se na školu sám nebo mi pomáhá nejvíce sestra“ (Hyn./př.č. 8).

„Učím se sám nebo se sestrami“ (Ad./př.č. 9).

5. Pomáhají ti nějak se školou rodiče? Zkouší tě někdo z rodiny z naučené látky?

Pomoc od rodičů 40% resp. Bez pomoci od rodičů 60% resp.

Na předchozí téma navazuje další otázka, která byla vietnamským dětem položena, a to zda jim pomáhají rodiče s přípravou do školy, zda s nimi dělají pravidelně domácí úkoly nebo je zkouší z probrané látky. Zde se také opět ukazuje, že rodiče nemají tolik času na své děti, kolik by si přáli. Musí často uživit početnou rodinu, zajistit finanční prostředky příbuzným ve Vietnamu nebo splácí dluhy. Nejen, že jsou časově zaneprázdněni, ale také se potýkají s jazykovou bariérou, díky které by často jejich pomoc nebyla ani efektivní. Na vzdělání svých dětí jim ale velmi záleží, tak jim to vynahrazují tím, že jim zprostředkují různá doučování. Naštěstí mají vietnamské děti obvykle hned několik sourozenců, které jim také s učivem pomáhají. To se také potvrzuje u výpovědí respondentů:

„Spíš mi pomáhá bráška“ (Kub./př.č. 2).

„Já si dělám úkoly na doučování, tak mi pomáhá strejda“ (Kač./př.č. 3).

„Rodiče jen trochu, moc tomu učivu nerozumí“ (Hyn./př.č. 8).

„Ano, pomáhají mi trochu s angličtinou“ (Ad./př.č. 9).

Okruh č. 3 Volný čas

Trávení volného času s českými kamarády	Méně časté
Trávení volného času s vietnamskými kamarády	Občasné
Mimoškolní aktivity (kamarádi, rodina)	Nepravidelné
Koníčky	Různorodé

1. Scházíš se s českými kamarády i mimo školu?

Trávení volna s čes. kamarády 40% resp. Trávení volna bez čes. kamarádů 60% resp.

Jelikož ve všední den navštěvuje převážná většina vietnamských dětí po škole doučovací kroužky a volného času jim tedy, na rozdíl od českých dětí, už moc nezbyvá, dá se

předpokládat, že kromě společného navštěvování družiny nemají vietnamské děti moc příležitostí scházet se s českými spolužáky i mimo školní prostředí. Vietnamští žáci tráví svůj odpolední čas na doučování obvykle jen v rámci vietnamské komunity, během pozdního odpoledne jdou pak domů, pomáhají rodičům s domácností, někdy s nimi také tráví čas v obchodě, kde rodiče obyčejně pracují. Je úctyhodné, že se vietnamští rodiče snaží co nejvíce vyplnit volný čas dětí dalším vzděláváním, aby pro ně zajistili lepší život. Je známo, že pro vietnamské rodiče je prvořadé vzdělání jejich dětí. Teprve při jeho zvládnutí nastává prostor pro neformální vzdělání. Vietnamská kultura nezná mít pro sebe tolik volného času, na děti jsou kladena očekávání, aby hlavně dobře studovaly, rozvíjely se a mohly se stát úspěšnějšími než jejich rodiče a mohly se o ně ve stáří dobře postarat. Je však třeba zamyslet se nad tím, zda jim přece jen neposkytnout o něco více prostoru pro sebe, své zájmy a dát jim možnost strávit také volný čas se svými kamarády.

„Moc se s kamarády ze školy nescházím, není kdy“ (Dan./př.č. 1).

„Moc ne. Po škole jdu na doučování a pak si musím doma dělat své věci a pomáhám mamince nebo si hraju se sestrou“ (Maj./př.č. 4).

2. Trávíš volno i s vietnamskými dětmi?

Trávení volna s viet. kamarády 80% resp. Trávení volna bez viet. kamarádů 20% resp.

Jak už bylo řečeno, kvůli důkladné přípravě na školu vietnamským dětem nezbyvá ve všední dny mnoho volného času pro sebe, a tak je pravděpodobné, ať už na otázku týkající se trávení volného času s českými kamarády nebo trávení volna s vietnamskými kamarády můžeme očekávat od respondentů podobnou odpověď. Vícečetnost kladných odpovědí u uvedeného dotazu spočívá hlavně v tom, že vietnamské děti společně navštěvují doučování nebo kroužky vietnamštiny, případně se schází celé vietnamské rodiny i se svými dětmi v místě svého bydliště.

„Když mi zbyde čas, tak ano. Chodím si hrát s kamarádkami před barák nebo k nám domů“ (Kač./př.č. 3).

„Ano, hrajeme si spolu, hrajeme různé hry a děláme závody. Ale je to jen někdy v týdnu, spíš se vidáme o víkendech“ (Tom./př.č. 6).

„Ano, ale jen, když k nám přijdou na návštěvu s rodiči“ (Ad./př. č. 9).

3. Jak trávíš svůj volný čas?

Sportem	20% resp.	S rodiči 40% resp.	S kamarády 40% resp.
---------	-----------	--------------------	----------------------

Z výsledků je zřejmé, že i když mají vietnamské děti zaplněnu velkou část dne přípravou na školu, přeci jen si najdou trochu času na odpočinek a koníčky. Jejich denní program většinou vypadá tak, že po vyučování tráví nějaký čas ve školní družině, odtud přechází do doučovacího kroužku, kde stráví téměř zbytek odpoledne a poté tráví čas doma nebo venku s kamarády. Z rozhovorů vyplynulo, že doma se některé děti ještě učí nebo pomáhají rodičům s vařením nebo úklidem. Občas si chodí hrát ven s ostatními kamarády nebo provozují nějaký sport, večer pak odpočívají doma, hrají hry na počítači, čtou si nebo kreslí, koukají se společně s celou rodinou na televizi. Volný čas českých a vietnamských dětí se sice liší množstvím volného času, ale je třeba brát v potaz, že tato fakta přesto nemusí být platná ve všech případech. Ačkoli mají možná vietnamské děti od rodičů přísnější režim, nedá se říci, že by svůj volný čas netrávily příjemně a nedělaly to, co je baví. Problémem spíše zůstává, že díky pracovnímu vytížení rodičů je jejich společný čas omezen jen na několik málo hodin denně nebo i týdně.

„Připravuju se na hodinu, učím se. Pak, když mi zbyde čas, tak jdu sportovat. Nejradši chodíme běhat s mým bráchou“ (Dan./př.č. 1).

„Chodila jsem na aerobic, ale už nechodím, to mě nebavilo. Ted' chodím na kreslení. Rodiče moc času nemají, vrací se pozdě z práce. Když má maminka trochu čas, tak vaří nebo kouká na televizi. Ale jednou jsme byli např. v ZOO. Také jsme byli společně celá rodina ve Vietnamu, ale táta se musel kvůli práci vrátit dříve“ (Maj./př.č. 4).

„Hraju hry na počítači nebo koukám na pohádky“ (Ev./př.č. 5).

„Hrajeme s kamarády různé hry, chodíme ven“ (Ton./př.č. 7).

„Po škole chodím na doučování, pak pomáhám mamince s úklidem a když je čas, tak jdu ven s kamarádkami“ (Len./př.č. 10).

4. Máš nějaké koníčky? Pokud ano, jaké?

Nejčastější koníčky:

Sport (běh, fotbal, gymnastika, jízda na kole) 50% resp.

Hraní venkovních her 20% resp.

Hraní her na počítači 20% resp.

Kreslení (vaření, sledování televize, čtení) 10% resp.

Vietnamské děti mívají na své záliby a koníčky méně času, učí se mnohem více než české děti, ale výběr jejich koníčků se nijak neliší od českých dětí. Děti nejčastěji tráví svůj volný čas sportem, vietnamští chlapi hrají rádi např. fotbal nebo běhají, vietnamské dívky cvičí gymnastiku nebo se učí kreslit. Tyto aktivity dělají spíše samovolně, jejich rodiče se spíše zaměřují na povinnosti spojené se vzděláváním. Děti většinou nejsou povinni na nějaký kroužky chodit, také proto, že nemají na jejich pravidelné navštěvování čas. Pokud nějaké takové organizované kroužky navštěvují, jedná se o jazykové kurzy, především kurzy vietnamštiny. V této oblasti se tedy dají spatřovat určité nedostatky, především v nedostatečném zapojení rodičů vietnamských dětí do pravidelných volnočasových aktivit.

„Hlavně to běhání. A o víkendu chodíme s rodiči na výlety do přírody nebo hrajeme hry“ (Dan./př.č. 1).

„Kreslím si nebo ráda pomáhám mamince s vařením“ (Ev./př.č. 5).

„Sport, rád si hraju s počítačem nebo koukám na televizi“ (Tom./př.č. 7).

„Chodím hrát fotbal a jezdím na kole“ (Ad./př.č. 9).

„Ráda jezdím na kole a chodím na gymnastiku nebo si čtu“ (Len./př.č. 10).

Okruh č. 4 Rodina

Znalost a komunikace v češtině a vietnamštině u sourozenců	Bezproblémová
Komunikace s rodiči v českém a vietnamském jazyce	Rozličná
Postoj rodičů ke vzdělání	Velmi kladný
Česká chuva ve vietnamské rodině	Vzácná

1. Máš nějaké sourozence? Umí česky? Jakým jazykem s nimi mluvíš?

Děti se sourozenci	100% resp.	Bez sourozenců	0% resp.
Znalost č. jazyka sourozenců	Velmi dobrá 100% resp.	Částečná 0% resp.	Špatná 0% resp.
Společná komunikace v čes. jazyce	ANO 100% resp	NE	0% resp.

Vietnamské rodiny bývají velmi početné a téměř každé vietnamské dítě má alespoň jednoho sourozence. Nejen vietnamské děti mladšího školního věku jsou zvyklé žít v České republice od malička, ale také jejich starší sourozenci, kteří navštěvují vyšší stupeň základní školy nebo střední školu. Jelikož se stává čeština jejich hlavním a nejvíce používaným jazykem, dochází běžně k tomu, že spolu sourozenci hovoří i uvnitř vietnamské rodiny především česky, vietnamsky spolu hovoří výjimečně, hlavně v přítomnosti rodičů.

„Ano, chodí se mnou také na základní školu. Umí česky. Také umí více česky než vietnamsky“ (Dan/př.č. 1).

„Ano, mám dva sourozence, jeden se jmenuje Dan a chodí se mnou na základní školu a druhý je Filip, ten chodí ještě do školky. Oba umí česky mluvit dobře. S bráška mluvíme česky“ (Kub./př.č. 2).

„Mám bráčku, je mu 8 let a česky také umí. Mluvíme spolu česky a někdy vietnamsky, ale vietnamsky tolik neumí“ (Ev./př.č. 5).

„Ano, sestru, s tou si povídáme česky, ale rodiče nám nerozumí“ (Tom./př.č. 6).

2. Jakým jazykem mluvíš s rodiči? Mluvíte doma někdy česky s celou rodinou?

Hl. komunikační prostředek s rodiči Vietnamština 100% resp. Čeština 0% resp.

Mezi vietnamskými dětmi a jejich rodiči jsou patrné velké rozdíly v míře ovládnutí českého a vietnamského jazyka. Děti jsou zvyklé odmalička mluvit česky, používají češtinu ve škole, v družině nebo ve volném čase při komunikaci s českými kamarády, intenzivně se zapojují do české společnosti, zatímco jejich rodiče přišli do České republiky bez jakékoliv znalosti češtiny, celé dny tráví v práci, kde nemají dostatek příležitostí naučit se jazyk dobře, maximálně je jejich znalost omezena na určitou slovní zásobu. Dle dotazovaných dětí je očividné, že mají potřebu mluvit hlavně česky, vietnamsky tedy komunikují a učí se hlavně kvůli svým rodičům. Díky této situaci může docházet k mezigeneračním konfliktům uvnitř samotné vietnamské komunity. Rodiče může znepokojovat, že jejich děti ztrácí vazby k vietnamské kultuře a jejím tradicím, že vietnamsky mluví jen zřídka. Domovem je pro děti převážně Česká republika a jsou v obtížné pozici, kdy si musí uvědomit svou vlastní identitu a tu si umět před svými rodiči případně obhájit.

„S rodiči mluvíme vietnamsky, ale nějaká slovíčka jim nerozumím. Česky mluvíme málo, rodiče umí jen pár slovíček“ (Dan./př.č. 1).

„Maminka moc česky neumí, spíš táta, tak s nimi mluvíme spíš jen vietnamsky. Akorát když mluvíme mezi sebou s bráškou česky a táta něčemu nerozumí, tak se nás ptá, o čem se bavíme“ (Kub./př.č. 2).

„Spíš mluvíme s rodiči jen vietnamsky. Chtějí, abychom tak s nimi mluvili a učili se vietnamsky. Někdy od nás ale chtějí naučit i něco česky“ (Maj./př.č. 4).

3. Záleží rodičům hodně na tom, jak se učíš? Jak to poznáš?

Pozitivní vztah vietnam. rodičů ke vzdělání	ANO 100% resp.	NE 0% resp.
---	----------------	-------------

Úcta ke vzdělanosti je jednou z nevyšších hodnot vietnamské společnosti a je nápadná i u rodičů vybraného vzorku respondentů. Rodiče vedou vietnamské děti ke vzdělání a k lásce k učitelům. Tento tradiční postoj vyplývá z jejich vlastní zkušenosti, kdy jejich život nebyl vždy jednoduchý a neměli takové možnosti dosáhnout ve Vietnamu kvalitního vzdělání a dobrého postavení. Někdy tento fakt může být dán i tím, že pro děti chtějí důstojné vzdělání a místo ve společnosti z toho důvodu, že jsou vystaveni v české společnosti ponížení kvůli jejich vlastní práci a nechtějí, aby jejich děti potkal stejný osud. Rodiče tedy pilně dohlíží na školní výsledky svých dětí od počátku školní docházky až po dobu, kdy se jejich děti hlásí na vysokou školu. Pokud mají tyto jejich potomci výborné studijní výsledky, velmi rádi se jimi pyšní a odměňují je za vysvědčení nebo při oslavách vietnamských svátků drobnými dárky nebo penězi.

„Ano, poznám to tak, že se pořád ptají, každý den, jakou známku jsem dostala. Když mám dobrou známku, tak mají radost. Když slavíme vietnamský svátek dětí, dostanu za dobré známky dárek a peníze“ (Kač./př.č. 3).

„Ano, říkají, že když budu mít samé jedničky, dostanu drahý dárek. Když bych se učila špatně, myslím, že by se nic nestalo, spíš by byli smutní“ (Maj./př.č. 4).

„Ano, jsou rádi, když dostanu jedničku, tak maminka mě chválí. Někdy mi za dobré známky dávají rodiče sladkosti“ (Tom./př.č. 6).

„Záleží jim na tom, říkají, že se musím dobře učit a mít dobré známky, kontrolují mi často žákovskou knížku“ (Hyn./př.č. 8).

4. Máš nebo měl/-a jsi českou babičku na hlídání?

Zkušenost s českou chůvou 30% resp.	Bez zkušenosti s českou chůvou 70% resp.
-------------------------------------	--

Obecně se ví, že má část vietnamských rodin alespoň krátkodobou zkušenost s českou

chůvou neboli „českou babičkou“ na hlídání. Vietnamci, kterým se narodí potomci v České republice, často podnikají a pro nedostatek času se nemohou věnovat svým dětem celý den. Matky nemohou zůstat na mateřské dovolené, ale na to jsou zvyklé už z Vietnamu, kde trvá mateřská dovolená pouze 4 měsíce a poté už matka musí nastoupit zpět do práce, dítě pak přes den většinou zůstává v jeslích nebo se o něj starají prarodiče. V poslední době se i ve Vietnamu začalo využívat služeb chůvy nebo paní na hlídání. Podle dostupných zdrojů využívá v Čechách tuto službu téměř polovina vietnamských rodin. Většinou se jedná o české důchodkyně, které vietnamským dětem nahradí babičku žijící ve Vietnamu. Tyto náhradní babičky pomáhají malým Vietnamcům s lepším zvládnutím českého jazyka a jednodušší integrací do české společnosti, zároveň však mohou způsobit odcizení mezi dětmi a jejich rodiči. U respondentů vyšlo najevo, že mají spíše krátkodobé nebo žádné zkušenosti s českou chůvou uvnitř jejich vietnamské rodiny. Může to být také dáno tím, že si z raného dětství jejich pomoc již nepamatují a dnes jsou již ve věku, kdy navštěvují školní docházku, poté tráví čas ve školní družině a na doučovacím kroužku a rodiče už pro ně tedy nemají využití.

„Ano, když jsem byla menší, českou chůvu jsme měli, byla hodná a taky mi pomáhala s češtinou“ (Kač./př.č. 3).

„Akorát když jsem byl hodně malý, ale to si moc nepamatuju“ (Hyn./př.č. 8).

„Neměla jsem nikdy českou babičku ani tetu na hlídání“ (Len./př.č. 10).

Okruh č. 5 Znalost a užívání jazyka

Vietnamština versus čeština	Rozdílná
Úroveň čtení a psaní ve vietnamštině	Průměrná
Doučování vietnamštiny	Narůstající
Počátky osvojení si českého jazyka a jeho obtížnost	Zvladatelná
Pomoc s jazykovou přípravou	Znatelná
Doučování českého jazyka	Pravidelné

1. Umíš lépe vietnamsky nebo česky?

Lepší znalost češtiny 70% resp. Totožná znalost 10% resp. Vietnamštiny 20% resp.

V rámci používání českého a vietnamského jazyka můžeme pozorovat u vietnamských dětí nezanedbatelné rozdíly mezi oběma jazyky z hlediska úrovně jejich znalosti. Pokud se jedná o děti, které se v České republice narodily nebo sem přišly v raném věku, není pro ně tak obtížné naučit se spontánně česky. U těchto dětí může naopak nastat ta potíž, že pozvolna zapomínají vietnamský jazyk, kterým mluví jen několik hodin denně nebo dokonce týdně pouze se svými rodiči. Může to dojít až tak daleko, že si vietnamské děti přestanou se svými rodiči rozumět. Vietnamští rodiče začínají tento problém pocíťovat a začínají čím dál častěji posílat své děti na doučování vietnamštiny. Dotazované děti ovládají velmi dobře český jazyk, některé z nich velmi dobře i vietnamský jazyk, i když ne na tak dobré úrovni, snaží se v něm díky svým rodičům zdokonalovat docházením na doučování vietnamštiny.

„Více umím česky, trošku i vietnamsky, ale někdy si nemůžu vzpomenout na nějaká slovíčka“ (Maj./př.č. 4).

„Umím lépe česky, vietnamsky se mi moc nechce mluvit“ (Tom./př.č. 6).

„Lépe asi umím česky, ale mluvím i vietnamsky“ (Hyn./př.č. 8)

2. Umíš vietnamsky číst i psát?

Čtení ve viet. jazyce	30% resp.	Psaní ve viet. jazyce	0% resp.
Čtení i psaní ve viet. jazyce	70 % resp.	Žádná znalost	0% resp.

Vietnamské děti mladšího školního, které nastoupí do české školy, mají intenzivnější vztah s českým prostředím, s českými kamarády a tedy i českým jazykem. Nezbyvá už tolik času a příležitostí rozvíjet i znalost vietnamského jazyka, který je nezbytný pro komunikaci uvnitř rodiny. Sourozenci mezi sebou mluví často česky, vietnamsky tedy mluví pouze

s rodiči. Písemná forma jazyka je tedy velmi omezená, což dokazují i výpovědi vietnamských dětí samotných. Průměrnou znalost vietnamštiny má sice většina, ale přiznávají, že s písemnou formou jsou na tom hůře než se čtením.

„*Spíš umím číst než psát*“ (Kub./př.č. 2).

„*Umím číst i trošku psát*“ (Maj./př.č. 4).

„*Ano, ale psát vietnamsky je těžší*“ (Hyn./př.č. 8).

„*Číst a psát neumím tolik jako mluvit, ale učím se to*“ (Ad./př.č. 9).

3. Chodíš někam na výuku vietnamštiny?

Navštěvování kroužku vietnamštiny ANO 50% resp. NE 50% resp.

Znalost dvou odlišných jazyků je nejen prospěšná, ale český jazyk je důležitým nástrojem, bez kterého by se vietnamské děti nemohly správně integrovat do společnosti, vietnamský jazyk je zase důležitý pro společnou komunikaci s rodiči. Úroveň znalosti vietnamštiny není sice u dětí, s kterými byl proveden rozhovor, na tak dobré úrovni, ale důležité je, že v současné době čím dál více těchto dětí začíná docházet na kurzy vietnamštiny. Praxe ukazuje, že zvládání obou jazyků děti nijak nezatěžuje a navíc se tato znalost podle posledních výzkumů podílí na fyzickém rozvoji mozku.

„*Ano, občas chodím k jedné paní na doučování vietnamštiny*“ (Kub./př.č. 2).

„*Ano, chodím na vietnamštinu chodím už asi rok*“ (Maj./př.č. 4).

„*Ano, chodím jednou týdně*“ (Ev./př.č. 5).

4. Kdy ses naučil/-a česky? Bylo pro tebe ze začátku těžké naučit se česky?

Zkušenost s čes. jazykem	Odmalička	90% resp.	Později	10% resp.
Začátky zvládnutí českého jazyka	Obtížné	40% resp.	Bez obtíží	60% resp.

U vietnamských dětí, které se nenarodily ve Vietnamu, ale v České republice je třeba zvážit, pokud se česky učily už před nástupem školní docházky, kde se narodily, jak dlouho a kde se jazyk učily, zda navštěvovaly základní školu ve Vietnamu atd. Pro každého člověka je vždy těžké naučit se ke svému mateřskému jazyku ještě další cizí jazyk. Tuto skutečnost by si měl uvědomit i pedagog, kterému takové dítě přibude do třídy a pomoci mu s jeho zvládnutím, ať už prostřednictvím multikulturní výchovy, pomůcek v podobě učebnic českého jazyka pro cizince nebo tím, že mu věnuje nějaký čas navíc i po školním vyučování. U respondentů se žádné problémy s počátky zvládnutí českého jazyka neukázaly. Děti sice přiznávají, že český jazyk nepatří mezi nejjednodušší vyučovací předmět, ale jelikož ho začaly ovládat už dávno před začátkem školní docházky, nemají s ním žádné větší problémy. Výjimkou tvoří respondentka, která přešla z Vietnamu a zkušeností z vietnamské školky půl roku před nástupem do první třídy, a která pomoc učitele potřebovala.

„Když jsem přišla z Vietnamu, nejdřív jsem vůbec neuměla česky. Nejdřív jsem se učila česky doma s rodiči, to jsem se učila čísla a pak číst a psát. To trvalo asi dva měsíce a pak už jsem se učila ve škole. Bylo to pro mě ze začátku těžké, ale paní učitelka mi pomohla“ (Kač./př.č. 3).

5. Kdo ti se zvládnutím českého jazyka nejvíce pomohl?

Pomoc rodičů 10% resp. Pomoc sourozenců 30 % resp. Pomoc učitelů 60% resp.

Pokud mají vietnamské děti jakékoliv problémy se zvládnutím českého jazyka, víme, že není možné spoléhat se úplně na pomoc ze strany jejich rodičů, kteří jsou na tom často s úrovní znalosti českého jazyka ještě daleko hůře. Takový rodič by měl umět vyhledat pomoc jinde, např. prostřednictvím doučovacích kroužků. Pomoc ze strany učitelů ve škole je také velmi důležitá. Výzkum ukazuje, že pokud se jedná o respondenty, kteří žijí

v České republice od doby svého narození, jedná se u těchto dětí o běžné problémy jako mají jejich čeští spolužáci. Pokud vietnamské děti přeci jen mají nějaké větší obtíže v českém jazyce, mohou se spolehnout na pomoc učitelů ve škole i na doučovacím kroužku.

„Hodně mi pomohla paní učitelka. Pak také rodiče“ (Kač./př.č. 3).

„Asi paní učitelka a učitel na doučování“ (Ev./př.č. 5).

„Nejvíc mi pomohla paní učitelka ve škole“ (Hyn./př.č. 8).

„Nejvíc mi pomáhají učitelé a sestry“ (Ad./př.č. 9).

6. Chodíš na doučování češtiny?

Návštěva doučovacího kroužku čes. jazyka	ANO	100% resp.	NE	0% resp.
--	-----	------------	----	----------

Vietnamské děti jsou zvyklé v Čechách docházet na doučování vybraných předmětů, mezi které patří hlavně český jazyk. Některé vietnamské děti mohou zápasit s českým jazykem, jiné zase více s vietnamštinou. Rodiče umožňují těmto dětem navštěvovat často doučování obou jazyků. Sami vietnamští rodiče dobře vědí, že bez českého jazyka je život v majoritní společnosti velmi obtížný, a tak svým dětem platí doučování češtiny a pomáhají jim v tom, aby s češtinou neměly problémy hlavně ve škole.

„Ano, chodíme ještě s ostatními kamarády každé odpoledne za panem učitelem, který nás doučuje češtinu, matematiku a prvouku“ (Dan./př.č. 1).

„Na doučování češtiny chodím, abych měl ve škole dobré známky a kvůli rodičům“ (Kub./př.č. 2).

„Ano, chodím každý den po škole“ (Len./př.č. 10).

Okruh č. 6 Integrace

Vztahy se spolužáky	Pozitivní
Zájem spolužáků o vietnamskou kulturu	Dostatečný
Zkušenosti s diskriminací	Ojedinělé
Vztah k České republice	Velmi kladný
Negativa života v České republice	Žádná
Vztah k Vietnamu	Různorodý
Příbuzní ve Vietnamu, návštěvy Vietnamu	Individuální
Dodržování vietnamských tradic	Důležité
Dodržování českých tradic	Obvyklé
Vnímání domova Vietnam vs. ČR	Česká republika

1. Měl/-a jsi problémy skamarádít se v české škole s novými spolužáky? Máš mezi nimi hodně kamarádů?

Negativní zkušenost se školou	ANO	0%	resp.	NE	100%	resp.
Pozitivní vztahy se spolužáky	ANO	100%	resp.	NE	0%	resp.

České děti mladšího školního věku jsou zvyklé navštěvovat základní školu spolu s jejich vietnamskými spolužáky. Dle různých výzkumů je známo, že vietnamské děti jsou v kolektivu oblíbené, nemají větší problémy se začleněním se více než jejich čeští spolužáci. Některé děti, s nimiž byl proveden rozhovor, uvádí, že byl pro ně zvláštní pocit nastoupit do první třídy do neznámého kolektivu dětí, jiný respondent uvedl, že byl ze začátku ostýchavý. V tomto případě se nejedná o žádný problémový případ, ale o běžnou situaci, která může potkat i ostatní děti. Každé vietnamské dítě potvrdilo, že má s ostatními spolužáky kladné vztahy, tyto vztahy jsou zřejmě oboustranné. Děti mluvily o tom, že mají ve škole hodně kamarádů, o svých kamarádech hovořili pěkně.

„Neměl jsem žádné problémy. Mám hodně kamarádů, jsou hodní i zlobiví, někteří

mají hodně poznámek“ (Dan./př.1).

„Bylo to ze začátku divné, bylo to pro mě trochu těžší. Ale spíš bylo ještě těžší učení ze začátku. Kamarádů mám ve škole hodně, jsou hodní, dáváme si na Vánoce dárky“ (Maj./př.č. 4).

„Ne, jen jsem se trochu styděl. Spolužáci na mě byli hodní. Kamarádů mám ve škole hodně, mám je rád a trávím s nimi hodně času“ (Tom./př.č. 7).

2. Zajímají se tví spolužáci např. o vietnamská slovíčka nebo vietnamskou kulturu?

Zájem o Vietnam	ANO 0% resp.	NE 100% resp.
Zájem o vietnamská slovíčka	ANO 60% resp.	NE 40% resp.

České děti jsou dnes běžně zvyklé docházet do třídy s vietnamskými dětmi, udržovat s nimi kamarádské vztahy nebo s nimi trávit volný čas. Možná právě proto, že jsou vietnamské děti dostatečně integrované, jejich čeští spolužáci si u nich nevšímají žádných rozdílů, případně se již o Vietnamu dozvěděli z jiných zdrojů, např. ve škole, od rodičů, z televize atd. Protože děti Vietnamců ovládají kromě českého jazyka na různé úrovni také jazyk vietnamský a občas ho používají, jejich spolužáci a kamarádi se spíše zajímají o význam vietnamských slovíček. Tito kamarádi vnímají vietnamštinu jako hodně odlišný a atraktivní jazyk, některá slovíčka možná i jako legrační, a tak se stává, že se o přestávkách nebo ve volném čase zajímají, jak se které slovo řekne vietnamsky.

„O Vietnamu si se spolužáky nepovídáme. Ani, nevím, jestli znají Vietnam“ (Kub./př.č. 2).

„Ano, zajímají je hlavně slovíčka, např. jak se řekne čaj, moře, atd.“ (Kač./př.č. 3).

„Znají pár slovíček, naučila jsem je např. jak se řekne táta, máma, ahoj. Jinak asi o Vietnamu nic moc neví“ (Maj./př.č. 4).

„Když mluvím vietnamsky, tak to po mně děti opakují. Naučil jsem je říkat ahoj vietnamsky. Některá slovíčka jsou pro ně srandovní“ (Tom./př.č. 6).

3. Posmívat se ti někdo, že jsi Vietnavec/-ka? Pokud ano, jak?

Zkušenost s diskriminací	ANO	10% resp.	NE	90% resp.
--------------------------	-----	-----------	----	-----------

Všechny děti jsou citlivé na jakékoliv zobecňující zhodnocení. Vietnamské děti, které přijdou nově do školy mezi ostatní české spolužáky, mohou vnímat odlišnosti týkající se především jejich vzhledu a mohou přemýšlet nad tím, jak je kolektiv přijme, zda se jim nebude posmívat za to, jak vypadají nebo jak mluví. Učitel ve škole by měl pomoci tomu předejít a takovým dětem pomoci s jejich začleněním, vychovávat děti ve třídě k toleranci a proti rasismu. U vietnamských dětí obecně, i dle výpovědí respondentů však tyto děti nemají žádné problémy s běžným přijetím do kolektivu. Zvláště děti mladšího školního věku si nejsou vědomy mezi sebou žádných odlišností, a tak mají vietnamské děti ve škole spoustu českých kamarádů. Pouze jeden dotazovaný žák uvedl, že se ve svém životě setkal s určitým druhem diskriminace, ostatní děti vyvrátily jakoukoliv zkušenost s narážkami neb posměchy týkající se např. barvy jejich pleti.

„Ne, nikdy“ (Kub./př.č. 2)

„Mně ne, ale mému bráškovvi se posmíval jeden kluk a chtěl mu vzít nové kolo, které dostal od rodičů“ (Maj./př.č. 4).

„Ne. Já mám i více spolužáků Vietnamců, tak jsou děti,“ (Ev./př.č. 5).

4. Co se ti líbí na České republice?

Kamarádi	60% resp.
Bydlení, zvířata, příroda	30% resp.
Ostatní (sníh, sport, dopravní prostředky)	10% reps.

Děti vietnamské příslušnosti mladšího školního věku žijí v Čechách se svými rodiči od narození, postupně se integrují do české společnosti a dá se říci, že mají k České republice silný vztah. Mají zde kamarády, vyhovuje jim zdejší klima, obdivují zdejší přírodu. Dá se tedy vyhodnotit, že ať už mají zkušenost se životem ve Vietnamu nebo nemají, Českou republiku si oblíbily a nachází na ní mnoho pozitivního.

„Líbí se mi tady vlaky a tramvaje, to ve Vietnamu není. A krásná zvířata“
(Kač./př.č. 3).

„Je to tu trošku lepší než ve Vietnamu. Není tu moc horko a padá tu sníh“
(Maj./př.č. 4)

„Asi kamarádi a bydlení a také české jídlo“ (Hyn./př.č. 8).

„Asi všechno. Hodně taky příroda“ (Ad./př.č. 9).

5. Vadí ti něco na Čechách nebo České republice?

Negativa v ČR	ANO	0% resp.	NE	100% resp.
---------------	-----	----------	----	------------

Je vidět, že vietnamské děti jsou s životem v České republice spokojené. Shodně uvádí, že je nenapadají žádná negativa v souvislosti s místním životem. Pokud mají některé z dětí zkušenost se životem ve Vietnamu nebo jim jsou informace zprostředkovány rodiči, jsou si většinou vědomy toho, že životní podmínky v České republice jsou stále lepší než ve Vietnamu.

„Nic mi nenapadá. Tatínek říkal, že tady se máme lépe.“ (Kub./př.č. 2).

„Nic mi nevadí“ (Maj./př.č. 4).

„Nevadí mi nic“ (Len./př.č. 10).

6. Co ti vadí nebo se ti naopak líbí na Vietnamu?

Zápory:

Počasí 60% resp.

Dopravní prostředky 30% resp.

Hluk 10% resp.

Klady:

Jídlo, moře, příroda 70 % resp.

Počasí, bydlení 30 % resp.

Česká republika a Vietnam jsou dvě velmi odlišné země a životní podmínky obou zemí jsou značně rozdílné. Přesto se v každé zemi najde něco, co se nám připadá pozitivní, ale i co nám připadá negativní. Vietnamské děti, které měly tu možnost Vietnam poznat ve věku, kdy si z jeho návštěvy ještě něco pamatují, mluví většinou o Vietnamu hezky, avšak oproti životu v Čechách spatřují na životě ve Vietnamu i jeho negativní stránky. V rámci interview hovořily hlavně o velkém hluku, horkém počasí nebo o ucpaných komunikacích motorkami. Naopak kladně hodnotily děti vietnamské jídlo, vietnamské moře a přírodu. Téměř polovina respondentů se narodila v České republice a dosud Vietnam ani neměla možnost navštívit. Bližší vztah k Vietnamu se tedy dá předpokládat u dětí, které do Vietnamu jezdí pravidelně. U obou skupin je však evidentní bližší vztah k České republice.

„Moc si toho nepamatuji, byl jsem ještě malinký. Byl jsem tam naposledy na návštěvě jednou asi tři dny s rodiči. Akorát vím, že tam bylo vedro. Když jsme navštívili babičku a příbuzné, tak se mi také líbilo jejich bydlení a bylo tam dobré jídlo“
(Dan./př.č. 1).

„Líbí se mi, že je tam moře, krásná příroda a stromy a jídlo. A nelíbí se mi, že tam nejsou auta skoro vůbec“ (Kač./př.č. 3).

„Líbí se mi tam, ale vadí mi, že je tam horko. Také mám dobrý zážitek, že jsme tam lezli s rodiči po skalách. A bylo tam dobré jídlo, trochu jiná zelenina a ovoce. Ve Vietnamu

je strašný rachot, všude jezdí motorky“ (Maj./př.č. 4).

*„Moc si Vietnam nepamatuji. Naposledy jsem tam byl jako hodně malý“
(Hyn./př.č. 8).*

7. Máš ve Vietnamu nějaké příbuzné (babičku, dědečka)? Jak často tam s rodinou jezdíš?
Stýská se ti po Vietnamu?

Příbuzní ve Vietnamu	ANO	100% resp.	NE	0% resp.
Pravidelná návštěva Vietnamu	ANO	20% resp.	NE	80% resp.
Silný vztah k Vietnamu	ANO	20% resp.	NE	80% resp.

Zatímco vietnamské děti bydlí se svými rodiči v České republice, jejich prarodiče žijí ve Vietnamu a právě hlavně díky nim přetrvávají jejich vazby s Vietnamem. Vietnamští rodiče mají stále silný vztah k Vietnamu a rádi se tam pravidelně vrací. Mají také povinnost postarat se ve stáří o své rodiče, kterým také pravidelně posílají do Vietnamu peníze. Vietnamští respondenti uvedli, že s příbuznými komunikují hlavně prostřednictvím telefonu, některé děti Vietnam a své příbuzné ani neviděli, některé se tam v brzké době s celou rodinou teprve chystají. Jak vyplývá z předchozích otázek, děti znají Vietnam a své babičky a dědečky především z fotografií nebo vyprávění svých rodičů. Vietnam kolikrát ani nikdy nenavštívily, je tedy pochopitelné, že téměř žádný stesk po Vietnamu nepocítují, spíše se jednou na takovou návštěvu těší, jsou zvědavé, jak to ve Vietnamu vypadá. Výjimkou mohou být děti, které strávily část svého dětství ve Vietnamu a do Vietnamu se pravidelně vrací, k Vietnamu tedy mají silnější vztah.

„Ano, máme tam příbuzné, jezdíme tam za nimi často, dříve jsme tam u nich bydleli. Je to v Hanoji. Stýská se mi po Vietnamu. Od té doby, co tady bydlíme, jsem tam byla třikrát“ (Kač./př.č. 3).

„Ano, máme tam příbuzné, dědeček už zemřel a babička zůstala sama a pak mám ještě druhou babičku a dědečka. Jezdíme tam celkem málo, naposledy jsem tam byla, když mi bylo 5 let. Za nedlouho pojedeme k nim na návštěvu. Babička se bojí letět sem. Zase

tolik se mi nestýská“ (Maj./př.č. 4)

„Máme tam babičku, ale ještě jsem za ní nebyla. Ani rodiče moc o Vietnamu nemluví. Ale už tam několikrát byli sami a maminka mi slíbila, že tam někdy pojedeme všichni spolu. Akorát jsem viděla fotky, na kterých byla babička. Babičce někdy volám a tatínek říkal, že má u babičky ve Vietnamu i svůj vlastní pokoj“ (Ev./př.č. 5).

8. Dodržujete v Čechách nějaké vietnamské tradice a svátky? Jaké?

Dodržování viet.tradic	ANO	80% resp.	NE	20% resp.
------------------------	-----	-----------	----	-----------

Dodržování tradičních vietnamských hodnot je i součástí vietnamských rodin žijících v Čechách. Vietnamští rodiče mají k původním tradicím silný vztah a ten se snaží přenést i na své děti, které jsou ale také ovlivňovány českou společností a tím i českými tradicemi. Např. ve škole běžně slaví děti ve třídě Vánoce. Tam, kde je ve třídě vietnamské dítě, by měl učitel představit nejen české tradice, ale i odlišnou vietnamskou kulturu, aby tak pomohl dětem pochopit a respektovat obě kultury a pomohl tak i předejít různým rasistickým postojům. Z předchozích výsledků vyplynulo, že na 1. stupni ne vždy zapojují učitelé do vyučování prostřednictvím multikulturní výchovy prezentací odlišných kultur.

V rámci rodinného prostředí obvykle slaví rodiny stejné vietnamské svátky jako ve Vietnamu. Nejznámějším svátkem v roce je Nový rok neboli Tet, velmi oblíbený je také svátek dětí neboli svátek nazývaný se Tet Trung Thu, který je určen především dětem. Rodiče se snaží zachovat tyto svátky v přízni svých dětí a přejí si, aby je později předávaly na další generace. Informace poskytnuté od dětí dokazují, až na malé procento výjimek, pravidelné dodržování vietnamských tradic a svátků a jejich oslav. Děti nadšeně vyprávěly, jaké druhy svátků slaví, co o svátcích dělají, jaké dostávají dárky. Dá se tedy říci, že ještě tato generace dětí, která už je spíše ovlivněna českým prostředím a jeho kulturou, bude mít v sobě tyto vietnamské tradice zakořeněné.

„Slavíme svátek dětí, dostaneme obálku s penězi pro štěstí a slavíme vietnamský Nový rok, to pak s rodiči uklízíme, zdobíme byt, vaříme dobrá jídla.“
(Dan./př.č. 1).

„Vietnamský nový rok nebo svátek dětí. Vaříme pak jídlo a jdeme ven k příbuzným a dáváme jim dárky a někdy peníze“ (Kač./př.č. 3).

„Slavíme např. svátek dětí, když máme samé jedničky na vysvědčení, tak dostáváme dárky. Na Nový rok chodíme na oslavu, tam tancujeme a zpíváme, máme tam vystaveného draka“ (Maj./př.č. 4).

9. Slavíte doma nějaké české svátky? Jaké?

Dodržování čes. tradic ANO 80% resp. NE 20% resp.

Tradiční české svátky vietnamské rodiny přejali především kvůli svým dětem. Ty jsou na jejich slavení zvyklé ze školy i z běžného českého prostředí a rodiče se tomu nijak nebrání, nejspíše také z důvodu, aby nebyly nebyly smutné, že na rozdíl od svých českých spolužáků nedostaly žádné dárky, aby nebyly odlišovány. Nejčastěji dodržované svátky jsou Vánoce a Velikonoce. Ze zodpovězených dotazů vyplývá, že u vietnamských dětí jsou nejoblíbenější právě Vánoce, kdy dostávají od rodičů vysněné dárky. Nově také začínají slavit vietnamské rodiny narozeniny svých dětí. Oslava narozenin ve Vietnamu nebyla dříve běžná, má zde zatím krátkou tradici. Vietnamské děti tedy mají tedy tu výhodu, že mají příležitost důvěrně poznat obě dvě kultury a jejich tradice, z jejichž znalostí můžou v dospělosti těžit.

„Ano, slavíme Velikonoce a také Vánoce“ (Kub./př.č. 2).

„Vánoce, Velikonoce a Silvestr, někdy i narozeniny. Ve Vietnamu se narozeniny neslaví“ (Tom./př.č. 7).

„Nejradši slavíme Vánoce. Dostáváme hodně dárků.“ (Hyn./př.č. 8).

10. Považuješ za svůj domov Vietnam nebo Českou republiku?

Vietnam	10% resp.	Česká republika	80% resp.	Obě země	10% resp.
---------	-----------	-----------------	-----------	----------	-----------

Z dosavadních výsledků se ukázalo, že převážná část vietnamských dětí, která navštěvuje 1. stupeň základní školy, je narozená v Čechách, některé z těchto dětí mají dokonce české státní občanství. Vietnamské děti hovoří plyně česky, navštěvují české základní školy, stýkají se s českými kamarády, působí na ně česká kultura. Není tedy divu, že označují za svůj domov Českou republiku. Tímto pohledem se samozřejmě liší od svých rodičů, kteří tráví dny spíše v prostředí vietnamské komunity, používají vietnamský jazyk a uznávají hlavně vietnamské tradice. Žijí sice zde, aby si vydělali na lepší život a zajistili svým dětem lepší život a vzdělání, ale jejich domovem je Vietnam, někteří Vietnamci dokonce doufají, že se do Vietnamu jednou vrátí. Ovšem i u dětí, které mají zkušenost s životem v obou zemích, může dojít ke střetu dvou identit. Dítě si není zcela jisté, kde je jeho místo, cítí se být částečně Vietnamcem i Čechem a do budoucna si bude muset svou identitu zvolit.

„Jsem spokojený tady“ (Dan./př.č. 1).

„Dříve jsem žila ve Vitnamu a s rodinou se nám tam líbilo. Rodiče by asi také byli raději ve Vietnamu. Nevím, kde bych jednou chtěla žít, jestli v České republice nebo ve Vietnamu. Ale líbí se nám i v České republice“ (Kač./př.č. 3).

„Českou republiku, protože jsem tady zvyklá“ (Maj./př.č. 7).

„Chci být v České republice“ (Tom./př.č. 6).

„Asi v České republice“ (Len./př.č. 10).

2.2 Shrnutí a závěr

Česká republika má relativně dlouhodobou zkušenost s přítomností vietnamského etnika. První vietnamští příslušníci přijížděli do Čech za lepším vzděláním a dosažením vyšší kvalifikace a poté se vraceli zpět do své vlasti. Od 90. let 20. století do České republiky začala přijíždět další vlna Vietnamců, která měla za cíl usadit se tu natrvalo. Ty vietnamské rodiny, kterým se to podařilo, si s sebou přivezli své děti, nebo se jim děti narodili až po přestěhování se do České republiky. Díky těmto dětem se v posledních letech začíná vietnamská komunita v očích Čechů značně proměňovat. Vietnamské děti, převážně narozené již v České republice, zde navštěvují české školy, čeština je jejich hlavním jazykem a díky tomu se hladce integrují do české společnosti. Diplomová práce nejprve popisuje migraci Vietnamců do České republiky od jejich počátků do současnosti a zabývá se historickým vývojem vzájemných česko-vietnamských vztahů. Vietnamská společnost si velmi zakládá na svých tradicích, které se snaží předávat svým dětem, a tak se další část práce věnuje vietnamskému náboženství a vietnamským kulturním tradicím a oslavám. Jelikož se jedná o kulturu značně odlišnou od české kultury, současně je věnována jedna kapitola kulturním zvláštnostem a odlišnostem. Vedle českého jazyka používají dnes vietnamské děti žijící v České republice jako dorozumívací prostředek s rodiči také vietnamštinu, proto je vhodné představit její typické znaky a největší rozdíly s češtinou a dále nastínit jazykovou situaci jak vietnamských dětí, které používají oba jazyky současně, tak dospělých Vietnamců, u nichž je vliv češtiny v jazyce stále nedostatečný. V diplomové práci je dále pohlíženo na tradiční vietnamské vzdělání, současný vzdělávací systém ve Vietnamu a možné aktuální problémy s ním spojené. Úcta ke vzdělání je nejdůležitějším dědictvím tradiční vietnamské kultury, která je také velmi ovlivněna konfucianismem. Pro vietnamské rodiče je v životě nejzásadnější, aby jejich děti dosáhly co nejvyššího vzdělání, což se projevuje i na jejich školních výsledcích. Je zde přiblíženo také postavení učitele, jelikož Vietnamci chovají k učitelům velký respekt a lásku a snaží se tyto hodnoty předávat i svým dětem. Navazující kapitola poté charakterizuje mentalitu vietnamských příslušníků, přibližuje jejich život v České republice a jejich vzájemné vztahy s českými obyvateli, které mohou být u dospělých Vietnamců problematické, a to především díky jejich jazykové bariéře a nedostatku času. Tato problematika je pak více přiblížena v kapitole týkající se integrace Vietnamců do české společnosti a řeší, co integraci může

pomoci, nebo naopak co jí brání. Poslední téma teoretické části práce poukazuje na odlišnosti vietnamských a českých dětí mladšího školního věku, které navštěvují 1. stupeň základní školy. Přestože vietnamské a české děti mezi sebou nepozorují žádné rozdíly, nelze zapřít, že se jedná o dvě značně odlišné kultury, jejichž zakořeněnost má vliv na jejich mentalitu a chování. Tato kapitola tedy poukazuje na tyto odlišnosti vietnamských dětí. Znalost těchto odlišností je nezbytná především pro učitele, kteří vyučují děti z vietnamského etnika, a která může oběma stranám napomoci k efektivnější komunikaci. Praktická část se blíže zabývá mentalitou dětí z vietnamského etnika na 1. stupni základní školy. Pomocí zvolené metody rozhovoru zkoumá mentalitu vietnamských dětí, její příčiny a odlišnosti, její vliv na školní vzdělávání dětí, ale také na jejich soukromý život. Zodpovídá otázky týkající se jejich školních výsledků, s jakými problémy se ve škole děti potýkají nebo v čem naopak vynikají, jak a s kým se připravují na školu, zjišťuje míru jejich integrace do české společnosti, jaký vliv má na ně rodina a také současné působení dvou kultur. Empirické šetření zahrnuje 10 vietnamských respondentů mladšího školního věku. Každému z těchto respondentů bylo prostřednictvím interview položeno 36 otázek rozdělených do 6-ti okruhů. Jednotlivé otázky byly postupně analyzovány a jejich výsledky zpracovány. Empirické šetření a jeho výsledky potvrdily téměř všechny uvedené domněnky týkající se vietnamských dětí a jejich mentality, avšak došlo i k několika málo překvapivým závěrům, které sice mohou být individuální a nemusí platit na větší množství dětí, ale ve výsledcích se objevily. U dotazovaného vzorku vietnamských dětí byla nejprve zkoumána oblast školního vyučování. Většina dotazovaných dětí se narodila v České republice, ostatní přišli z Vietnamu jako malé děti. Pokud mělo nějaké dítě zkušenost s navštěvováním české i vietnamské školy, opět se potvrdily rozdíly ve vzdělávacím systému. Děti např. neznají z Vietnamu některé vyučovací předměty, přesto se na novou školu v Čechách vietnamské děti dobře adaptují, svou pílí a houževnatostí se rychle dokáží přiblížit českým dětem, a tím se setrou jakékoliv rozdíly v úrovni jejich všeobecných znalostí. Neprokázaly se ani žádné další problémy, které by jim pobyt ve školním prostředí znesnadňovaly. Jako u každého jiného žáka se u nich objeví předměty, které zvládají obtížněji nebo naopak ty, ve kterých vynikají. U dětí Vietnamců se potvrdila skutečnost, že velká část z nich vyniká v matematice a pro většinu dětí je i nejoblíbenějším předmětem. To může být dáno tím, že ve Vietnamu je vzdělávání odjakživa zaměřeno na matematiku a memorování a děti mají tuto vlastnost v sobě zakódovanou. Memorování se překvapivě

u dětí neprokázalo, naopak jim učení se nazpaměť nevyhovuje. Jelikož tyto děti ovládají český jazyk odmalička, nevyskytly se u nich žádné zvláštní potíže, to opět prokazuje fakt, že vietnamské děti používají češtinu jako svůj hlavní jazyk, kterým mluví převážnou část dne. U některých dětí byly zjištěny jen momentální potíže, konkrétně se skloňováním.

Je pravdou, že vietnamština žádné skloňování nezná, ale také je faktem, že tento gramatický jev dělá problém i jejich českým spolužákům. Můžeme také dosvědčit zájem rodičů o vzdělání svých dětí. Rodiče vietnamských dětí vynakládají veškeré úsilí i finanční prostředky, aby dětem umožnili dále se vzdělávat. Děti tedy dochází pravidelně každý den po škole na doučování vybraných předmětů. Opět se zde musí potvrdit souhlas s tvrzením, že rodiče nemají kvůli svému pracovnímu vytížení téměř žádný volný čas, také jsou ale znevýhodněni jazykovou bariérou, a tak se snaží svým dětem alespoň dopřát kvalitní vzdělání a učitele na doučování, kteří jim místo nich pomohou s přípravou na školu. Velkou pomoc mají ale také děti ve svých sourozencích, které ovládají český jazyk stejně jako oni a pokud jsou starší, mohou jim tak nahradit pomoc rodičů. Díky pečlivé přípravě na školu opět vyšlo najevo, že vietnamské děti nemají tolik volného času jako jejich čeští spolužáci. S českými dětmi se schází po vyučování spíše jen ve školní družině. Zbytek svého volna tráví na doučovacím kroužku nebo doma, příp. s vietnamskými kamarády v okolí svého bydliště. Jak se předpokládalo, vietnamské děti sice mají stejné koníčky jako české děti, ale téměř vůbec nenavštěvují žádné organizované kroužky, kde by tyto dovednosti mohly lépe rozvíjet. Aktuální je pro ně pouze navštěvování kroužků vietnamštiny, ale zde se opět schází jen s dětmi z vietnamské komunity. Vietnamština se také ukázala jako důležitý prostředek, který je nezbytný pro komunikaci dětí a rodičů, které by se bez navštěvování jeho výuky buď vietnamsky pořádně nenaučily, nebo ji pomalu začaly zapomínat. Potvrdilo se i to, že špatná znalost českého jazyka rodičů je stále značná, děti jsou zvyklé celý den používat češtinu a při příchodu rodičů ji musí doma vyměnit za vietnamštinu. Ukázalo se, že písemná forma vietnamštiny je pro děti obtížnější, ale pokud se budou dále pravidelně vietnamštinu doučovat, určitě rychle docílí její dobré znalosti. Jedinou výjimkou, kdy uvnitř rodiny používají vietnamské děti češtinu, je komunikace s jejich sourozenci. Na používání českého jazyka jsou děti odmala zvyklé a vietnamštinu spíše používají jen kvůli svým rodičům. Osvědčilo se, že s českým jazykem pomáhají dětem Vietnamců hlavně učitelé nebo sourozenci, případně česká chůva, se kterou má nemalé procento vietnamských dětí zkušenost. Co se týče problematiky

integrace výzkum opět dosvědčil, že se druhá generace vietnamských dětí žijící víceméně od narození v České republice bez problému začleňuje do nového třídního kolektivu, snadno se oproti rodičům integruje i do české společnosti vůbec. Děti potvrdily, že mají mezi českými spolužáky spoustu kamarádů, tráví s nimi každou chvíli volného času a mluví o nich převážně kladně. Opět se potvrdilo, že čeští spolužáci, zvláště ve věku na 1. stupni základní školy, si neuvědomují rozdíly mezi nimi a jejich vietnamskými spolužáky. Zaznamenají akorát fakt, že vietnamské děti někdy používají vietnamská slovíčka a projevují zájem vietnamský jazyk lépe poznat. Dalším z překvapivých zjištění je fakt, že české děti se o Vietnam nezajímají, ve škole vietnamskou kulturu moc neprobírají. Dle slov vietnamských dětí si ani ony samy nejsou jisté, jestli jejich spolužáci vůbec vědí, co je Vietnam za zemi. Avšak důležitou skutečností je to, že se neprokázala přímá zkušenost vietnamských dětí s rasovou diskriminací, tato skutečnost odpovídá i výše uvedeným poznatkům, že české děti jsou zde náležitě integrované a tento problém se může spíše objevit mezi dospělými. Není tedy divu, že jsou vietnamské děti v České republice spokojené, na české zemi nachází mnoho kladů a žádná negativa je nenapadala. Kamarády a rodiče mají v Čechách, líbí se jim česká škola, česká příroda atd., ovládají český jazyk, jsou ovlivněny českou kulturou, a proto mají vztah spíše k České republice a vnímají ji také jako svůj domov. K Vietnamu má vztah jen malé procento dětí, jelikož nejméně jejich polovina, která zde trvale žije, Vietnam ani nikdy nenavštívila. K Vietnamu mají vztah hlavně jejich rodiče, které se tam narodili a mají tam část svého příbuzenstva, které jednou za čas jezdí navštěvovat. V dětech se snaží vzbudit zájem o Vietnam, předat jim hodnoty tradiční vietnamské společnosti, které jsou pro ně velmi důležité. Vietnamské děti znovu potvrdily, že z tohoto důvodu slaví vietnamské rodiny v Čechách všechny významné vietnamské svátky, a jelikož jsou vietnamské děti ovlivněny z českého prostředí a ze školy českou kulturou, kompromisem pro vietnamské rodiče je dodržování českých svátků jako jsou Vánoce nebo Velikonoce. Znalosti obou kultur jsou jistě pro budoucí život vietnamských dětí prospěšné, otázkou však zůstává, zda některé z dětí nebudou časem trpět krizí identity, která může být způsobena přechody mezi tak odlišnými kulturami jako je ta vietnamská a česká. Avšak i přes tak velké odlišnosti obou kultur se děti v českém prostředí dobře adaptují a jejich vietnamská mentalita je jim spíše předností, jak ve školním prostředí, tak i mimo něj. Závěry diplomové práce by tedy mohly pomoci především pedagogům, kteří přijdou v průběhu své pedagogické praxe na 1. stupni

základní školy do kontaktu s vietnamskými dětmi. Mohou jim usnadnit práci s pochopením jejich mentality a z toho vyplývajících odlišností, ale také získat zajímavé informace o Vietnamu a jeho kultuře a ty předávat dále dětem ve třídě v průběhu vyučování, v rámci multikulturní výchovy. Vietnamské děti jsou dnes běžnou součástí českých škol, a i když se způsob jejich myšlení v něčem odlišuje, měli bychom tyto rozdíly umět nejen pochopit a přijmout, ale také se jimi umět obohatit, vzít si z nich příklad. Protože právě vietnamské děti nám ukazují, že svou pílí a cílevědomostí dosahují úspěšných studijních výsledků a díky své skromnosti a poslušnému chování také oblíbenosti v kolektivu dětí i učitelů.

Resumé

V posledních letech jsou Vietnamci žijící v ČR aktuálním a často skloňovaným tématem, zvláště v současné době, kdy vietnamští občané bojují za to, aby byli oficiálně uznáni za národnostní menšinu. Především od 90. let přijíždí do ČR celkem početné množství vietnamských občanů, z nichž většina se zde chce usadit natrvalo. Zatímco zasvětili svůj život práci, jejich děti zde víceméně úspěšně studují na českých školách, přičemž největší počet vietnamských dětí zastupují právě základní školy. Zároveň také představují nejpočetnější skupinu žáků–cizinců ze všech vyskytujících se národnostních menšin. Jelikož se jedná o generaci, která již hovoří plynně česky a bez problému se integruje do české společnosti, je pravděpodobné, že se budeme do budoucna s těmito dětmi setkávat častěji i mimo školní prostředí. I z důvodu vlastní zkušenosti s těmito dětmi jsem si zvolila jako téma diplomové práce Mentalitu dětí z vietnamského etnika na 1. stupni ZŠ.

Její teoretická část popisuje průběh migrace Vietnamců do ČR a vývoj vzájemných vztahů. Uvádí vybraná specifika vietnamského náboženství, kultury, jazyka a vzdělávací systém. Nastihuje také současné vztahy Čechů a Vietnamců, popisuje nejčastější stereotypy o Vietnamcích a možnosti jejich integrace do české společnosti. Přináší rozdílný pohled na vietnamské rodiče a jejich děti, které mají s českými dětmi hodně společného, avšak jejich mentalita je přesto v něčem odlišná.

V praktické části práce bylo cílem odhalit pomocí zvolené metody rozhovorů mentalitu vietnamských respondentů, prostřednictvím získaných informací přiblížit způsob jejich myšlení ve školním prostředí i mimo něj a poukázat na některé odlišnosti vietnamských a českých dětí. Zjištěná fakta nám mohou napomoci k lepšímu pochopení a respektu vietnamského etnika, mohou být také pomůckou učitelům, kteří s vietnamskými dětmi pracují na 1. stupni základní školy.

Summary

A topic that is debated often in the last few years is Vietnamese living in the Czech Republic, especially now, that Vietnamese fight to be acknowledged as a national minority. Mainly from the 90's there is a large number of Vietnamese coming to Czech Republic, most of them intend to live here permanently. While they devote their lives to work, their children more or less successfully study at Czech schools, where the biggest number of Vietnamese children represent the very primary schools. At the same time they represent the largest group of foreign pupils out of all national minorities living here. Since this is a generation, which speaks Czech fluently and manages to integrate into the Czech society without problems, it is likely that we will meet more of these children out of school environment too. Because of personal experience with these children I have chosen The mentality of children from Vietnamese ethnic group as a topic for my Dissertation.

The theoretical part describes the course of migration of Vietnamese to Czech Republic and a development of relationships between those nationalities. It mentions some specifications of Vietnamese religion, culture, language and an educational system. There is an outline of relations between Czechs and Vietnamese, description of most common stereotypes about Vietnamese and the possibilities of their integration into the Czech society. It gives us different perspective on Vietnamese parents and their children, who have a lot in common with Czech children, nonetheless their mentality is somehow different.

The aim of practical part was to discover, with the help of chosen method of interviewing, the mentality of Vietnamese respondents, through the findings bring to attention their way of thinking both in and out of school environment and to point out some differences between Vietnamese and Czech children. The discovered facts can help us to better understand and respect the Vietnamese ethnic group, it can also be used as a tool for teachers, who work with children in primary school.

Seznam použité literatury

Monografie

- BAREŠOVÁ, Ivona, et al. *Současná problematika východoasijských menšin v České republice*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. ISBN 978-80-244-2645-7.
- BERÁNKOVÁ, Kamila, MRÁZOVÁ, Eva. *Každý je důležitý – vzájemně se poznávejme!:* (metodické náměty pro multikulturní výchovu). 1. vyd. Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně v Ústí nad Labem, 2008. ISBN 978-80-7414-052-5.
- BERRY, W. John. *Cross-Cultural Psychology*. 3. vyd. Cambridge University Press, 2011. ISBN 0521745209.
- BROUČEK, Stanislav. *Český pohled na Vietnamce: (mediální obraz Vietnamu, Vietnamců a vietnamství)*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2003. ISBN 80-85010-46-1.
- CÍLKOVÁ, Eva., BOREŠOVÁ, Petra. *Náměty pro multikulturní výchovu: poznáváme jiné národy*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 78-80-7367-238-6.
- ČERMÁKOVÁ, H. Jarmila. a kol. *Ty + Já = kamarádi*. Praha: ISV, 2000. ISBN 80-85866-76-5.
- ČERNÍK, Jan, a kol. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. dotisk. Praha: H&H Vyšehradská, 2007. ISBN 80-7319-055-9.
- GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.
- GAVORA, Peter. *Výzkumné metody v pedagogice*. Brno: Paido, 1996. ISBN 80-85931-15-X.
- HARTL, Pavel, HARTLOVÁ, Helena. *Psychologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-303-X.
- HAYESOVÁ, Nicky. *Základy sociální psychologie*. 1. vyd. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-198-3.
- HENDL, Jan. *Úvod do kvalitativního výzkumu*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1999. ISBN 80-246-0030-7.
- HLAVATÁ, Lucie. *Dějiny Vietnamu*. 1. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. ISBN 978-80-7106-965-2.

- JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Praha : Portál, 2001. ISBN
ISBN 80-7178-535-0.
- JANEBOVÁ, Eva. *Interkulturní komunikace ve škole*. 2. vyd. Praha: Fortuna, 2010. ISBN
978-80-7373-063-5.
- JIRÁSKOVÁ, Věra. *Multikulturní výchova: předsudky a stereotypy*. 1. vyd. Praha:
Epocha, 2006. ISBN.
- KOCOUREK, Jiří. *Poznáváme svět dětí z Vietnamu*. Plzeň: Foto a Tisk Znamenáný,
2002. ISBN 80-902017-9-2.
- KOLMAN, Luděk. *Komunikace mezi kulturami: psychologie interkulturních rozdílů*. 1.
vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2001. ISBN 80-213-0735-8.
- KROPÁČOVÁ, Jitka. *Výuka žáka s odlišným mateřským jazykem*. 1. vyd. Olomouc:
Univerzita Palackého, 2006. ISBN 80-244-1511-9.
- LHOŤAN, Lukáš. *Rozmanitostí proti předsudkům: Romové, Vietnamci, muslimové &
Ukrajinci v České republice*. 1. vyd. Pstruží: Lukáš Lhoťan, 2012.
ISBN 978-80-904932-2-3.
- MARÁDOVÁ, Eva. *Multikulturní porozumění*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí,
2006. ISBN 80-86991-82-2.
- MORGENSTERNOVÁ, Monika, ŠULOVÁ, Lenka. *Interkulturní psychologie: rozvoj
interkulturní senzitivity*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1361-1.
- MURPHY, F. Robert. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. 2. vyd. Praha :
Sociologické nakladatelství, 2004. ISBN 978-80-86429-25-0.
- Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha. Praha: Ústav pro
informace a vzdělávání, 2001. ISBN 80-211-0372-8.
- NĚMEČKOVÁ, Iveta. *My a ti druzí: Příručka pro multikulturní výchovu a vzdělávání na
základní škole*. Praha: Multikulturní centrum, 2003. ISBN 80-239-2099-5.
- PELCOVÁ, Naděžda. *Multikulturní výchova ve vzdělávání budoucích učitelů a dalším
vzdělávání učitelů*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova. Pedagogická fakulta, 2007. ISBN
80-7290-277-6.
- PETRUCIJOVÁ, Jelena. *Multikulturalismus, kultura, identita*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská
univerzita, 2005. ISBN 80-7368-083-1.
- PRŮCHA, J. *Interkulturní komunikace..* vyd. 1. Praha: Grada, 2010a. ISBN
978-80-247-3069-1.

- PRŮCHA, Jan. *Interkulturní psychologie*. vyd. 3. Praha: Portál, 2010b. ISBN 978-80-7367-709-1.
- PRŮCHA, Jan. *Multikulturní výchova, Příručka (nejen) pro učitele*. Praha: Triton, 2006. ISBN 80-7254-866-2.
- PRŮCHA, Jan. *Multikulturní výchova: teorie – praxe – výzkum*. vyd. 1. Praha: ISV, 2001. ISBN 80-85866-72-2.
- ŘEZÁČ, Jaroslav. *Sociální psychologie*. 1. vyd. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-48-6.
- SMÉKAL, Vladimír. *Podpora optimálního rozvoje osobnosti dětí z prostředí minorit: sociální, pedagogické a psychologické aspekty utváření osobnosti romských dětí a dětí z prostředí jiných minorit*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2003. ISBN 80-85947-82-X.
- STRAUSS, Anselm, CORBINOVÁ, Juliet. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. 1. vyd. Boskovice: Albert, 1999. ISBN 80-85834-60-X.
- ŠIŠKOVÁ, Tatjana. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. 2. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-182-2.
- ŠVARCOVÁ, Eva. *Slovníček pojmů k multikulturní výchově*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008. ISBN 978-80-7041-251-0.
- ŠVINGALOVÁ, Dana. *Úvod do multikulturní výchovy*. 1. vyd. Liberec: Liberecké romské sdružení, 2007. ISBN 978-80-903953-0-5.
- VODÁKOVÁ, Alena, PETRUSEK, Miloslav. *Velký sociologický slovník*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-164-1.

Elektronické zdroje

www.barevnaplaneta.cz
www.cizinci.cz
www.clovekvtisni.cz
www.cvs-praha.cz
www.czechkid.cz
www.czso.cz
www.hnvn.cz
www.imigrant.cz
www.inkluzivniskola.cz
www.jcc.sagepub.com
www.klubhanoi.cz

www.migraceonline.cz
www.migration4media.net
www.mig-komm.jcu.cz
www.msmt.cz
www.multi-kulti.cz
www.muptimes.cz
www.nidm.cz
www.rozhlasy.cz
www.varianty.cz
www.viet.cz
www.vietnam1.estranky.cz

Jiné zdroje

DVD – film Banánové děti, scénář a režie: Martin Ryšavý; námět: Šárka Martínková,
Katarína Geyerová Buchanan

DVD – film Kdo mě naučí pól znaku, scénář a režie: Martin Ryšavý; námět: Šárka
Martínková, Jan Procházka

DVD – film Vietnamská ohlédnutí, režie: Martin Froyda

DVD - film Země snů, scénář a režie: Martin Ryšavý; námět a scénář: Šárka Martínková,
Eva Pechová

Seznam příloh – interview

Příloha č. 1: Daník (rozhovor)

Příloha č. 2: Kuba (rozhovor)

Příloha č. 3: Kačka (rozhovor)

Příloha č. 4: Majka (rozhovor)

Příloha č. 5: Evička (rozhovor)

Příloha č. 6: Tomáš (rozhovor)

Příloha č. 7: Tonda (rozhovor)

Příloha č. 8: Hynek (rozhovor)

Příloha č. 9: Adam (rozhovor)

Příloha č. 10: Lenka (rozhovor)

Příloha č. 1: Daník (rozhovor)

Daník

chlapec, Vietnamec, věk 8 let, v současné době žák 3. třídy 1. st. ZŠ

1. Školní vyučování

Kde ses narodil/-a? Kde jsi začal/-a chodit do školky / do školy?

Narodil jsem se ve Vietnamu, ale do školky už jsem chodil tady. Už jsem tu 5 roků.

Pokud jsi chodil/-a do školy i ve Vietnamu, byly nějaké rozdíly mezi českou vietnamskou školou?

Povídáte si někdy ve škole s paní učitelkou o Vietnamu a vietnamské kultuře?

S paní učitelkou jsme se nikdy o Vietnamu nebavili.

Jak se ti líbí v české škole?

Líbí se mi ve škole hodně. Mám tu kamarády a hodné paní učitelky.

Co tě ve škole nejvíce baví? Jaký je tvůj oblíbený vyučovací předmět?

Nejvíc mi baví matematika, mám z ní většinou jedničky, někdy i dvojku.

Co ti dělá ve škole největší potíže?

Prvouka.

Máš nějaké problémy s českým jazykem? Co ti připadá nejtěžší na českém jazyce?

Ano, potíže mi teď dělají pády.

2. Mimoškolní příprava

Věnuje se ti ve škole někdo navíc nebo mimo vyučování?

Ne.

Navštěvuješ družinu?

Ano, chodím tam od první třídy.

Chodíš na nějaké doučování? Jak často? Na jaký předmět?

Ano, každý den chodím na doučování po škole, učíme se český jazyk, matematiku a prvouku a chodím také na logopedii.

Kdo se s tebou doma připravuje na školu a dělá s tebou domácí úkoly?

Pomáhají mi rodiče.

Pomáhají ti nějak se školou rodiče? Zkouší někdo z rodiny tě z naučené látky?

Ano, nejvíc mně pomáhají maminka i tatínek a pak strejda z doučování.

3. Volný čas

Scházíš se s českými kamarády i mimo školu?

Moc se s kamarády ze školy nescházím, není kdy.

Trávíš volno i s vietnamskými dětmi?

Taky moc ne, spíš hlavně s bráchou.

Jak trávíš svůj volný čas po škole?

Připravuju se na hodinu, učím se, pak když mi zbyde čas, tak jdu sportovat. Nejradši chodíme běhat s mým bráchou.

Máš nějaké koníčky? Pokud ano, jaké?

Hlavně to běhání. A o víkendu chodíme s rodiči na výlety do přírody nebo hrajeme hry.

Jednou jsem byl na jednom kroužku, ale pak jsem z něho odešel.

4. Rodina

Máš nějaké sourozence? Umí česky? Jakým jazykem s nimi mluvíš?

Ano, chodí se mnou taky na základní školu. Umí česky. Taky umí víc česky než vietnamsky.

Jakým jazykem mluvíš s rodiči? Mluvíte doma někdy česky s celou rodinou?

S rodiči mluvíme vietnamsky, ale nějaká slovíčka jim nerozumím. Česky mluvíme málo, rodiče umí jen nějaká slovíčka.

Záleží rodičům hodně na tom, jak se učíš? Jak to poznáš?

Ano. Když mám dobré známky, poznám, že jsou šťastní a za dobré vysvědčení dostaneme odměnu.

Máš nebo měl/-a jsi českou babičku na hlídání?

Neměli jsme jí.

5. Znalost a užívání jazyka

Umíš lépe vietnamsky nebo česky?

Česky. Ale vietnamsky taky něco umím, nějaká slovíčka např. sklenička

Umíš vietnamsky číst i psát?

Spíš číst než psát.

Chodíš někam na výuku vietnamštiny?

Ne.

Kdy ses naučil/-a česky? Bylo pro tebe ze začátku těžké naučit se česky?

Od malička. Byl jsem tu zvyklý, tak jsem problémy neměl.

Kdo ti se zvládnutím českého jazyka nejvíce pomohl?

Nejvíc mi pomohl strejda, ke kterému chodím na doučování.

Chodíš na doučování češtiny?

Ano, chodíme ještě s ostatními kamarády každé odpoledne za panem učitelem, který nás doučuje češtinu, matematiku a prvouku.

6. Integrace

Měl/-a jsi problémy skamarádit se v české škole s novými spolužáky? Máš mezi nimi hodně kamarádů?

Neměl jsem žádné problémy. Mám hodně kamarádů, jsou hodní a některý jsou i zlobiví, mají hodně pozámek.

Zajímají se tví spolužáci např. o vietnamská slovíčka nebo vietnamskou kulturu?

Moc se nezajímají, myslím, že žádná slovíčka neznají, ani nic moc o Vietnamu, ale asi vědí, kde to je. Jeden můj kámoš to ví.

Posmíval se ti někdo, že jsi Vietnamec/-ka? Pokud ano, jak?

Nikdo se mě ani kamarádům neposmíval.

Co se ti líbí na České republice?

Líbí se mi bydlení, jak tady bydlí. A české jídlo.

Vadí ti něco na Čechách nebo České republice?

Asi ne.

Co ti vadí nebo se ti naopak líbí na Vietnamu?

Moc si toho nepamatuje, byl jsem ještě malinký, byl jsem tam naposledy na návštěvě jednou asi tři dny s rodiči. Akorát vím, že tam bylo vedro. Když jsme navštívili babičku a příbuzné, tak se mi taky líbilo jejich bydlení a bylo tam dobré jídlo.

Máš ve Vietnamu nějaké příbuzné (babičku, dědečka)? Jak často tam s rodinou jezdíš? Stýská se ti po Vietnamu?

Ano, byl jsem tam, co jsme tady jen jednou, ale už je to delší doba. Ani se tam teď zatím nechystáme. Nestýská se mi ani moc.

Dodrżujete v Čechách nějaké vietnamské tradice a svátky? Jaké?

Slavíme svátek dětí, dostaneme obálku s penězi pro štěstí a vietnamský Nový rok, to pak s rodiči uklízíme, zdobíme byt, vaříme dobrá jídla.

Slavíte doma nějaké české svátky? Jaké?

Ano, slavíme hlavně Velikonoce a Vánoce, ty mám hodně rád.

Povażuješ za svůj domov Vietnam nebo Českou republiku?

Jsem spokojený tady.

Příloha č. 2: Kuba (rozhovor)

Kuba

chlapec, Vietnamec, věk 10 let, v současné době žák 4. třídy 1. st. ZŠ

1. Školní vyučování

Kde ses narodil/-a? Kde jsi začal/-a chodit do školky / do školy?

Narodil jsem se ve Vietnamu, ale chodil jsem do školky i do školy v Čechách. Ve Vietnamu vůbec.

Pokud jsi chodil/-a do školy i ve Vietnamu, byly nějaké rozdíly mezi českou a vietnamskou školou?

Povídáte si někdy ve škole s paní učitelkou o Vietnamu a vietnamské kultuře?

Ne, nepovídáme.

Jak se ti líbí v české škole?

Ano, líbí se mi moc.

Co tě ve škole nejvíce baví? Jaký je tvůj oblíbený vyučovací předmět?

Matematika.

Co ti dělá ve škole největší potíže?

Prvouka.

Máš nějaké problémy s českým jazykem? Co ti připadá nejtěžší na českém jazyce?

Taky mam problém s češtinou, dělají mi problém pády.

2. Mimoškolní příprava

Věnuje se ti ve škole někdo navíc nebo mimo vyučování?

Teď už mi paní učitelka nepomáhá, ale když jsem byl v první třídě, tak jsem s ní zůstal po škole ve třídě a pomáhala mi vysvětlit věci, kterým jsem nerozuměl.

Navštěvuješ družinu?

Ano. Už od první třídy. Chodím do družiny rád, mám tam hodně kamarádů, s kterými si hrajeme.

Chodíš na nějaké doučování? Jak často? Na jaký předmět?

Chodím často na agličtinu.

Kdo se s tebou doma připravuje na školu a dělá s tebou domácí úkoly?

Pomáhá mi bráška a já zase někdy jemu.

Pomáhají ti nějak se školou rodiče? Zkouší někdo z rodiny tě z naučené látky?

Spíš mi pomáhá bráška.

3. Volný čas

Scházíš se s českými kamarády i mimo školu?

Ano.

Trávíš volno i s vietnamskými dětmi?

Ano.

Jak trávíš svůj volný čas po škole, co podnikáte s kamarády?

Hrajeme si, chodíme spolu i do družiny. S rodiči chodíme na procházku nebo koukáme na českou televizi.

Máš nějaké koníčky? Pokud ano, jaké?

Hlavně sport a různé hry.

4. Rodina

Máš nějaké sourozence? Umí česky? Jakým jazykem s nimi mluvíš?

Ano, mám dva, jeden se jmenuje Dan a chodí se mnou na základu a druhý je Filip, ten chodí ještě do školky. Oba umí česky mluvit dobře. S bráškama mluvíme česky.

Jakým jazykem mluvíš s rodiči? Mluvíte doma někdy česky s celou rodinou?

Maminka moc česky neumí, spíš táta, tak s nimi mluvíme spíš jen vietnamsky. Akorát když mluvíme mezi sebou česky a táta něčemu nerozumí, tak se nás ptá, o čem se bavíme.

Záleží rodičům hodně na tom, jak se učíš? Jak to poznáš?

Ano, jsou moc šťastní a pochválí mě za dobré známky.

Máš nebo měl/-a jsi českou babičku na hlídání?

Neměl jsem a ani teď ji nemám.

5. Znalost a užívání jazyka

Umíš lépe vietnamsky nebo česky?

Asi česky, ale dobře umím i vietnamsky.

Umíš vietnamsky číst i psát?

Umím.

Chodíš někde na výuku vietnamštiny?

Ano, občas chodím k jedné paní.

Kdy ses naučil/-a česky? Bylo pro tebe ze začátku těžké naučit se česky?

Jsem tu už od malička, tak to pro mě nebylo těžké naučit se.

Kdo ti se zvládnutím českého jazyka nejvíce pomohl?

Asi bráška a taky mi pomáhají na doučování.

Chodíš na doučování češtiny?

Na doučování češtiny chodím, abych měl ve škole dobré známky a kvůli rodičům.

6. Integrace

Měl/-a jsi problémy skamarádit se v české škole s novými spolužáky? Máš mezi nimi hodně kamarádů?

Neměl jsem žádné problémy, nikdo na mě nebyl ošklivý. Ano, dobrých kamarádů mám hodně.

Zajímají se tví spolužáci např. o vietnamská slovíčka nebo vietnamskou kulturu?

O Vietnamu si se spolužáky nepovídáme. Ani nevím, jestli znají Vietnam.

Posmíval se ti někdo, že jsi Vietnamec/-ka? Pokud ano, jak?

Ne, nikdy.

Co se ti líbí na České republice?

Nejradši mám asi český jídlo.

Vadí ti něco na Čechách nebo České republice?

Nic mi nenapadá. Tatínek říkal, že tady se máme lépe.

Co ti vadí nebo se ti naopak líbí na Vietnamu?

Líbilo se mi, když jsme naposled byli ve Vietnamu, třeba to, že tam nepršelo.

Máš ve Vietnamu nějaké příbuzné (babičku, dědečka)? Jak často tam s rodinou jezdíš? Stýská se ti po Vietnamu?

Babičku a dědečka tam máme. Ale jezdíme tam málo. Byl jsem tam naposled, když zemřel děda. Ani se mi po Vietnamu nestýská.

Dodržujete v Čechách nějaké vietnamské tradice a svátky? Jaké?

Ano, Svátek dětí nebo Nový rok. Na Svátek dětí děláme papírového draka a dostáváme dárky a peníze. Scházíme se s ostatními, kde se tancuje a zpívá.

Slavíte doma nějaké české svátky? Jaké?

Ano, slavíme Velikonoce a taky Vánoce.

Považuješ za svůj domov Vietnam nebo Českou republiku?

Českou republiku.

Příloha č. 3: Kačka (rozhovor)

Kačka

dívka, Vietnamka, věk 9 let, v současné době žákyně 3. třídy 1. st. ZŠ

1. Školní vyučování

Kde ses narodil/-a? Kde jsi začal/-a chodit do školky / do školy?

Ve Vietnamu. Do školky jsem chodila také tam. Byla jsem tam do svých 5ti let. Maminka tam pak ještě chvíli zůstala a pak přijela brzy za námi.

Pokud jsi chodil/-a do školy i ve Vietnamu, byly nějaké rozdíly mezi českou vietnamskou školou?

Ve vietnamské školce to bylo pěkné. Hrály jsme si tam, svačily, bylo nás tam hodně. Něco bylo jiného, například každý den jsme tam jedly jídla, která byla z rýže. Také paní učitelky tam byly hodně přísné. Někdy nám tam byla zima, tak jsme seděly ve školce v bundách

Povídáte si někdy ve škole s paní učitelkou o Vietnamu a vietnamské kultuře?

Moc ne.

Jak se ti líbí v české škole?

Líbí se mi tu.

Co tě ve škole nejvíce baví? Jaký je tvůj oblíbený vyučovací předmět?

Nejvíc mi baví plavání, výtvarka a matematika.

Co ti dělá ve škole největší potíže?

Čeština a prvouka. V prvouce bych si chtěla zlepšit známku.

Máš nějaké problémy s českým jazykem? Co ti připadá nejtěžší na českém jazyce?

Ano, nejtěžší jsou pády.

2. Mimoškolní příprava

Věnuje se ti ve škole někdo navíc nebo mimo vyučování?

Ted' už mi paní učitelka nepomáhá více než ostatním dětem, ale dříve, když jsem ještě měla s češtinou problémy, to jsem nastoupila do první třídy, tak mi moje paní učitelka moc pomáhala při hodinách i po vyučování.

Navštěvuješ družinu?

Ano.

Chodíš na nějaké doučování? Jak často? Na jaký předmět?

Ano, chodím každý den na doučování, tam se učíme češtinu, matematiku a prvouku.

Kdo se s tebou doma připravuje na školu a dělá s tebou domácí úkoly?

Já si dělám úkoly na doučování, tak mi pomáhá strejda.

Pomáhají ti nějak se školou rodiče? Zkouší někdo z rodiny tě z naučené látky?

3. Volný čas

Scházíš se s českými kamarády i mimo školu?

Ano, povídáme si nebo hrajeme hry.

Trávíš volno i s vietnamskými dětmi?

Když mi zbyde čas, tak ano. Chodím si hrát s kamarádkami před barák nebo k nám domů.

Jak trávíš svůj volný čas po škole, co podnikáte s kamarády?

Hraju si s kamarádkami nebo o víkendu s rodiči něco vyrábíme např. Domečky z větviček nebo spolu vaříme, např. řízky nebo pečeme dort.

Máš nějaké koníčky? Pokud ano, jaké?

Hraní her s kamarádkami, kreslení nebo vaření.

4. Rodina

Máš nějaké sourozence? Umí česky? Jakým jazykem s nimi mluvíš?

Ano, mám starší sestřičku. Umí česky dobře, tak spolu mluvíme česky i vietnamsky.

Jakým jazykem mluvíš s rodiči? Mluvíte doma někdy česky s celou rodinou?

Záleží rodičům hodně na tom, jak se učíš? Jak to poznáš?

Ano, poznám to tak, že se pořád ptají, každý den, jakou známku jsem dostala. Když mám dobrou známku, tak mají radost. Když slavíme vietnamský svátek dětí, dostanu za dobré známky dárek a peníze

Máš nebo měl/-a jsi českou babičku na hlídání?

Ano, když jsem byla menší, českou chůvu jsme měli, byla hodná a taky mi pomáhala s češtinou.

5. Znalost a užívání jazyka

Umíš lépe vietnamsky nebo česky?

Umím lépe vietnamsky.

Umíš vietnamsky číst i psát?

Umím číst i psát vietnamsky.

Chodíš někam na výuku vietnamštiny?

Nechodím.

Kdy ses naučil/-a česky? Bylo pro tebe ze začátku těžké naučit se česky?

Když jsem přišla z Vietnamu, nejdřív jsem vůbec neuměla česky. Nejdřív jsem se učila česky doma s rodiči, to jsem se učila čísla a pak číst a psát, to bylo asi dva měsíce a pak už jsem se učila ve škole. Bylo to pro mě ze začátku těžké, ale paní učitelka mi pomohla.

Kdo ti se zvládnutím českého jazyka nejvíce pomohl?

Hodně mi pomohla paní učitelka. Pak také rodiče.

Chodíš na doučování češtiny?

Ano.

6. Integrace

Měl/-a jsi problémy skamarádit se v české škole s novými spolužáky? Máš mezi nimi hodně kamarádů?

Ne. Kamarádi byli na mě od začátku hodní.

Zajímají se tví spolužáci např. o vietnamská slovíčka nebo vietnamskou kulturu?

Ano, zajímají je hlavně slovíčka, např. jak se řekne čaj, moře atd.

Posmíval se ti někdo, že jsi Vietnavec/-ka? Pokud ano, jak?

Ne.

Co se ti líbí na České republice?

Líbí se mi tady vlaky a tramvaje, to ve Vietnamu není. A krásná zvířata.

Vadí ti něco na Čechách nebo České republice?

Asi nic mi nevadí.

Co ti vadí nebo se ti naopak líbí na Vietnamu?

Líbí se mi, že je tam moře, krásná příroda a stromy a jídlo. A nelíbí se mi, že tam nejsou auta skoro vůbec.

Máš ve Vietnamu nějaké příbuzné (babičku, dědečka)? Jak často tam s rodinou jezdíš? Stýská se ti po Vietnamu?

Ano máme tam příbuzné, jezdíme tam za nimi často, dřív jsme tam u nich bydleli. Je to v Hanoji. Stýská se mi po Vietnamu. Od té doby, co tady bydlíme, jsem tam byla třikrát.

Dodržujete v Čechách nějaké vietnamské tradice a svátky? Jaké?

Vietnamský Nový rok nebo Svátek dětí. Vaříme pak jídlo a jdeme ven k příbuzným a dáváme jim dárky a někdy i peníze.

Slavíte doma nějaké české svátky? Jaké?

Ano, třeba Den dětí nebo Velikonoce, Vánoce. Nejradši mám Vánoce.

Považuješ za svůj domov Vietnam nebo Českou republiku?

Dříve jsem žila ve Vietnamu a s rodinou se nám tam líbilo. Rodiče by asi také byli raději ve Vietnamu. Nevím, kde bych jednou chtěla žít, jestli v České republice nebo ve Vietnamu. Ale líbí se nám i v České republice.

Příloha č. 4: Majka (rozhovor)

Majka

dívka, Vietnamka, věk 9 let, v současné době žákyně 3. třídy 1. st. ZŠ

1. Školní vyučování

Kde ses narodil/-a? Kde jsi začal/-a chodit do školky / do školy?

V České republice. Chodila jsem do školky i do školy v České republice.

Pokud jsi chodil/-a do školy i ve Vietnamu, byly nějaké rozdíly mezi českou a vietnamskou školou?

Povídáte si někdy ve škole s paní učitelkou o Vietnamu a vietnamské kultuře?

Moc ne.

Jak se ti líbí v české škole?

Líbí se mi hodně.

Co tě ve škole nejvíce baví? Jaký je tvůj oblíbený vyučovací předmět?

Můj nejoblíbenější předmět je matematika. Baví mě počítat a líbí se mi, že to mám vždy rychle hotové.

Co ti dělá ve škole největší potíže?

Asi nejvíc mi dělá potíže prvouka. Tu se učím doma asi nejvíc a nebaví mě, že se toho musím učit hodně nazpaměť.

Máš nějaké problémy s českým jazykem? Co ti připadá nejtěžší na českém jazyce?

Trošku. Teď děláme pády a to je těžké.

2. Mimoškolní příprava

Věnuje se ti ve škole někdo navíc nebo mimo vyučování?

Po vyučování už ne.

Navštěvuješ družinu?

Ano.

Chodíš na nějaké doučování? Jak často? Na jaký předmět?

Ano, chodím každý den po škole na doučování matematiky, češtiny a prvouky.

Kdo se s tebou doma připravuje na školu a dělá s tebou domácí úkoly?

Strejda na doučování nebo někdy mi pomáhá 16ti letá sestra.

Pomáhají ti nějak se školou rodiče? Zkouší někdo z rodiny tě z naučené látky?

Rodiče taky někdy pomůžou, ale spíš ta sestra.

3. Volný čas

Scházíš se s českými kamarády i mimo školu?

Moc ne. Po škole jdu na doučování a pak si musím doma dělat své věci a pomáhám mamince nebo si hraju se sestrou.

Trávíš volno i s vietnamskými dětmi?

Ano, s kamarádem a s kamarádkou si chodíme hrát na hřiště.

Jak trávíš svůj volný čas po škole, co podnikáte s kamarády?

Chodila jsem na aerobic, ale už nechodím, to mě nebavilo. Teď chodím na kreslení.

Rodiče moc čas nemají, vrací se pozdě z práce. Když má maminka trochu čas, tak vaří nebo kouká na televizi. Ale jednou jsme byli např. v ZOO. Také jsme byli společně celá rodina ve Vietnamu, ale táta se musel kvůli práci vrátit dříve.

Máš nějaké koníčky? Pokud ano, jaké?

Kreslení.

4. Rodina

Máš nějaké sourozence? Umí česky? Jakým jazykem s nimi mluvíš?

Mám, mladší i starší sourozence, starší sestru a mladšího bratra. Někdy mluvíme vietnamsky, někdy česky.

Jakým jazykem mluvíš s rodiči? Mluvíte doma někdy česky s celou rodinou?

Spíš mluvíme s rodiči jen vietnamsky. Chtějí, abychom tak s nimi mluvili a učili se vietnamsky. Někdy chtějí ale naučit i něco česky.

Záleží rodičům hodně na tom, jak se učíš? Jak to poznáš?

Ano, říkají, že když budu mít samé jedničky, dostanu drahý dárek. Když bych se učila špatně, myslím, že by se nic nestalo, spíš by byli smutní.

Máš nebo měl/-a jsi českou babičku na hlídání?

Nemám.

5. Znalost a užívání jazyka

Umíš lépe vietnamsky nebo česky?

Víc česky, trošku i vietnamsky, ale někdy si nemůžu vzomenout na nějaká slovíčka.

Umíš vietnamsky číst i psát?

Umím číst i trošku psát.

Chodíš někam na výuku vietnamštiny?

Ano, chodím na vietnamštinu chodím už asi rok.

Kdy ses naučil/-a česky? Bylo pro tebe ze začátku těžké naučit se česky?

Od malička se učím, zas tolik těžké to pro mě nebylo.

Kdo ti se zvládnutím českého jazyka nejvíce pomohl?

Asi strejda na doučování.

Chodíš na doučování češtiny?

Ano, chodím.

6. Integrace

Měl/-a jsi problémy skamarádit se v české škole s novými spolužáky? Máš mezi nimi hodně kamarádů?

Bylo to ze začátku divné, bylo to pro mě trošku těžší. Ale spíš bylo ještě těžší učení ze začátku. Kamarádů mám ve škole hodně, jsou hodní a dáváme si na Vánoce dárky.

Zajímají se tví spolužáci např. o vietnamská slovíčka nebo vietnamskou kulturu?

Znají pár slovíček, naučila jsem je např. jak se řekne táta, máma, ahoj. Jinak asi nic moc o Vietnamu neví.

Posmíval se ti někdo, že jsi Vietnamec/-ka? Pokud ano, jak?

Mně ne ale mému bráškově se posmíval jeden kluk a chtěl mu vzít nové kolo, které dostal od rodičů.

Co se ti líbí na České republice?

Je to tu trošku lepší než ve Vietnamu. Není tu moc horko a padá tu sníh.

Vadí ti něco na Češích nebo České republice?

Nic mi nevadí.

Co ti vadí nebo se ti naopak líbí na Vietnamu?

Líbí se mi tam, ale vadí mi, že je tam horko. Také mám dobrý zážitek, že jsme tam lezli s rodiči po skalách. A bylo tam dobré jídlo, trochu jiná zelenina a ovoce. Ve Vietnamu je strašný rachot, všude jezdí motorky.

Máš ve Vietnamu nějaké příbuzné (babičku, dědečka)? Jak často tam s rodinou jezdíš? Stýská se ti po Vietnamu?

Ano, máme tam příbuné, dědeček už zemřel a babička zůstala sama a pak mám ještě druhou babičku a dědečka a jedzíme tam celkem málo, naposledy jsem tam bylo, když mi

bylo 5 let.

Za nedlouho pojedeme k nim na návštěvu. Babička se bojí letět sem. Zase tolik se mi nestýská.

Dodržujete v Čechách nějaké vietnamské tradice a svátky? Jaké?

Slavíme např. Svátek dětí, když máme samé jedničky na vysvědčení, tak dostáváme dárky. Na Nový rok chodíme na oslavu, tam tancujeme a zpíváme, máme tam vystaveného draka.

Slavíte doma nějaké české svátky? Jaké?

Slavíme Vánoce, Velikonoce moc neslavíme.

Považuješ za svůj domov Vietnam nebo Českou republiku?

Českou republiku, protože jsem tady zvyklá.

Příloha č. 5: Evička (rozhovor)

Evička

dívka, Vietnamka, věk 6 let, v současné době žákyně 1. třídy 1. st. ZŠ

1. Školní vyučování

Kde ses narodil/-a? Kde jsi začal/-a chodit do školky / do školy?

Narodila jsem se v Čechách. Ve Vietnamu jsem nikdy nebyla.

Pokud jsi chodil/-a do školy i ve Vietnamu, byly nějaké rozdíly mezi českou a vietnamskou školou?

Povídáte si někdy ve škole s paní učitelkou o Vietnamu a vietnamské kultuře?

Ne.

Jak se ti líbí v české škole?

Ano, hodně.

Co tě ve škole nejvíce baví? Jaký je tvůj oblíbený vyučovací předmět?

Matematika.

Co ti dělá ve škole největší potíže?

Prvouka.

Máš nějaké problémy s českým jazykem? Co ti připadá nejtěžší na českém jazyce?

Ani ne. V češtině hlavně čteme.

2. Mimoškolní příprava

Věnuje se ti ve škole někdo navíc nebo mimo vyučování?

To už ne.

Navštěvuješ družinu?

Ano.

Chodíš na nějaké doučování? Jak často? Na jaký předmět?

Ano, chodím od pondělí do pátku na češtinu a matematiku.

Kdo se s tebou doma připravuje na školu a dělá s tebou domácí úkoly?

Rodiče nebo i někdy brácha, nebo mi pomáhá strejda na doučování.

Pomáhají ti nějak se školou rodiče? Zkouší někdo z rodiny tě z naučené látky?

Ano, hlavně maminka mi pomáhá s angličtinou.

3. Volný čas

Scházíš se s českými kamarády i mimo školu?

Ne.

Trávíš volno i s vietnamskými dětmi?

Někdy ano.

Jak trávíš svůj volný čas po škole, co podnikáte s kamarády?

Hraju hry na počítači nebo koukám na pohádky.

Máš nějaké koníčky? Pokud ano, jaké?

Kreslím si nebo pomáhám mamince s vařením.

4. Rodina

Máš nějaké sourozence? Umí česky? Jakým jazykem s nimi mluvíš?

Mám bráchu, je mu 8 let a česky taky umí, mluvíme spolu česky a někdy vietnamsky, ale vietnamsky tolik neumí.

Jakým jazykem mluvíš s rodiči? Mluvíte doma někdy česky s celou rodinou?

S rodiči doma mluvíme vietnamsky. Umí jen pár českých slovíček. Mamince vždycky musím vysvětlit nějaká slovíčka.

Záleží rodičům hodně na tom, jak se učíš? Jak to poznáš?

Ano, záleží jim na tom, abych měla samé jedničky, někdy za dobré známky dostanu i dárek.

Máš nebo měl/-a jsi českou babičku na hlídání?

Měla jsem chvilku, ale teď už nemám.

5. Znalost a užívání jazyka

Umíš lépe vietnamsky nebo česky?

Umím česky i vietnamsky stejně, možná o trošku líp vietnamsky.

Umíš vietnamsky číst i psát?

Umím, ale ještě se učím číst i psát.

Chodíš někam na výuku vietnamštiny?

Ano, chodím jednou týdně.

Kdy ses naučil/-a česky? Bylo pro tebe ze začátku těžké naučit se česky?

Od malička se učím, není to zas tak těžké zatím.

Kdo ti se zvládnutím českého jazyka nejvíce pomohl?

Asi paní učitelka a učitel na doučování.

Chodíš na doučování češtiny?

Ano.

6. Integrace

Měl/-a jsi problémy skamarádit se v české škole s novými spolužáky? Máš mezi nimi hodně kamarádů?

Ani ne. Kamarádů mám hodně, hlavně mám ve škole dvě nejlepší kamarádky.

Zajímají se tví spolužáci např. o vietnamská slovíčka nebo vietnamskou kulturu?

Ptají se mi, když mluvím vietnamsky, co to znamená, jinak ne.

Posmíval se ti někdo, že jsi Vietnamec/-ka? Pokud ano, jak?

Ne. Já mám i víc spolužáků Vietnamců, tak jsou děti zvyklé.

Co se ti líbí na České republice?

Všechno, líbí se mi tady příroda.

Vadí ti něco na Čechách nebo České republice?

Nic mi nevádí.

Co ti vadí nebo se ti naopak líbí na Vietnamu?

Máš ve Vietnamu nějaké příbuzné (babičku, dědečka)? Jak často tam s rodinou jezdíš? Stýská se ti po Vietnamu?

Máme tam babičku, ale ještě jsem za nimi nebyla. Ani rodiče moc o Vietnamu nemluví.

Ale už tam několikrát byli sami a maminka mi slíbila, že tam někdy pojedeme všichni spolu. Akorát jsem viděla fotky, na kterých byla babička. Babičce někdy volám a tatínek říkal, že má u babičky ve Vietnamu i svůj vlastní pokoj.

Dodržujete v Čechách nějaké vietnamské tradice a svátky? Jaké?

Ani moc ne, teď si nevzpomenu.

Slavíte doma nějaké české svátky? Jaké?

Asi ne. Slavíme třeba narozeniny.

Považuješ za svůj domov Vietnam nebo Českou republiku?

Chtěla bych bydlet ve Vietnamu.

Příloha č. 6: Tomáš (rozhovor)

Tomáš

chlapec, Vietnamec, věk 8 let, v současné době žák 2. třídy 1. st. ZŠ

1. Školní vyučování

Kde ses narodil/-a? Kde jsi začal/-a chodit do školky / do školy?

V České republice jsem chodil do školky i do školy. Ve Vietnamu jsem nikdy nebyl. Tady mám rodiče i tetu.

Pokud jsi chodil/-a do školy i ve Vietnamu, byly nějaké rozdíly mezi českou a vietnamskou školou?

Povídáte si někdy ve škole s paní učitelkou o Vietnamu a vietnamské kultuře?

Když jsme byli ve druhé třídě, paní učitelka se ptala, jak se řeknou nějaká slovíčka vietnamsky.

Jak se ti líbí v české škole?

Hodně se mi tu líbí.

Co tě ve škole nejvíce baví? Jaký je tvůj oblíbený vyučovací předmět?

Tělocvik.

Co ti dělá ve škole největší potíže?

Prvouka mi přijde těžká.

Máš nějaké problémy s českým jazykem? Co ti připadá nejtěžší na českém jazyce?

Ano, je celkem těžká, hlavně jsou těžké diktáty.

2. Mimoškolní příprava

Věnuje se ti ve škole někdo navíc nebo mimo vyučování?

Ne.

Navštěvuješ družinu?

Ano.

Chodíš na nějaké doučování? Jak často? Na jaký předmět?

Ano, na matematiku a češtinu.

Kdo se s tebou doma připravuje na školu a dělá s tebou domácí úkoly?

S úkoly mi pomáhá strejda z doučování.

Pomáhají ti nějak se školou rodiče? Zkouší někdo z rodiny tě z naučené látky?

Nikdo mi nepomáhá.

3. Volný čas

Scházíš se s českými kamarády i mimo školu?

Ne.

Trávíš volno i s vietnamskými dětmi?

Ano, hrajeme si spolu, hrajeme různé hry a děláme závody. Ale je to jen někdy v týdnu, spíš se vídáme o víkendech.

Jak trávíš svůj volný čas po škole, co podnikáte s kamarády?

Učím se nebo si hraju s kamarády. Rodiče moc volného času nemají. Maminka hodně pracuje, tak třeba společně koukáme po práci na televizi. Když rodiče nějaký víkend nejsou práci, tak jedeme na výlet.

Máš nějaké koníčky? Pokud ano, jaké?

Hlavně sport a hry na počítači.

4. Rodina

Máš nějaké sourozence? Umí česky? Jakým jazykem s nimi mluvíš?

Ano, sestru, s tou si povídáme česky. Ale rodiče nám nerozumí.

Jakým jazykem mluvíš s rodiči? Mluvíte doma někdy česky s celou rodinou?

Vietnamsky. Rodiče umí jen trošičku česky. Akorát teta umí mluvit hodně i česky.

Záleží rodičům hodně na tom, jak se učíš? Jak to poznáš?

Ano, jsou rádi, když dostanu jedničku tak maminka mě chválí. Někdy mi za dobré známky dávají rodiče sladkosti.

Máš nebo měl/-a jsi českou babičku na hlídání?

Ne, neměl.

5. Znalost a užívání jazyka

Umíš lépe vietnamsky nebo česky?

Umím lépe česky, vietnamsky se mi moc nechce mluvit.

Umíš vietnamsky číst i psát?

Umím trošku číst i psát.

Chodíš někam na výuku vietnamštiny?

Nechodím, učí mě hlavně rodiče.

Kdy ses naučil/-a česky? Bylo pro tebe ze začátku těžké naučit se česky?

Naučil jsem se postupem času, baví mě mluvit česky.

Kdo ti se zvládnutím českého jazyka nejvíce pomohl?

Asi pan učitel na doučování a paní učitelky ve škole.

Chodíš na doučování češtiny?

Ano.

6. Integrace

Měl/-a jsi problémy skamarádit se v české škole s novými spolužáky? Máš mezi nimi hodně kamarádů?

Neměl jsem problémy, mám hodně kamarádů, hlavně kluky. Trošku zlobí, ale jsou na mě hodní.

Zajímají se tví spolužáci např. o vietnamská slovíčka nebo vietnamskou kulturu?

Když mluvím vietnamsky, tak to po mně děti opakují. Naučil jsem se je říkat ahoj vietnamsky. Některá slovíčka jsou pro ně srandovní.

Posmíval se ti někdo, že jsi Vietnamec/-ka? Pokud ano, jak?

Ne.

Co se ti líbí na České republice?

Kamarádi.

Vadí ti něco na Čechách nebo České republice?

Asi ne.

Co ti vadí nebo se ti naopak líbí na Vietnamu?

Máš ve Vietnamu nějaké příbuzné (babičku, dědečka)? Jak často tam s rodinou jezdíš? Stýská se ti po Vietnamu?

Máme tam příbuzné, babičku a dědečka, ale nikdy jsem ve Vietnamu nebyl, ani nevím, jak to tam vypadá, ale někdy bych se tam chtěl podívat.

Dodržujete v Čechách nějaké vietnamské tradice a svátky? Jaké?

Neslavíme.

Slavíte doma nějaké české svátky? Jaké?

Taky neslavíme.

Považuješ za svůj domov Vietnam nebo Českou republiku?

Chci být v České republice.

Příloha č. 7: Tonda (rozhovor)

Tonda

chlapec, Vietnamec, věk 9 let, v současné době žák 3. třídy 1. st. ZŠ

1. Školní vyučování

Kde ses narodil/-a? Kde jsi začal/-a chodit do školky / do školy?

Narodil jsem se ve Vietnamu, ale tam jsem byl jen krátce, chodím do školky i na základní školu v České republice.

Pokud jsi chodil/-a do školy i ve Vietnamu, byly nějaké rozdíly mezi českou a vietnamskou školou?

Povídáte si někdy ve škole s paní učitelkou o Vietnamu a vietnamské kultuře?

Někdy ano. Už si to moc nepamatuju, ale vím, že nám říkala např. o vietnamských svátcích.

Jak se ti líbí v české škole?

Moc.

Co tě ve škole nejvíce baví? Jaký je tvůj oblíbený vyučovací předmět?

Matematika.

Co ti dělá ve škole největší potíže?

Prvouka je asi nejtěžší předmět ve škole.

Máš nějaké problémy s českým jazykem? Co ti připadá nejtěžší na českém jazyce?

Trochu ano, potíže mám s pády podstatných jmen.

2. Mimoškolní příprava

Věnuje se ti ve škole někdo navíc nebo mimo vyučování?

Ne.

Navštěvuješ družinu?

Ano.

Chodíš na nějaké doučování? Jak často? Na jaký předmět?

Ano, chodím každý den po škole na češtinu.

Kdo se s tebou doma připravuje na školu a dělá s tebou domácí úkoly?

Připravuju se sám nebo mi pomůže brácha i maminka.

Pomáhají ti nějak se školou rodiče? Zkouší někdo z rodiny tě z naučené látky?

Ano, maminka.

3. Volný čas

Scházíš se s českými kamarády i mimo školu?

Moc ne.

Trávíš volno i s vietnamskými dětmi?

Ano.

Jak trávíš svůj volný čas po škole, co podnikáte s kamarády?

Hrajeme různé hry, chodíme ven.

Máš nějaké koníčky? Pokud ano, jaké?

Sport, rád si hraju s počítačem nebo koukám na televizi.

4. Rodina

Máš nějaké sourozence? Umí česky? Jakým jazykem s nimi mluvíš?

Ano, mám brácha, je mu 16 let a chodí do osmé třídy a s tím si povídáme česky.

Jakým jazykem mluvíš s rodiči? Mluvíte doma někdy česky s celou rodinou?

Vietnamsky. Česky rodiče moc neumí.

Záleží rodičům hodně na tom, jak se učíš? Jak to poznáš?

Ano. Ptají se mi každý den, co jsem dostal za známku a jsou šťastný, když přinesu jedničku.

Máš nebo měl/-a jsi českou babičku na hlídání?

Ne.

5. Znalost a užívání jazyka

Umíš lépe vietnamsky nebo česky?

Umím lépe česky, ale dobře i vietnamsky.

Umíš vietnamsky číst i psát?

Umím.

Chodíš někam na výuku vietnamštiny?

Nechodím.

Kdy ses naučil/-a česky? Bylo pro tebe ze začátku těžké naučit se česky?

Učil jsem se od školky, nebylo to zas tak těžké.

Kdo ti se zvládnutím českého jazyka nejvíce pomohl?

Asi brácha.

Chodíš na doučování češtiny?

Ano.

6. Integrace

Měl/-a jsi problémy skamarádit se v české škole s novými spolužáky? Máš mezi nimi hodně kamarádů?

Ne, jen jsem se trochu styděl. Spolužáci na mě byli hodní. Kamarádů mám ve škole hodně, mám je rád a trávím s nimi hodně času.

Zajímají se tví spolužáci např. o vietnamská slovíčka nebo vietnamskou kulturu?

Ne, asi se o to nezajímají.

Posmíval se ti někdo, že jsi Vietnamec/-ka? Pokud ano, jak?

Neposmíval.

Co se ti líbí na České republice?

Jsem rád, že tu mám kamarády. Sport.

Vadí ti něco na Čechách nebo České republice?

Ne.

Co ti vadí nebo se ti naopak líbí na Vietnamu?

Máš ve Vietnamu nějaké příbuzné (babičku, dědečka)? Jak často tam s rodinou jezdíš? Stýská se ti po Vietnamu?

Ano, babičku a dědečka, ale teď už jsme tam dlouho nebyli. Moc o Vietnamu nevím, moc si toho nepamatuju. Rodiče tam jezdí pravidelně a líbí se jim tam.

Dodržujete v Čechách nějaké vietnamské tradice a svátky? Jaké?

Slavíme Den dětí nebo Nový rok, ale jen doma.

Slavíte doma nějaké české svátky? Jaké?

Vánoce, Velikonoce a Silvestr, někdy i narozeniny. Ve Vietnamu se narozeniny neslaví.

Považuješ za svůj domov Vietnam nebo Českou republiku?

Českou republiku.

Příloha č. 8: Hynek (rozhovor)

Hynek

chlapec, Vietnamec, věk 10 let, v současné době žák 4. třídy 1. st. ZŠ

1. Školní vyučování

Kde ses narodil/-a? Kde jsi začal/-a chodit do školky / do školy?

Narodil jsem se ve Vietnamu, ale odmalička už jsem pak žil v České republice a chodil tady do školky i do školy.

Pokud jsi chodil/-a do školy i ve Vietnamu, byly nějaké rozdíly mezi českou a vietnamskou školou?

Povídáte si někdy ve škole s paní učitelkou o Vietnamu a vietnamské kultuře?

Co vím, tak asi ne.

Jak se ti líbí v české škole?

Česká škola se mi líbí.

Co tě ve škole nejvíce baví? Jaký je tvůj oblíbený vyučovací předmět?

Nejradši mám tělocvik a matematiku.

Co ti dělá ve škole největší potíže?

Moc mi nebaví čeština.

Máš nějaké problémy s českým jazykem? Co ti připadá nejtěžší na českém jazyce?

S něčím občas mívám problémy. Asi nejvíc když píšeme diktáty.

2. Mimoškolní příprava

Věnuje se ti ve škole někdo navíc nebo mimo vyučování?

Jen pan učitel na doučování.

Navštěvuješ družinu?

Ano.

Chodíš na nějaké doučování? Jak často? Na jaký předmět?

Chodím na doučování skoro každý den. Doučujeme se matematiku a češtinu nebo angličtinu.

Kdo se s tebou doma připravuje na školu a dělá s tebou domácí úkoly?

Připravuju se na školu sám nebo mi pomáhá nejvíc sestra.

Pomáhají ti nějak se školou rodiče? Zkouší někdo z rodiny tě z naučené látky?

Rodiče jen trochu, moc tomu učivu nerozumí.

3. Volný čas

Scházíš se s českými kamarády i mimo školu?

Moc na to není čas.

Trávíš volno i s vietnamskými dětmi?

S několika se vídám po škole kolem domova.

Jak trávíš svůj volný čas po škole, co podnikáte s kamarády?

Hrajeme fotbal nejradši.

Máš nějaké koníčky? Pokud ano, jaké?

Fotbal a hraní her na počítači.

4. Rodina

Máš nějaké sourozence? Umí česky? Jakým jazykem s nimi mluvíš?

Mám starší sestru a mluvíme spolu hlavně česky.

Jakým jazykem mluvíš s rodiči? Mluvíte doma někdy česky s celou rodinou?

S rodiči mluvíme vietnamsky. Někdy chtějí ale něco přeložit i do češtiny, umí česká slovíčka.

Záleží rodičům hodně na tom, jak se učíš? Jak to poznáš?

Záleží jim na tom, říkají, že se musím dobře učit a mít dobré známky, kontrolují mi často žákovskou knížku.

Máš nebo měl/-a jsi českou babičku na hlídání?

Akorát když jsem byl hodně malý, ale to si moc nepamatuju.

5. Znalost a užívání jazyka

Umíš lépe vietnamsky nebo česky?

Lépe asi umím česky, ale mluvím i vietnamsky.

Umíš vietnamsky číst i psát?

Ano, ale psát vietnamsky je těžší.

Chodíš někam na výuku vietnamštiny?

Ano, chodím jednou týdně.

Kdy ses naučil/-a česky? Bylo pro tebe ze začátku těžké naučit se česky?

Učil jsem se odmala a těžké to je jen trošku.

Kdo ti se zvládnutím českého jazyka nejvíce pomohl?

Nejvíc mi pomohla paní učitelka ve škole.

Chodíš na doučování češtiny?

Ano.

6. Integrace

Měl/-a jsi problémy skamarádit se v české škole s novými spolužáky? Máš mezi

nimi hodně kamarádů?

Ani moc ne, kamarádi mě vzaly dobře. Kamarády ve škole mám.

Zajímají se tví spolužáci např. o vietnamská slovíčka nebo vietnamskou kulturu?

O slovíčka se zajímají. Chtějí se ode mě občas nějaká naučit a pak to po mně zkusí vyslovit.

Posmíval se ti někdo, že jsi Vietnamec/-ka? Pokud ano, jak?

Ne.

Co se ti líbí na České republice?

Asi kamarádi a bydlení a také české jídlo.

Vadí ti něco na Čechách nebo České republice?

Nic mě nenapadá.

Co ti vadí nebo se ti naopak líbí na Vietnamu?

Moc si Vietnam nepamatuju, naposledy jsem tam byl jako hodně malý.

Máš ve Vietnamu nějaké příbuzné (babičku, dědečka)? Jak často tam s rodinou jezdíš? Stýská se ti po Vietnamu?

Máme ve Vietnamu babičku a tetu se strejdou. Byl jsem tam jako malé miminko a od té doby jsem tam nebyl, tak se mi ani nestýská.

Dodržujete v Čechách nějaké vietnamské tradice a svátky? Jaké?

Slavíme Nový rok a Svátek dětí.

Slavíte doma nějaké české svátky? Jaké?

Nejradši slavíme Vánoce. Dostáváme hodně dárků.

Považuješ za svůj domov Vietnam nebo Českou republiku?

Českou republiku.

Kde bys chtěl/-a žít, až budeš dospělý/-á?

Asi tady v České republice nebo třeba v Americe.

Příloha č. 9: Adam (rozhovor)

Adam

chlapec, Vietnamec, věk 11 let, v současné době žák 5. třídy 1. st. ZŠ

1. Školní vyučování

Kde ses narodil/-a? Kde jsi začal/-a chodit do školky / do školy?

Narodil jsem se v České republice a chodil jsem do školky v České republice a od 1. třídy i do školy.

Pokud jsi chodil/-a do školy i ve Vietnamu, byly nějaké rozdíly mezi českou a vietnamskou školou?

Povídáte si někdy ve škole s paní učitelkou o Vietnamu a vietnamské kultuře?

Nepovídáme si o Vietnamu. Děti už asi Vietnam znají.

Jak se ti líbí v české škole?

Líbí se mi tu.

Co tě ve škole nejvíce baví? Jaký je tvůj oblíbený vyučovací předmět?

Nejvíc mě baví matematika a tělocvik.

Co ti dělá ve škole největší potíže?

Problémy mám s českým jazykem.

Máš nějaké problémy s českým jazykem? Co ti připadá nejtěžší na českém jazyce?

Ano, trochu ano, těžké je skoro všechno, hlavně pravopis.

2. Mimoškolní příprava

Věnuje se ti ve škole někdo navíc nebo mimo vyučování?

Ne.

Navštěvuješ družinu?

Ne.

Chodíš na nějaké doučování? Jak často? Na jaký předmět?

Ano, chodím denně. Učíme se češtinu, angličtinu a matematiku.

Kdo se s tebou doma připravuje na školu a dělá s tebou domácí úkoly?

Učím se sám nebo se sestrami.

Pomáhají ti nějak se školou rodiče? Zkouší někdo z rodiny tě z naučené látky?

Ano, pomáhají mi trochu s angličtinou.

3. Volný čas

Scházíš se s českými kamarády i mimo školu?

Ano, občas se vídáme.

Trávíš volno i s vietnamskými dětmi?

Ano, ale jen, když k nám přijdou na návštěvu s rodiči.

Jak trávíš svůj volný čas po škole, co podnikáte s kamarády?

Po škole musím uklidit a učit se a pak si hraju s kamarády venku.

Máš nějaké koníčky? Pokud ano, jaké?

Chodím hrát fotbal a jezdím na kole.

4. Rodina

Máš nějaké sourozence? Umí česky? Jakým jazykem s nimi mluvíš?

Mám dvě starší sestry. Umí česky dobře, tak spolu mluvíme jen česky.

Jakým jazykem mluvíš s rodiči? Mluvíte doma někdy česky s celou rodinou?

Mluvíme spolu vietnamsky, občas trochu něco česky, ale to moc nerozumí.

Záleží rodičům hodně na tom, jak se učíš? Jak to poznáš?

Záleží jim hodně na tom, jak se učím, kontrolují mi známky a kontrolují, jestli se po škole učím na písemky.

Máš nebo měl/-a jsi českou babičku na hlídání?

Ne.

5. Znalost a užívání jazyka

Umíš lépe vietnamsky nebo česky?

Asi umím o trochu líp česky.

Umíš vietnamsky číst i psát?

Číst a psát neumím tolik jako mluvit, ale učím se to.

Chodíš někam na výuku vietnamštiny?

Ano, chodím dvakrát týdně.

Kdy ses naučil/-a česky? Bylo pro tebe ze začátku těžké naučit se česky?

Naučila jsem se ve škole a těžké to trošku je.

Kdo ti se zvládnutím českého jazyka nejvíce pomohl?

Nejvíce mi pomáhají učitelé a sestry.

Chodíš na doučování češtiny?

Ano.

6. Integrace

Měl/-a jsi problémy skamarádit se v české škole s novými spolužáky? Máš mezi nimi hodně kamarádů?

Ne, neměl, kamarády mám i v jiných třídách.

Zajímají se tví spolužáci např. o vietnamská slovíčka nebo vietnamskou kulturu?

Moc je to asi nezajímá, na nic se mě neptají.

Posmíval se ti někdo, že jsi Vietnamec/-ka? Pokud ano, jak?

Ne.

Co se ti líbí na České republice?

Asi všechno. Hodně taky příroda.

Vadí ti něco na Češích nebo České republice?

Ne.

Co ti vadí nebo se ti naopak líbí na Vietnamu?

Asi hlavně moře, které tady nemáme.

Máš ve Vietnamu nějaké příbuzné (babičku, dědečka)? Jak často tam s rodinou jezdíš? Stýská se ti po Vietnamu?

Máme ve Vietnamu příbuzné. Zatím jsem tam teď dlouho nebyl, ale příští rok se tam chystáme. Už se těším.

Dodržujete v Čechách nějaké vietnamské tradice a svátky? Jaké?

Dodržujeme Nový rok a slavíme ho s příbuznými, s bratranci.

Slavíte doma nějaké české svátky? Jaké?

Slavíme Velikonoce a Vánoce nebo Den dětí.

Považuješ za svůj domov Vietnam nebo Českou republiku?

Určitě Českou republiku.

Kde bys chtěl/-a žít, až budeš dospělý/-á?

Tady v Čechách.

Příloha č. 10: Lenka (rozhovor)

Lenka

dívka, Vietnamka, věk 11 let, v současné době žákyně 5. třídy 1. st. ZŠ

1. Školní vyučování

Kde ses narodil/-a? Kde jsi začal/-a chodit do školky / do školy?

Narodila jsem se v České republice a chodím na základní školu jen tady.

Pokud jsi chodil/-a do školy i ve Vietnamu, byly nějaké rozdíly mezi českou a vietnamskou školou?

Povídáte si někdy ve škole s paní učitelkou o Vietnamu a vietnamské kultuře?

Ve škole si o Vietnamu moc nepovídáme.

Jak se ti líbí v české škole?

Líbí se mi ve škole hodně.

Co tě ve škole nejvíce baví? Jaký je tvůj oblíbený vyučovací předmět?

Nejvíce mám ráda výtvarku a tělocvik.

Co ti dělá ve škole největší potíže?

Trochu čeština.

Máš nějaké problémy s českým jazykem? Co ti připadá nejtěžší na českém jazyce?

Jen trochu, mám celkem dobré známky, občas mi dělají potíže diktáty a mluvnické kategorie.

2. Mimoškolní příprava

Věnuje se ti ve škole někdo navíc nebo mimo vyučování?

Ne.

Navštěvuješ družinu?

Chodím do družiny každý den po škole, protože bych jinak byla sama doma, ale baví mi to tady.

Chodíš na nějaké doučování? Jak často? Na jaký předmět?

Ano, chodím po škole každý den a chodím na doučování češtiny a matematiky.

Kdo se s tebou doma připravuje na školu a dělá s tebou domácí úkoly?

Sourozenci nebo rodiče.

Pomáhají ti nějak se školou rodiče? Zkouší někdo z rodiny tě z naučené látky?

Ano pomáhají.

3. Volný čas

Scházíš se s českými kamarády i mimo školu?

Ano, ale jen s několika málo kamarádkami se vidáme po škole.

Trávíš volno i s vietnamskými dětmi?

Ano.

Jak trávíš svůj volný čas po škole, co podnikáte s kamarády?

Po škole chodím na doučování, pak pomáhám mamince s úklidem a když je čas, tak jdu ven s kamarádkami.

Máš nějaké koníčky? Pokud ano, jaké?

Ráda jezdím na kole a chodím na gymnastiku nebo si čtu.

4. Rodina

Máš nějaké sourozence? Umí česky? Jakým jazykem s nimi mluvíš?

Ano, mám bratra a sestru, oba umí dobře česky. S nimi mluvím skoro pořád česky.

Jakým jazykem mluvíš s rodiči? Mluvíte doma někdy česky s celou rodinou?

S rodiči musíme mluvit vietnamsky.

Záleží rodičům hodně na tom, jak se učíš? Jak to poznáš?

Ano, chtějí, abych chodila na doučování a nosila ze školy dobré známky, mají pak ze mě radost.

Máš nebo měl/-a jsi českou babičku na hlídání?

Neměla jsem nikdy českou babičku ani tetu.

5. Znalost a užívání jazyka

Umiš lépe vietnamsky nebo česky?

Asi umím stejně oba jazyky.

Umiš vietnamsky číst i psát?

Umím.

Chodíš někam na výuku vietnamštiny?

Nechodím nikam.

Kdy ses naučil/-a česky? Bylo pro tebe ze začátku těžké naučit se česky?

Naučila jsem se jako malá. Některou látku bylo pro mě těžké pochopit.

Kdo ti se zvládnutím českého jazyka nejvíce pomohl?

Nejvíce mi pomohli sourozenci a paní učitelka.

Chodíš na doučování češtiny?

Ano, chodím každý den po škole.

6. Integrace

Měl/-a jsi problémy skamarádit se v české škole s novými spolužáky? Máš mezi nimi hodně kamarádů?

Neměla, kamarádi na mě byly hodní a kamarádští.

Zajímají se tví spolužáci např. o vietnamská slovíčka nebo vietnamskou kulturu?

Zajímají se spíš jen o nějaká slovíčka, občas je něco naučím.

Posmíval se ti někdo, že jsi Vietnamec/-ka? Pokud ano, jak?

Neposmíval se mi asi nikdy nikdo.

Co se ti líbí na České republice?

Tady se mi líbí příroda a zvířata nebo taky to, že tu mám hodně kamarádů.

Vadí ti něco na Česích nebo České republice?

Nevadí mi nic.

Co ti vadí nebo se ti naopak líbí na Vietnamu?

Asi mi tam nic nevadí a líbí se mi tam příroda a taky teplo nebo vietnamské jídlo.

Máš ve Vietnamu nějaké příbuzné (babičku, dědečka)? Jak často tam s rodinou jezdíš? Stýská se ti po Vietnamu?

Máme tam babičky a dědečky. Občas tam jezdíme, ale méně než rodiče. Celkem se mi po Vietnamu stýská.

Dodržujete v Čechách nějaké vietnamské tradice a svátky? Jaké?

Chodíme slavit Den dětí, to jdeme k tetě a strejdovi a dostáváme dárky a taky slavíme Nový rok.

Slavíte doma nějaké české svátky? Jaké?

Vánoce a Velikonoce.

Považuješ za svůj domov Vietnam nebo Českou republiku?

Čechy.

Kde bys chtěl/-a žít, až budeš dospělý/-á?

Asi v České republice.